

STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY

NO. 03657

TOYT-URTEYL

Sholem Asch

THE MAX PALEVSKY
YIDDISH LITERATURE COLLECTION

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS

NATIONAL YIDDISH BOOK CENTER
AMHERST, MASSACHUSETTS
413 256-4900 | YIDDISH@BIKHER.ORG
WWW.YIDDISHBOOKCENTER.ORG

MAJOR FUNDING FOR THE
STEVEN SPIELBERG DIGITAL YIDDISH LIBRARY
WAS PROVIDED BY:

Lloyd E. Cotsen Trust
Arie & Ida Crown Memorial
The Seymour Grubman Family
David and Barbara B. Hirschhorn Foundation
Max Palevsky
Robert Price
Righteous Persons Foundation
Leif D. Rosenblatt
Sarah and Ben Torchinsky
Harry and Jeanette Weinberg Foundation
AND MEMBERS AND FRIENDS OF THE
National Yiddish Book Center

The *goldene pave*, or golden peacock, is a traditional symbol of Yiddish creativity. The inspiration for our colophon comes from a design by the noted artist Yechiel Hadani of Jerusalem, Israel.

The National Yiddish Book Center respects the copyright and intellectual property rights in our books. To the best of our knowledge, this title is either in the public domain or it is an orphan work for which no current copyright holder can be identified.

If you hold an active copyright to this work – or if you know who does – please contact us by phone at 413-256-4900 x153, or by email at digitallibrary@bikher.org

ש ל ו ם א ש

געזאמלטע שריפטן

ניינצנטער באנד

פארלאג „קולטור-ליגע“ ווארשע

ש ל ו ם א ש

ט ו י ט = א ו ר ט י י ל

פ א ר ל א ג „ ק ו ל ט ו ר = ל י ג ע ” ו ו א ר ש ע

Printed in Poland

געליב דער אינהייטלעכקייט פון דער אויסגאבע
געדרוקט לויט דער אלטער אפאגראפיע

געדרוקט אין 1000 עקזעמפלארן

Copyr. by Sholom Asch, New-York

SZOLEM ASZ — SZRIFTEN
Wyd. „KULTUR-LIGA” Warszawa 1927
Druk. „KORONA” Karmelicka Nr. 5a

דעם זומער האָט מיסעס סטאַון נישט פאַרבראַכט אין איהר אייגענער זומער-וואָהנונג, וואָס זי האָט געהאַט ביים ברעג ים, נאָ- הענט צו ניו-יאָרק, נאָר זי איז אַוועקגעפּאַהרען מיט איהר טאַכטער אין קאָנעקטיקוט-סטייט, אייניגע שטונדען רייזע פון שטאָדט. צו- ליעב דעם האָט איהר מאן, דער ווייס-פרעזידענט פון דער „קאָ- מערץ-באַנק“, נישט געקענט פאַרברענגען טעגליך מיט זיין פאַמיליע, ווי ער פלעגט עס טאָן יעדען זומער. נור ער האָט זיי באַזוכט בלויז אויף די ענדע פון יעדער וואָך, וואָס איז זעהר צוגעפאַסט געווען צו דעם שטילען, סעפּאַריטען לעבען, וואָס מאן און ווייב האָבען געפיהרט די לעצטע צייט.

זייט אָבער מיסטער סטאַון איז געוואָהר געוואָרען, אַז קראָן, זיין ווייב'ס פריינד, האָט זיך געדונגען אַ וואָהנונג נאָהענט צום טייך, ביי וועלכען זיין ווייב האָט נאָהער זומער-היים, און זיי שיפען זיך יעדען פאַרנאַכט אויף זיין „קאַנו“-שיפעל, האָט ער אינגאַנצען אויפ- געהערט אַרויסצוקומען צו זיין פאַמיליע. שוין פיער וואָכען ווי ער האָט זיי נישט באַזוכט, אויף דעם אַכטען אויגוסט אָבער האָט ער זיך געקליבען צו פּאַהרען אַהין. דעם אַכטען אויגוסט איז זיין טאָכ- טער'ס געבורטסטאָג. דעם טאָג פלעגט די פאַמיליע סטאַון פּייערען יעהרליך מיט גרויס פאַמפע, און עס איז שוין געוואָרען אַ פאַ- מיליען-טראַדיציע, אַז אויף דעם אַכטען אויגוסט, צו זיין טאַכטער'ס געבורטסטאָג, זאָלען זיך צוזאַמענקומען אַלע זייערע פריינד און פּי-

ערען דעם, יום-טוב פון זונען-שיין" (אזוי האָבען זיי גערופען דאָס קינד). נישט אַרויסצופאַהרען אויף דעם אַכטען אויגוסט, וואָלט גע הייסען: אַן עפענטליכער ברוך מיט זיין פאַמיליע. און נאָך דאָס האָט מיסטער סטאַן, צוליעב געוויסע טעמים, געוואָלט אויסמיידען.

דער איינציגער צוג, וואָס ער האָט געקענט געהמען אַרויס-צוקומען צו דער צייט נאָך „סטעטען האָט", נאָך דעם אָרט, וואו יין פרוי האָט געוואָהנט, איז געווען דער נאָכמיטאָגדיגער, וואָס פאַרלאָזט „גרענד סענטראַל סטישאַן" פונקט פיער אַזיגער. און כאָטש מיסטער סטאַן האָט שוין געמאַכט אַלע פאַרבערייטונגען צו דער רייזע און אָפגעפערטיגט אַלע זיינע ענינים אין דער באַנק איידער ער איז אַוועק מיטאַג עסען, דאָך איז ער נאָכן „לאָגנש" צוריקגעקומען אין באַנק, געאַרבייט ביז צו דער לעצטער מינוט, הען עס איז שוין צייט געווען צו געהן צו דער באַהן. צי די גע-שעפטען זיינען געווען אַזעלכע וויכטיגע, וואָס מיסטער סטאַן האָט זיי נישט געקענט פאַרלאָזען, צי ער האָט עפעס אַנדערש אין די געדאַנקן געהאַט — ווער קען וויסען? טיעף-פאַרוונקען איבער זיינע פאַפירען אויף זיין ברייטען מאַכאַן-טיש, איז געזעסען דער ווייס-פרעזידענט פון דער „קאָמערץ-באַנק". די פענסטער פון דעם גרויסען, אין „קווין ענן"-סטיל געהאַלטענעם צימער זיינען אַרויסגעגאַנגען אויף איינער פון די רוישענדסטע און באַלעבסטסטע גאַסען פון דער העלט. דאָך איז אין שטוב אַזוי שטיל געווען, אַז מען האָט גע-הערט דאָס רעגעלמעסיגע, ערנסטע אַטעמען פון דעם גרויסען ענג-לישען זייגער, וואָס איז געשטאַנען ביי דער וואַנד. דאָס גאַנצע ביוראָ און אַלע זיינע אָפטיילונגען האָבען געוואוסט, אַז היינט איז דער אַכטער אויגוסט, דער געבורטסטאָג פון שעפ'ס טאַכטער, און דער שעף באַדאַרף פאַרלאָזען זיין ביוראָ, צו געהמען דעם פיער-נאַכמיטאָג-צוג נאָך „סטעטען האָט". דער זייגער האָט שוין אויס-געקלאָנגען דריי-פערטעל-פיער, און אַלע האָבען איינגעזעהן, אַז דער שעף פאַרשפּעטיגט דעם צוג. דאָך האָט קיינער נישט געוואָגט צו צוגעהן דערמאָהנען איהם. אַפילו די נאָהענטסטע מיטאַרבייטער זיינע, זיינע צוויי אַסיסטענטען, וועלכע זיינען געווען די איינציגע מיט איהם אין דעם גרויסען צימער, האָבען דאָס אויך נישט געוואָגט.

דער איינציגער, וועלכער האָט עס יאָ געטון, איז געווען דער אל-טער באַנק-דינער. ער איז צוגעגאנגען זאָכט, זיינע טריט זיינען איינגעזונקען געוואָרען אין דעם ווייכען פּערסישען דיוואַן, אין אויטדרעסירט ווי אַ הונד פון אַ גוטער ראַסע, האָט ער געזאָגט אין דער שטיל צו זיין באַלעבאָט:

— מיסטער סטאַן, דזשאָהן מיינט, אַז עס איז די העכסטע

צייט.

— דזשאָהן האָט רעכט! — האָט זיך מיסטער סטאַן אויפגע-כאַפט פון זיין שטוהל און פלינק צוגעקלאַפט די אויבערקלאַפּע איבער זיין טיש. דער דינער האָט איהם דערלאָנגט דעם ראַק און דעם הוט, און ער איז אַרויס פאַר דער טיר, וואו דער נעגער האָט שוין געוואַרט אויף איהם אונגעדולדיג אין זיין בעקוועמען אַטאָ-מאַביל.

— מיט פולער פאַרע, עס איז דער אַכטער אויגוסט, איך

טאָר נישט פאַרשפּעטיגען.

— רעכט, באָס — האָט דער נעגער אַרויסגעשטאַרטשעט

זיינע ווייסע ציין.

— און ווי מיינסטו, אַ ביסעל שאַקאָלאַד וועל איך נאָך קע-

נען מיטנעהמען פאַר מיין פאַמיליע? די שפּילוואַרג זיינען שוין פאַראויסגעגאנגען.

— מיר'ן פרובירען. אַ שלעכטער געדראַנג אויף די גאַסען.

— מיר האָבען נאָך צוועקף מינוט און אַכטצעהן סעקונדען.

— רעכט. — און דער נעגער האָט געלאָזט אין גאַנג די שווערע

רייכע מאַשין.

ביי דער דריי און צוואַנציגסטער סטריט האָט מיסטער סטאַן

געהייסען אָפּשטעלען דעם אַטאָמאַביל פאַר אַ שאַקאָלאַד-געוועלעב.

— שעף, איך מיין — האָט דער נעגער געוואַגט עפעס צו

זאָגען

מיסטער סטאַן האָט איהם אַנגעקוקט, און דער נעגער איז

שטיל געבליבען.

מיסטער סטאַן איז אַריין אין געוועלעב און פאַרזאָמט זיך אַ

וויילע, דורך דער צייט האָט דער נעגער געקראָגען קאַלטע אַנגסטען אַרויסגעשלאָגען אויף זיין גלאַנציגען שטערען.

ביז דער פּערציגסטער סטריט איז ער ווייטער געפּאָהרען אָהן שטערונגען. די פּאָליסמ נער האָבען דורכגעלאָזען די אין-משוגעת-יאָגענדע מאַשין. נאָר ביי דער פּערציגסטער סטריט, שוין גאָר נאָהענט פּון דער סטאַציע, האָט זיך אומגעריכט אַריינגעשניטען זיי אין וועג אַ פּראַכט-אַטאָמאָביל אין דער ברייט, און פאַרשטעלט זיי דעם דורכפּאָהר.

— פאַרשאַלטען! — האָט דער נעגער געקריצט מיט די ציין; צוריקגעקערעוועט דעם אַטאָמאָביל, אַרויס פּון דער פּערציגסטער סטריט און געלאָזט זיך צום „סענטראַל“ דורך דער איין און פּערציגסטער סטריט. דאָס האָט איהם געקאָסט אַן איבעריגע מינוט צייט. און די מינוט האָט אויסגעפּעהלט. ווען מר. סטאַון איז צוגעלאָפּען צו די טרעפּ, וואָס פיהרען אַראָפּ צו דער באַהן, האָט ער שוין געפּינען דאָס אייזערנע טירעל פאַרשלאָסען און דער היטער האָט איהם צוריקגעהאַלטען.

— איך באַדויער, צו-שפּעט. דער צוג האָט געריהרט פּון דער סטאַציע.

דער נעקסטער צוג נאָך „סטעטען-האַט“ איז אָפּגעגאַנגען זיבען מיט פּופּציג מינוט אין אָבענד.

— פאַרשאַלטען! — האָט מיסטער סטאַון געקריצט מיט די ציין צום שאַפּער — אַז איך וואָלט געפּאָהרען מיט דער אונטער-ערדישער באַהן, וואָלט איך עס געמאַכט.

— נישט מיין שוילד. דער פאַרשאַלטענער וואָגען.

מיסטער סטאַון האָט אָפּגעשיקט זיין מאַשין צוריק אין גאַראַזש. אַליין איז ער אַוועק נאָכ'ן טרעגער, וואָס האָט געסראָגען זיין רייזע-טאַש, אין אַ נאָהענטען האַטעל, וואָס איז געווען געגענאיבער דער סטאַציע, אַנקלינגען קיין „סטעטען-האַט“, אַנזאַגען, אַז מען זאָל איהם צושיקען צו דער סטאַציע דער פּרויט אַטאָמאָביל, אָפּ-צונעהמען איהם, ווען ער וועט אַנקומען שפּעט אין דער נאַכט.

וואַרטענדיג אין דעם באַקוועמען, הייכען שטול ביים טעלע-פּאָן אין דער האַלע פּון האַטעל, האָט ער געטראַכט וועגען דעם,

צו דאָס, וואָס ער האָט פאַרשפּעטיגט די באַהן, איז נישט געווען מיט אַ פּונה פּון זיין זייט: „איך האָב דאָך געקענט אַרויספּאָהרען מיט אַ פּערטעל שעה פּריהער — פאַר וואָס האָב איך געוואַרט ביז דער לעצטער מינוט?“ — און דאָן איז ווידער געקומען דער געדאַנק: „ו איהם, וואָס האָט איהם געפּייניגט פאַר די לעצטע פאַר טעג: אויב ער זאָל אין גאַנצען אַרויספּאָהרען קיין „סטעטען-האַט“, איך ווייס דאָך, אַז ער איז דאָרט, אַז עס איז געווען אַן אַפּגעמאַכטע זאַך צווישען זיי ביידען.“ „סטעטען-האַט“, ווייט פּון דער שטאַט — זיי שיפען זיך יעצט אין זיין „קאַנו-שיפעל“ איבערן טייך. און מאַרגען וועט זי עס אויך טאָן אין זיין געגענט-וואַרט. „איך קען דאָך סילויען. איך ווייס דאָך, אַז זי וועט זיך פאַר גאַרנישט אַפּשטעלען — נישט פאַר מיר און נישט פאַר פּרעמדע מענשען. צו וואָס טראַגען דעם סקאַנדאַל אין גאַס אַרויס?“

ער האָט זיך דערשראָקען פאַר דעם וואַרט. אַלעס יאָ, נור נישט דאָס. ער האָט זיך דערמאַנט, אַז דאָס, וואָס ער פאַרטראַגט דאָס אַלעס און פאַרשווייגט, איז עס דערפאַר, ווייל ער וויל אויס-מיידען אַ סקאַנדאַל. די פּרעסע, די עפענטליכקייט, דער גוט-פּראַצעס, דאָס געהענען די שוילד אויף זיך, וואָס איהם וועט אויסקומען צו טאָן, אַז עס וועט קומען דערצו — ניין, נאָך נישט יעצט. מען באַ-דאַרף אַפּוואַרטען ביז דער גרויסער פּלאַן וועט זיך איינגעבען. און דאָן האָט ער זיך דערמאַנט אַן דעם גרויסען פּראַיעקט, וואָס איז געווען די אַמביציע פּון זיין לעבען: די פאַראייניגונג פּון דער „קאָמערץ-באַנק“ מיט דער „נאַציאָנאַל-באַנק“ מיט ב. א. סטאַון אַלס פּרעזידענט, און די פאַרשידענע קאָמבינאַציעס, וואָס זענען געווען צוזאַמענגעפּונדען מיט דעם פּראַיעקט, צו איבער-אַרגאַניזירען די ס. ב. א. אַריינקריגען אין די הענד די באַהן-ליניע, וואָס פיהרט צו ס. ב. א. „ניין, נאך צו פרייה, מיין פּויגעל. לאַז מיך נור דאָס אַלעס האַבען טיעף אין מיין האַנד, וועל איך דאַמאָלסט רעדען מיט דיר. ניין, גלייכער נישט צו פּאָהרען. צו וואָס קריכען דעם טייערעל אין די אויגען אַריין? און ווער קען זאָגען, אַז איך וועל זיך קענען האַלטען אין די הענד, ווען עס זיך עפעס וואַרפען אין די אויגען, ווען זיי וועלען זיך נישט היטען? סילויע איז דאָך

פארשפורט, און זי וועט זיך פאר קיין זאך נישט אָפּשטעלען, און קראָז וויל פראָוואַצירען אַ סקאַנדאַל, אַז נישט וואָלט ער דאָך עס נישט געמאַכט אזוי עפּענטליך. ניין, מיין אינסטינקט האָט רעכט — נישט פּאָהרען. מיין אינסטינקט האָט מיך קיינמאָל נישט אָפּגעגנאַרט. דערפאַר בין איך געזעסען ביים שרייב-טיש און אָפּגעגעבען זיך מיט דעם נאַרישען פּראָיעקט וועגען פינאַנסירען די באַהן-ליניע פון סילווערטאָן, כאַטש דער פּראָיעקט איז נישט ווערט קיין צוויי סענט. ניין, דאָס בין איך געזעסען ביים שרייב-טיש און געזעהן ווי די וויזערס רוקען זיך איבער'ן ציפערבאַט, ווייל איך האָב נישט געוואָלט פּאָהרען, און נור פאַר די אָנגעשטעלטע האָב איך אַרויסגעוויזען, אַז איך אייל זיך אזוי אין וועג אַריין."

אַבער גערטרוד ?

צום ערשטען מאָל איז איהם זיין טאָכטער געקומען אויפ'ן זינען. ער האָט דערזעהן זיין צוועלף-יעהריג איינציג קינד, מיט די געקרייזעלטע בלאַנדע לאַקען, וועלכע פאַלען אַראָפּ איבער איהר גרינעם האַר, ווי זי שטעהט די גאַנצע צייט אויף דער שוועל פון דער וועראַנדע און קוקט אַרויס אויפ'ן וועג, אויב "דעדי" קומט אָן. ער האָט באַשיינפערליך געזעהן דאָס לייעבע קינדישע געזיכט, וואָס איז איהם געווען אזוי אייגען, אַרויסשיינען פון צווישען איהרע לאַקען, אַז ער האָט געוואָלט אויפהויבען די האַנד און איהר אַ גלעט טאָן איבער'ן קאַפּ.

"און איך האָב דאָך איהר צוגעזאָגט אויך דאָס לעצטע מאָל, ווען איך בין דאָרט געווען, אַז אויף איהר געבורטס-טאָג קום איך געוויס אַרויס און ברענג מיט דעם גרויסען בער, וואָס פּאָהרט אין אַן אַטאָמאָביל. דעם בער מוז זי שוין דאָרט געוויס האָבען. איך קען מיר פּאַרשטעלען די איבעראַשונג. זי זיצט אַדאי אויף איהם און וואַרט אויף מיר. ניין, מען באַדאַרף יאָ פּאָהרען, צוליבע דעם קינד'ס וועגען. זי איז אַזוי קליין מיידעל."

"און דאָס אַליין, וואָס איך וועל נישט קומען, וועט דאָך זיין דער אָנהויב פון סקאַנדאַל: "סטאָן איז נישט געווען אין דער היים דעם אַכטען אויגוסט — וועט מען זיך סוד'ען צווישען באַקאַנטע. ווייסטו פאַר וואָס ? ווייל קראָז איז דאָרט געווען..."

ער איז בלייך געוואָרען ביי דעם נאָמען און אונזיסענדיג האָט ער זיין פּויסט געביילט... ניין, זיין דערביי, צוזעהן דאָס אַלעס, און נישט קענען אָננעהמען אָט דעם שט... ביים האַלד און געבען איהם אַ „פּאַנטש“ צווישען די אויגען און מיטן פּויסט אַרויס-שטויסען דורך דער טהיר — און אפשר נאָך געבען איהם די האַנד און שמייכלען צוזאָמען און זיצען צוזאָמען אין אָבענד ביים קאַמין אין דעם „זיץ-צימער“ און רויכערען צוזאָמען אַ „פּייפּ“.... ניין, דאָס איז צופיעל פאַר מיר.

„אַבער נישט פּאַהרען, איז אויך נישט גוט“ — האָט זיין סוחרישער געדאַנק באַהערשט זיין טעמפּעראַמענט — די בעסטע זאָך איז אָפּוואַרטען, הערען וואָס סילויע וועט זאָגען, ווי זי וועט זיך האַלטען דורכ'ן טעלעפּאָן. איך וועל איהר קודם פּל זאָגען, אַז איך קום נישט. דאָן וועל איך הערען וואָס זי וועט ענטפּערען. לויט איהר האַלטונג וועל איך באַשטימען וואָס צו טאָן.“

געקומען צו אַ באַשלוס, איז ער רוהיג געוואָרען. אַזוי איז געווען לויט זיין סוחרישען גייסט און געוואוינהייט. אַ באַשלוס האָט אַלע קשיות פאַרענטפּערט. ער האָט פּרייער אָפּגעאַקטעמט און אָנגעהויבען זיך אַרומקוקען. זיידען - באַזאָקטע, געטאַקטע פּויסט האָבען זיך געדרעהט פאַר זיינע אויגען אויף די ווייכע פּערסישע דיוראַנען. דער אָנגעזעהמער רויש פּון זיידענס, צוזאָמען מיט'ן געשמאַקען ריח פּון פאַרשידענע פּערפומען זיינען אַריינגעדרינגען אין זיין געהירן אַריין. אַ ווייטער דזשאַז-באַנד האָט זיך געהערט פּון אַן אָפּגעלעגענעם זאַל. „דאָרט טאַנצט מען“ — האָט ער זיך געטראַכט, און ער האָט זיך געוואוינדערט וואָס ער האָט ביז איצט די מוויק נישט געהערט; נישט געזעהן די באַזיידענטע געטאַקטע פּויסט און נישט געשפּירט די פאַרפומען פּון די דורכגעווענדיגע פּרויען.

באַלד האָט ער דערהערט זיין נאָמען אויסרופּן. ער האָט אַ וואונק געטאָן צום האָטעל-אינגעל און דער אינגעל האָט איהן צוגעפּהרען צום טעלעפּאָן-אַפּאַראַט, וואו אויף דער צווייטער זיין טעלעפּאָן-שנור האָט געוואַרט אויף איהם זיין פּרוי.

„העלדן, סילויע, דאָס איז מאַקס, זיי מוחל, איך האָב דיך

בעאונרוהיגט, — מאַרשפעטיגט די באַהן. געהאַט פיעל צו טהאָן אין באַנק ביו צו דער לעצטער מינוט. אלץ דער פראַיעקט פון דער סילווערטאון. כווייס גאַרנישט, אויב כוועל קענען אַרויסקומען. זיי ערוואַרטען אַן אַנטוואָרט ביו מאַרגען. און די זאַך איז זעהר ערנסט אין איילענד.

— אַך, ווי אַ שאַד, גערטרוד וועט זיין זעהר ענטטוישט — האָט ער דערהערט דער ווייב'ס גלייכגילטיגע שטימע.
— נור גערטרוד אַליין? — האָט מיסטער סטאָן געפרעגט.
— און מערי אויך. זי האָט זיך זעהר געמיהט ביים גע-
בורטס-קוכן — האָט ער דערהערט דער ווייב'ס לאַכענדיגע שטימע.
— און דאָס איז אַלעס?

— אָה, מאַקס, דו ווערסט סענטימענטאַל — עס איז נישט דיין געוואוינהייט — ביזטו קראַנק? אָדער דו האָסט עפעס אויפ'ן געוויסען?

— נישט איינס פון די ביידע. עס איז נאָר די עלטער, — האָט סטאָן געענטפערט און געוואוסט, אַז ער זאָגט אַ נאַרישקייט.
— נישט גוט, מיה דיך זיך צו האַלטען יונג, מאַקס. אַזוי ווי איך טהי. אָבער וואַרט, מאַקס, גערטרוד וויל רעדען מיט דיר, זי שטעהט ביים טעלעפאָן.

אין אַ וויילע אַריום האָט ער דערהערט אַ שוואַכע קינדערשע שטימע דורכ'ן טעלעפאָן, וואָס האָט גערעדט צו איהם אונפער. שטענדיכע ווערטער, אונבעהאַלפען, און ווי עס האָט זיך איהם געדאַכט, בעטענדיג זיך ביי איהם מיט טרערען.
— דעדי — קים — וואַרטען — מאַמא, מערי... געבורטס-טאָג-קוכן, קים... ער האָט געהערט נאָר איינצעלנע אַפגעריסענע ווערטער.

אַ רחמנות האָט איהם אַרומגענומען איבערן זיין קינד. ער האָט אין דער שוואַכער, הילפלאָזער שטימע דערהערט די גאַנצע צוגעבונדענקייט פון קינד צו איהם. זיין אייגענס. און איהם האָט זיך געדאַכט, אַז ער הערט טרערען אין קינד'ס שטימע. דאָס רחמנות.

הָאָט איהם ווייכער געמאַכט, און אויף אַ מינוט געמאַכט איהם פאַר-
געסען אָן זיין שטאַלץ.

— אַ, האָניק מיינער, מיין האַרץ, גיב דער מאַמען דעם
טעלעפּאָן, איך וויל זיך דורכרעדען מיט דער מאַמען.

„וואָס געהען זיי מיך אָן?“ האָט ער זיך אין דער מינוט
געטראַכט, „איך קום צום קינד“.

ער איז אין דער מינוט גרייט געווען אַלעס צו פּערגעסען
און אַרויסקומען.

נאָר פּלוצים האָט איהם איהר קול בעגאַסען מיט קאַלט
וואַסער.

— יעס! — האָט ער דערהערט זיין ווייב'ס קאַלטע שטימע.
אין דעם וואָרט „יעס“ האָט ער דערזעהן איהר גאַנצע

אונגעדולדיגקייט. זי האָט מורא, אַז ער זאָל נישט אַרויסקומען און
שטערען איהר אין איהרע נאַכטליכע „ראַנדעוואַס“ מיט קראָזין

אין שיפעל איבערן טייך. ער האָט דערפיהלט דעם טיעפען אָב,
גרונד, וואָס איז אויסגעגראָבען צווישען איהם מיט זיין ווייב. און

מיט אַמאָל האָט זיך דערוועקט אין איהם דער שטאַלץ, וואָס האָט
אַלע אַנדערע געפיהלען בעהערשט.

— איך בעדויער, איך קען דאָס יאָהר נישט קומען אויף
דעם אַכטען אויגוסט.

— איך בעדויער אויך, — האָט דאָס ווייב אַבגעענטפּערט
קורץ.

— זאָג גערטרוד, אַז איך שיק איהר אַרויס מעהר שפיעל-
וואַרג, און שטערט אייך נישט צוליעב מיר. אַ ריכטיגען, פּרעהליכען

געבורטסטאָג, אַ גוטע נאַכט.
— אַ גוטע נאַכט, מאַקס.

און ער האָט אויפגעהאַנגען דעם רעהר פון טעלעפּאָן
אַז ער איז אַרויס פון טעלעפּאָן-ביידעל, האָט ער זיך גע-
פיהלט ווי ער וואָלט געשטאַנען אַ נאַקעטער איינער אַליין אין

מיטען דער גאַס.
— וואָס ווייטער? — האָט ער זיך אַליין געפּרעגט.

אֱהִיִּים גֵּעְהֵן צו זיך אין זיין וואָהנונג, האָט זיך איהם נישט
געגלוסט. ער האָט נישט געקענט זיין איצט מיט זיך אַליין, און
ער האָט טאַקע נישט געוואָלט, אז די דינערשאַפט זאָל וויסען, אז
ער איז נישט אַרויסגעפּאָהרען אויפ'ן אַכטען אויגוסט צו דער
פּאַמיליע. ער איז צוגעגאַנגען צום האָטעל „קלאָון“ און געהייסען
זיין ריזע-טאַש אַרויפשיקען אין אַ נומער אַריין. דער האָטעל-אַנ-
געשטעלטער האָט איהם דערלאָנגט דאָס מעלדונגס-בוך, אַיינצו-
שרייבען זיין נאָמען.

אז מר. סטאָון האָט גענומען די פעדער אין האַנד אַריין צו
פאַרשרייבען זיין נאָמען, האָט ער אַ סעקינדע זיך אָפגעשטעלט,
עפעס פון פאַרזיכטיגקייטס-וועגען, ווי עס האָט זיך איהם אויסגע-
דאַכט, האָט ער פאַרשריבען אַ פרעמדען נאָמען, וואָס איהם איז
געקומען אין זינען אַריין:

ראַבערט פּאַרס.

דער האָטעל-אַנגעשטעלטער, העלכער האָט איהם געקענט,
האָט געשמייכלט ביים דורכלעזען דעם נאָמען און זיך אָנגערופען:
— יעס, מיסטער פּאַרס, נומער 340 — שלאָפצימער מיט
וואָהנונגסצימער. ווילט איהר אַרויפגעהן צו זיך אין נומער?

— ניין.

— איך דאַנק אייך, מיסטער פּאַרס — האָט דער אָנגעשטעלטער
נאָך אַ מאָל אונטערגעשטראָכען דעם אויסגעטראַכטען נאָמען, ווי
עס האָט זיך מר. סטאָון'ען אויסגעוויזען, מיט אַ שמייכלעך.

מר. סטאָן האָט נישט געאַכטעט דערויף. ער האָט דערהערט דאָס שפּיעלען פון דער דזשאַדז-מוזיק, און נישט האָבענדיג עפעס בעסערעס צו טאָן, איז ער אַריין אין טאַגן-זאַל פון „פּייף אָק־אָק“. עס איז געווען הויכער זומער-סעזאָן. אין ניו-יאָרק איז קיינער נישט געווען. אין די האַטעלען — בלויז פרעמדע, וואָס זענען געקומען פון די הייטע פּראָווינצען פון אמעריקא אַמזירען זיך אויף „בראַדוויי“. דער גרויסער טאַגן-זאַל איז פול געווען מיט דעם סאַרט געסט. פּיעלע רייזענדע, פּראָווינציאַלע טוריסטען, קליינשטעטעלדיגע „דענדיס“, וועלכע זענען געקומען „שטורמען“ בראַדוויי, און אַ געוויסער סאַרט פרויען און מיידלעך, וועלכע דרעהען זיך אַרום אַזעלכע גענט. צווישען די געמישטע געסט האָט זיך פּערבאַלאַנדזשעט אַ קליינשטעטעלדיגער אַדוואָקאַט אָדער אַן אויפגע-קומענער „אַלרייטינג“ פון אַקלאַהאַמאַ-סטייט, וואָס האָט געבראַכט צופיהרען זיין פעט, שווער ווייב מיט אויסגעשטאַנענע טעכטער קיין ניו-יאָרק. צווישען דעם עולם איז געווען פּיעל יוגענד, און פּיעלע פּיעלע מיידלעך, נאַקעטע הענד, נאַקעטע האַלז-און-נאַקענס, מיט צירונג באַהאַנגענע אויערען. אַם מייסטען האָבען זיך געוואָרפען אין די אויגען די לאַנגע, געטאַקטע זיידען-באַזאַקטע פּיס, וואָס האָבען זיך אַרויסגעוויזען פון די קורצע און ענגע קליידער פון איבער די קנייה.

מיסטער סטאָן האָט זיך פּערקליבען אין אַ הינקעל, גע-זעצט זיך אין אַ טיפּען, מיט איירישע לייזענט באַקליידטען פּאַטער-שטיף, און אַריינשטעקענדיג דעם קעלנער צוויי דאָלאַר אין האַנד אַריין, זאָגט ער:

— פּריינד, איך שטאַרב פאַר אַ טרונק „שואַרץ און הייס“ מיט אַ ביסעל סאַדע.

אין אַ פאַר מינוט אַרום האָט איהם דער קעלנער דערלאַנגט וואָס ער האָט געוואָלט, אין אַ קאַפּע-טעצעל. אַז סטאָן האָט עס אויסגעטרוקען, האָט ער זיך געמיהלט פּרישער און אויפגע-מונטערט.

די מוזיק האָט געשפּיעלט און די פּאַרלעך האָבען געטאַנצט. מר. סטאָן האָט זיך צוגעקוקט צו די באַזענונגען פון די יונגע

מיידלעך, וועלכע האָבען זיך עלאַסטיש נאָכגעגעבען אונטער די אַקראָבאַטישע באַוועגונגען פון זייערע פיהרער. און ווען ביי זייערע פיהרער (מעהרסטענס אויסגעבלייכטע, קרענקליכע יונגע לייט) קומען אַרויס די באַוועגונגען בלאַזירט, אָן חשק, געקינצעלטע אַקראָבאַטיק, קומט עס ביי די פרישע, אויפגעברויטע מיידלעך אַרויס מיט ערנסטער און איבערגעבענער תאווה, מיט ווילען און חשק, מר. סטאַן זאָגט זיך אָפּ פון געדאַנק, וואָס ער האָט פאַר אַ מינוט געהאַט, אויסצוטרינקען דעם „והיסקי-סאַדע“ און אַרויפגעהן צו זיך אין די צימערען; ער וויל נישט איצט זיין אַליין. דאָ איז איהם גוט. קיינער קען איהם נישט, קיינער וועט איהם נישט דער-קענען — לויטער פרעמדע.

ער הייסט זיך דערלאַנגען נאָך אַ „והיסקי-סאַדע“, און קוקט זיך צו מיט מעהר חשק צו די טענין. ווי אַן אַלטער פיינשמעקער באַטראַכט ער די מיידלעך, טהוט זיי אויס יעדע באַזונדער ביי זיך אין געדאַנק און פּרואווט זיך זיי פאַרשטעלען אין געוויסע פּאַזעס... עס איז אַ גוטער צייט-פאַרטרייב און פאַריאַגט אַלע טרויעריגע געדאַנקען...

לאַנגזאַם רויכערט ער זיין פאַפּיראַס און היילט זיך איין אין רויך, און פון צווישען דינעם ווייסען רויך קוקט ער אויפ'ן זאַל, וואָס שטעהט אין אַ זומער-שפרענקעלדיגען גאַלדענעם פאַנטאַס-טישען שטויב, וואָס פינקעלט זיך אַרויס פון די הויכע ווייך-געלבע פאַרהאַנג-באַהאַנגענע פענסטער. דאָס ליכט שפּיגעלט זיך אָפּ אין די קריסטאַלענע הענגלייכטער און אין די מאַרמאַר-גלאַנציגע ווענד און פאַרוועבט זיך אין אַ לייכטענדיגען וואַלקען-שטויב. און אין דעם וואַלקען פלאַטערען אַהין און צוריק נאַקעכע הענד, קאַקעטע היפטען-ליניען, באַחניטע פרויען-פיגורען, רויט-אַנגעשמירטע ליפּען, אינטערגעפאַרבטע אויגען און אַם מעהרסטען הויכע, געטאַקטע פיס... פיגורען קומען און געהען. פערפומען געהען אויף און ווערען אויסגעלאָשען און סטאַן זיצט אינ'ם רויך-וואַלקען פון זיין סיגאַרעט, איין פוס פאַרל גט אויפ'ן אַנדערען, קלערט העגען, סטעטען האָט, וועגען זיין פרוי. ער דערמאַנט זיך זיין פרויס פיגור, די שטאַרקע, ווייסע ברוסט, די גאַלד-בלאַנדע האַר, וואָס

וואַקסען אויף איהר שטארקען נאָקען. איצט מוז זי זיין אָפּגע-
ברענט פון דער זון — זי האָט זיך שטענדיג ליעב אָפּצופלאַקערען
אויף דער זון, צו בריהען זיך אין הייסען זאַמד. איהר גאַנצער
לייב ווערט הייס פון דער זון, איהר קערפער באַהאַלט אין זיך די
וואַרימקייט פון די זונען-שטראַלען ביז אין טיפען ווינטער אַרײַן.
ער דערמאָנט זיך אָן די אַמאָליגע צייטען... אין די פאַרנאָכ-
טען קיהל'ט זי זיך אָפּ אין טײך. ער זעהט זי, ווי זי ליגט אָן
אויסגעצויגענע אין קראַוז'ס שיפעל. קראַוז זיצט אין אַ ווינקעל און
באַטראַכט זי... זיי זענען צוגעפּאַהרען צו די וואַסער-לייען ביים
ברעג טײך, פאַרשטעלט זיך אין די קשאַקעס. קראַוז באַטראַכט זי,
באַקוקט זי, און זי לאַזט זיך באַטראַכטען. זי האָט עס ליב, זי
ענטפּלעקט זיך פאַר איהם, זי טהוט עס באַוואַנסטזיניג, פרי איהם
צו רייצען. וואָס האָט זי פון איהם? ער איז דאָך אַ שוואַכער, אַ
דאַרער, מיט פאַרגלייזטע אויגען, גאָר שטאַרקע פרויען האַבען
ליעב, אַז פאַר'הש'טע מענער זאָלען קוקען אויף זיי. ער איז
בלייך געוואָרען ביים געדאַנק, פאַרמאַכט די אויגען. ער וויל
פאַריאָגען דעם פיינליכען געדאַנק. גאָר דער געדאַנק פייניגט איהם
און טהוט איהם הנאה. ער האָט לייעב צו טראַכטען דעם געדאַנק.
און ער האָט פאַרמאַכט די אויגען און ער האָט געפרוּאווט זיך
איינלעבען אין דעם בילד, וואָס ער האָט זיך אַליין געמאַהלען
פאַר זיינע אויגען...

עס איז איהם הייס געוואָרען פון די „והיסקי“ און פון די
געדאַנקען, וואָס ער האָט געטראַכט. זיין לייב איז באַקלעפט גע-
וואָרען מיט הייסע אַנגסטען. נור געפיהלט האָט ער זיך מונטער,
אויפגערודערט, פול מיט ענערגיע און איז גרייט געווען אויף
טהאַטען...

אין דעם האָט ער דערפיהלט אַ שטאַרקען געשמאַק פון גוט
בעקאַנטן פערפום, וואָס האָט איהם געגעבען אַ שלאָג אויף אין
פנים אַרײַן און פאַרכאַפט זיין אַטעם. ער האָט אויפגעפּעפּט זיינע
אויגען. אַ שטאַרקע, הויכע פרוי איז פאַרבייגעגאַנגען הארט לעבען
איהם און איבערגעלאָזט דעם פערפום-געשמאַק הינטער זיך.
עס איז נישט געווען זיין ווייב'ס פערפום. זיין ווייב'ס פער-

פום איז געווען דער פראנצויזישער „קעלעקע-פלער“, וואָס יעדע באַלעבאטישע פרוי באַנוצט. דאָס אָבער איז געווען אַ זיסער און ראַפֿינירטער פערפום. געשמעקט עפעס מיט האַניג און מיט אייב-געריבענעם פורשטיין, ווי אַנגעברענט אַ ביסעל. ער האָט דעם געש-מאַק גאַנץ גוט געקענט, זיך אָבער ניט געקענט דערמאָנען דורך וועמען און ביי וועמען.

„וועמענס פערפום איז דאָס?“ ער האָט געפרואוהט זיך דער-מאָנען פאַרשידענע פרויען-קערפערס, וועלכע ער האָט געקענט, מיט וועלכע ער איז געווען אינטים, נור קיינער פון די קערפערס האָט נישט אַרויסגערופען די אילוזיע פון האַניג. און דאָך האָט ער דעם געשמאַק אַזוי גוט געקענט אין דוקא אין צוזאַמענהאַנג מיט אַ פרויען-קערפער.

די מוזיק האָט איצט געשפּיעלט אַ פּאָפּולערען „פּאַקס טראַט“, וואָס איז געווען אויף אַלעמענס לייפּען דעמאָלט פון איין עק אַמעריקא צום אַנדערען. דער „פּאַקס טראַט“ האָט איהם דערמאָנט אַן „בלויען פּויגעל“, זיין לעצטע געליבטע, מיט וועלכער ער פלעגט אָפט טאַנצען אין די געהיימע „ראַנדעוואוען“, ביי איהר אין וואָה-נונג, אין באַגלייטונג פון אַ גראַמאפאָן. ער האָט געקלערט וועגען דעם, אפשר איז עס ניט געווען ריכטיג וואָס ער האָט אַזוי לייכט-זיניג אויפגעגעבען דעם „בלויען פּויגעל“. פאַר א מענטשען אין זיינע יאָהרען, ביי דער שטעלונג, וואָס ער פאַרנעמט אין דער געזעלשאַפט, ביי דער פולער באַשעפטיגונג, וואָס ער האָט — איז ניט אַזוי לייכט צו שליסען גייע באַקאַנטשאַפטען, צו פאַר-טרויען זיך אַ גייעם מענשען און איינצושאַפען זיך אַ גייע מעט-רעסע. ער איז שוין געקומען אין דער עלטער, וואָס נישט יעדע פרוי איז איהם געפּעלען. ער האָט געמוזט ווערען צוגעוואוינט צו אַ פרוי, און ער האָט שוין מעהר נישט געקענט שפּיעלען דעם „קאָואַליער“. און טאַקע צוליב דעם האָט ער דאָך איבערגעריסען די באַציהונגען מיטן „בלויען פּויגעל“.

דער „בלויער פּויגעל“ איז געווען אַ יונגע, בלאַנדע מיידעל, אַ כאַריסטקע, מיט וועלכער ער האָט זיך באַקענט אין אַ געזעלשאַפט פון פּריינד. זי איז דעמאָלט געווען נאָך אַ נאַאווע פּראָווינציעלע מיי-

דעל, נישט לאנג אין שטאָדט — האָט ער איהר געדונגען אַ וואָה-
 נונג, אויסגעקליידעט זי און אויסגעהאַלטען. אָבער באַלד האָט ער
 זיך איבערצייגט, אַז זי איז נישט פאַר איהם. ערשטענס, איז זי געווען
 צו יונג פאַר איהם, וועניג ערפאַהרען און האָט געמאַכט „מידעלשע“
 שטיק: אָפּגערופען איהם אין די אַרבייטס-שטונדען אין זיין ביורא, און
 געקומען אַמאָל אַפילו אַליין אין זיין ביורא צו איהם, ער האָט
 בורא געהאַט, אַז זי זאָל נישט ווערען געפעהרליך. אויך פּיזיש
 איז זי איהם נישט איבעריגם געפּעלען: טאַקע געהאַט נאָך אַ יונגען,
 פּרישען קערפּער, גור צו-קינדיש און מיידעלש. צו לאַנג געווען צו
 וואַרטען ביז זי וועט אַ פּרוי ווערען... האָט ער באַשטימט זי אַוועקצו-
 שיקען. און איינער פון די פּיעלע פאַרטרויאונגס-מענער, וואָס האָבען
 איהם עהרליך געדיענט, האָט די זאַך שוין אַזוי איינגעאַרדענט, אַז
 פאַר אַ פאַרהעלטעניסמעסיג-קליינע סומע געלט (יעדענפאַלס, פאַר אַ
 פּיעל קלענערע, ווי ער האָט זיך געריכט) איז ער פון איהר פטור
 געוואָרען, מיט אַ גאַראַנטיע, אַז ער וועט פון איהר מעהר קיינמאָל
 נישט הערען.

אָבער קיין אַנדער פּרוי האָט ער אַזוי לייכט נישט געפונען.
 נישט עס האָט זיך איהם געמאַכט און נישט ער האָט זיך געקענט
 אַזוי לייכט צובינדען. איצט, דערמאָנענדיג זיך אָן דעם „בלויצען
 פּויגעל“, גיט ער אַ טראַכט, און אפשר איז עס געווען צו פּריה,
 וואָס ער האָט זי אַוועקגעשיקט: וועניגסטענס מיט'ן „בלויצען פּויגעל“
 איז ער פּיעל רוהיגער געווען...

און ווידער גיבען איהם אַ שלאָג אין פנים אַריין די פּער-
 פּומען פון האַניג-געשמאַק. פאַר איהם שפּאַצירט ווידער פאַרביי די
 פּרוי אין וויסען קלייד, מיט אַ קאָקעטישען, פּראָווינציאַלען גאַנג,
 חתונענדיג מיט איהרע טריט. זי זעצט זיך אַוועק ביי אַ טישל, נישט
 ווייט פון איהם, אין אַ געזעלשאַפט פון אַן אַלטען מאַן, וועלכער האָט
 געוואַרט אויף איהר.

ער האָט שוין מעהר קיין אויג נישט אַראָפּגענומען פון איהר.
 זי איז געווען אַ פּרוי נישט מעהר קיין יונגע. פון איהר
 פנים האָט מען נישט געקענט אָנזעהן ווי אַלט זי איז, ווייל זי אַת
 געווען אויפּפאַלענד געפּודערט, געשמיקט און געפאַרבעט. יעדענפאַלס,

אין איהר פולער פיגור האָט מען אָנגעזעהן, אז זי איז אַ פרוי
 אין פולער ריימקייט. אַ ווייב פון דעם מאָן האָט זי נישט געקענט
 זיין: פאַר אַ ווייב איז זי געווען צופיעל אויפפאלענד און צו יונג
 פאַר איהם. אָבער אַלס „לייכטע“ פרוי האָט מען זי אויך נישט גע-
 קענט אָננעהמען: פאַר אַ קאָקאָטקע איז זי געגאנגען אָנגעטאָן צו
 באַלעבאטיש, צו איינפאַך און צו פראַווינציאַנעל. איהר ווייס באַטיסטען
 קלייד איז געווען אויפגענייט גאַריגישט מאַדיש, נאָר ווי פאַר אַ
 קליינשטעטעלדיגע נגידיתטע. אין די ברייטע, זאַרגפעלטיג האַנד-
 געמאַכטע שפיצען, מיט וועלכע איהר דעקאַלטע איז געווען פער-
 דעקט, האָט מען אָנגעזעהן די גוטע באַלעבאטישקייט, און דאָס
 זעלבע אין איהר אַלט-מאַדישען, ברייטען, זיידען-שפיציגען שאַרף-
 מיט וועלכען זי האָט פאַרדעקט איהרע פולע נאַקעטע הענד. איהרע
 געדיכט בלאַנדע צעפּ-האַר זיינען געווען פאַרלעגט אין אַ ברייטען
 קויליטש, נישט פון הינטען, נור איבער דער גאַנצער ברייט פון
 איהר קאָפּ, און פון איהר גלאַטיגען שייטעל האַבען זיך ביי די
 „פאות“ אַרויסגעריסען קליינע, געקרייזעלטע לאַקען, וואָס האַבען
 פאַרדעקט איהרע אויערען. די פראַווינציאַלע פרויזור האָט נאָך
 געהאַט פאַרשטאַרקט דעם איינדרוק, וואָס סטאַן האָט פון איהר
 געהאַט פון דעם ערשטען אויגענבליק, אז זי איז אַ קליי-שטעזעלדיגע
 שעהנהייט, וואָס האָט „רורכגעברענט“ מיט אַ פּרעמדען כאַנס-
 פאַרשוין און איז געקומען צופאַהרען אין דער גרויסער
 שטאָדט פּדי אַ „לעב צו טאָן אויף בראַדוויי, כאַטש אין דעם אַלטען,
 גוטמוטיגען מאָן, וואָס איז געזעסען לעבען איהר, האָט מען בשום
 אופן נישט געקענט אָנזעהן, אז ער זאָך דאָס זיין דער העלד פון
 דעם קליינשטעטעלדיגען סקאַנדאַל.

סטאַנען האָט די פרוי זעהר אינטריגירט און ער איז געווען
 זעהר נייגעריג צו וויסען, ווער זי איז, און וואָס איז דאָס פאַר אַ
 פאַר אזעלכע. דער קעלנער, וועלכען ער האָט געפרעגט אויסקונסט,
 האָט איהם נישט געקענט פיעל זאָגען; ער זעהט זי אויך צום
 ערשטען מאָל. „אויב זיי שטעהען דאָ אין דעם האַטעל“ — הייסט
 ער נישט. צום פרישטיק קומען זיי נישט אַרונטער.
 באַלד האָט זיך געמאַכט אַ געלעגענהייט, אז ער זאָל זיך

בעקענען מיט דער פרוי אזוי אונעררווארטעט און עפעס אויף אזא מאָדנעם אופן, אז סטאָן איז געבליבען אין גרויסער פערלעגענ- הייט. די געלעגענהייט דערצו האָט געגעבען נישט קיין אנדערער, נאָר דער אלטער מאַן אַליין, איהר פאָטער, ווי זי האָט איהם דער- נאָך גערופען.

דער אַלטיטשקער איז געווען אין אַ פּרעהיליכער שטימונג: אויסטרינקענדיג אַ פּאַר גלעזער „והיסקי“ אין געהיים — האָט ער אָנגעהויבען אויפצופאַדערען די טאַכטער צום טאַנץ. ער האָט הויך געזידעלט די נייע מאָדעס און די נייע טענץ און געזאָגט, אז האָפּ- קען קען ער בעסער נאָך ווי אַלע יונגע, און ער וועט זיי ווייזען די ניו-יאָרקער „דענדיס“, ווי אזוי מען טאַנצט אין דעם „דרום“. די טאַכטער איז רויט געוואָרען (מיסטער סטאָן האָט גאַנץ גוט בעמערקט, ווי זי רויטעלט זיך אונטער דעם פּודער און געפרואווט בערוהיגען דעם אַלטען מיט די אויגען און מיט די זשעסטען). דער אַלטער אָבער האָט זיך נישט געוואָלט בערוהיגען, אויפגעהויבען זיך און געצויגען צום טאַנץ. זי זעהט זיך אויס, מעהר אויסצו- מיידען מענשליכע אויפמערקזאַמקייט, האָט זיך אָנגעהויבען צו דרעהען מיטן אַלטען אַבער דעם גרויסען זאַל, שטערענדיג דערפּי די אַנדערע טענצערס. מענשען האָבען אָנגעהויבען צו קוקען אויף זיי. דאָס ווייבעל האָט זיך גערויטעלט. ענדליך האָט זיך דער אַל- טער בערוהיגט און איז צוריקגעגאַנגען מיט איהר צום טישעל, גע- זידעלט דערפּי די פּערפּלוקטע מאָדנע טענץ. געזעהען אָבער ווי מיסטער סטאָן קוקט אויף זיי — האָט ער זיך געווענדעט צו איהם, דירעקט מיט אַ פשוטער דאָרפישער אַפענהערציגקייט:

— דו וואָלט עס געוויס בעסער געמאַכט.

— און דו האָסט אויך נישט שלעכט געמאַכט — האָט איהם סטאָן קיראזש געגעבען.

— די פּיס דיענען נאָך, נור די מוזיק איז שלעכט. צו אַלס זיך אויסצולערנען נייע טענץ.

פון דעם האָט זיך ענטוויקעלט אַ געשפרעך אַבער די טישלעך.

— קיין מאָל נישט שפּעט עפעס וואָס צו לערנען.

— פרוואו דו צו טאנצען מיט איהר. לאָז מיך זעהן, ווי דו
 העסט עס מאַכען — ווענדעט ער זיך צו סטאַן/ען.
 — דעדי, ווי קענסטו דאָס? — רויטעלט זיך די פרוי.
 — פאַר וואָס נישט? פרוואו דו צו טאנצען מיט איהר. — געהט,
 קינדערלעך.

— דעדי?!

— אז די דאַמע וועט ערלויבען — שטעלט זיך סטאַן אַיף
 און געהט אַריבער צו זייער טישעל.
 די פרוי האָט לייכט אַוועקגעלייגט איהר האַנד אויף סטאַן'ס
 אַקסעל און דאָס פאַר האַבען זיך אַריינגעלאָזט אין ווירבעל פון די
 פאַרלעך.

טאנצענדיג מיט איהר, האָט סטאַן איינגעזאָפּט אין זיך דעם
 געשמאַק פון האַניג, וואָס האָט געשלאָגען פון איהר קערפער צו-
 זאַמען מיט דעם פרישען אָטהעם. ערשט יעצט האָט ער דערפילט,
 וואָס דער האַניג-געשמאַק איז. עס איז נישט געווען בלוז אַן אויסער-
 לייכער פערפום. דער האַניג-געשמאַק האָט זיך געטראָגען פון איהר
 קערפער. פון איהרע פולע גאַלדענע האַר. דער האַניג-געשמאַק
 וואָס האָט זיך געטראָגען פון איהר, איז געווען דער ריח פון
 קינדישע נאַקעטע לייבער, און סטאַן האָט אויפגעעפענט זיין אָטהעם
 איינצוטרינקען אין זיך דעם געזונדען, ערפרישענדען געשמאַק, מיט
 זיין פולען מויל.

— א טייערער אלטער, אייער פאָטער, — האָט סטאַן געזאָגט.

זי האָט האַלב פאַרגלייזט די אויגען און פון אונטער איהר ברעם האָט זי געגעבען אַ שמייכעל צו איהם.

— ווער, מײן דעדי?

— יעס, אייער דעדי.

סטאַן האָט נישט געוואוסט, וואָס זי וויל מיט דעם שמייכעל זאָגען, אויב דער אלטער איז יאָ איהר פאָטער אָדער נישט.

— פון וואַנען קומט איהר?

— פון לעקסינגטאָן, קענטאָקי.

— איהר וועט דאָ לאַנג פאַרבלײבען?

— איך וואָלט וועלען פאַרבלײבען דאָ דאָס גאַנצע לעבען.

סטאַן האָט זיך נישט געוואָלט אַרײבלאָזען מיט איהר אין אַ געשפרעך, כאָטש ווי עס האָט אויסגעזעהן, איז זי וויליג געווען.

ס'האָט זיך איהם געדאַכט, אַז עס איז געזונטער אַזוי: מען ווייסט נישט מיט וועמען מען האָט צו טהאָן — האָט ער פאַרשוויגען דעם רעשט טאַגן, ביז ער האָט זי צוגעפיהרט צום טיש, צום אלטען, נאָכן טאַנצען בעדאַנקט און געוואָלט צוריקגעהן צו זײן טישעל.

דער אלטער אָבער האָט איהם אָפּגעהאַלטען בײ דער האַנט: — איך דאַנק דיר. בלייב מיט אונז דאָ. וואָס וועסטו דאָרט זיצען אַלײן, — מיר זײנען פון קענטאָקי, פון גוט אלט-קענטאָקי, רעאַלער סטאַק, ווינצלער. פון די ווינצלער באַדערס, — די

גרעסטע מיהל אין קענטאָק. קענסט אַ קינד פּרעגען אין גאַנץ
קענטאָק, און ער וועט דיר אָנווייזען אויף די בראַדערס ווינצלער,
די גרויסע מיהל אין לעקסינגטאָן. רעאלער סטאַק — און דו —
איך אַ פּרעמדער?

— ניין, אַ היגער, פון די בענק-קרייזן, האַנדעלס-באַנק.
— געהערט, געהערט, האַנדעלס-באַנק. מיר האָבען צו טהאָן
מיט סיטי-באַנק. סיטי-באַנק, איז אינווער באַנק. יעס, געהערט.
נאַציאָנאַל-באַנק, זען דורך מיט אינו.
— איך דאַנק אייך. איך דענק, אַז איך זאָל איך בעסער
גישט שטערען.

— ניין, ניין, דו שטערסט אינו נישט. בלייב מיט אינו, —
האַט דער אַלטער גישט אַרויסגעלאָזט זיין האַנט פון זיינער —
וואָס וועטו דאָרטען זיצען אַליין? — געקומען זיך אַ ביסעל אַמו-
זירען נאָך ניו-יאָרק. איך האָב איהר צוגעזאָגט לעאָנאַראַן, (ווייזט
אויף דער פּרוי) און די ברידער ווינצלער האַלטען וואָרט. האַט
זי אָבער גישט מיט וועמען צו טאַנצען, איך בין צו אַלט פאַר
דעם.

דער אַלטער האַט גישט אַרויסגעלאָזט סטאַן'ס האַנט פון
זיינער און גערעדט מיט אַ פשוט'ער אָפענער שפּראַך. סטאַן האַט
גישט געוואוסט וואָס צו טהאָן. איבעריגענס, האַט ער זיך געטראַכט
זיי זעהן ביידע גאָר גישט אויס אַזוי שלעכט, און דער עיקר איז
געווען דער האַנג-געשמאַק, וואָס האַט זיך געהערט פון דעם נאַקע-
טען בוזעם פון דער פּרוי, און איהר וואַרימער בליק, וואָס ער האַט
געפיהלט אויף זיך.

סטאַן האַט זיך אוועקגעזעצט נעבען זייער טישעל.
דער אַלטער איז געווען זעהר לעבעדיג. מיט צוויי-דריי
ווערטער, און ער איז שוין געווען מיט סטאַן'ען אין גוטער פּריינד-
שאַפט, גענויט איהם צו טרינקען און גערופען איהם „אַלד באַיי“.
סטאַן'ען איז אין אָנפאַנג גישט געווען זעהר אָנגענעהם די נאָהענ-
טע פאַמיליאַריטעט צו איהם. שפעטער האַט עס איהם געוויילט:
דער אַלטער האַט אָנגעהויבען צו דערצעהלען אַ מעשה פון זיין
שטעדטעל און גערעדט צו סטאַן'ען אין אַזאַ טאָן, ווי סטאַן וואָלט

נישט נאָר שוין געווען אַן אַלטער בעקאַנטער, נאָר ווי סטאַן וואָלט געווען אויך בעקאַנט מיט דער גאַנצער פאַרגאַנגענהייט פון דעם שטעדטעל און געקענט די מענשען, פון וועלכע דער אַלטער דערצעהלט.

איבריגענס איז איהם דער אַלטער נישט אָנגעגאַנגען. זיינע הושים זיינען געווען מיט עפעס אַנדערש פאַרנומען, עס האָט איהם אינטריגירט די פרוי, וואָס איז געזעסען נעבען איהם.

נאָך ביים טאַנצען האָט זי זיך אויפגעפיהרט אַרויספאַדערענ-דיג — דאָס האָט סטאַן'ען פון איהר אָפגעשטויסען, אָבער גלייכ-צייטיג אויך צוגעצויגען. ביים טאַנצען האָט זי זיך אַזוי איינגע-קנאָטען אין סטאַן'ען, אַז ער האָט מורא געהאַט, אַז עס זאָל נישט ווערען אויפפאַלענד. יעצט, זיצענדיג ביים טיש און טרינקענדיג מיט'ן אַלטען, האָט סטאַן פלוצים געפיהלט, אַז עס טרעט ווער אָן אויף זיין פוס. ער האָט געהאַט גענוג גרינגשעצונג פאַר דעם נאַאיווען, שוהל-מיידעלשען אופן אַרויסצוווייזען אויפמערקזאַמקייט, וואָס די פראָווינציעלע קאָקאַטע האָט צו איהם אַרויסגעוויזען. פון דער צווייטער זייט קען ער נישט זאָגען, אַז ס'איז איהם נישט געווען אַיינגענעהם. פאַרקעהרט, דאָס טרעטען אויף די פיס אונטער דעם טיש, די פאַר'חלש'טע, באַהאַלטענע בליקען, וואָס זי האָט ביי יעדער געלעגענהייט, ווען דער אַלטער האָט אַוועקגעקוקט, געוואָר-פען אויף סטאַן'ען, האָט באַלאַנגט צום סטיל פון דער פראָווינצ-יעלער דאַמע, וואָס איז אין איהר אַלט-מאָדישער קליידונג, אין איהר אַלט-מאָדישער פריזור, פאַרטראָגען אין קליין-שטעדעלדיגער ראַמאַנ-טישער אַוואַנטורישקייט. קיין מאַנספאַרשוין, וואָס האָט שוין פאַר-לאָרען זיין ערשטע יוגענד, איז נישט גלייכגילטיג צו אַ פרוי, וואָס שטובט איהם אויפמערקזאַמקייט. ווייניג פרויען האָבען געקענט רייצען דעם איבערזעטיגטען ווייס-פרעזידענט פון דער אַנדעלס-באַנק. און זי, מיט איהר פראָווינציעלער נאַאיוויטעט, איז געווען איינע פון די ווינציגסטע, וואָס האָט איהם פאַראינטערעסירט פון דער ערשטער בעקאַנטשאַפט. איהר הויכע, שטאַרקע פיגור, איהר לאַנגער, פולער האַלז, איהר פרישע, הויך-שלאָגענדע ברוסט, — אַלעס, אַלעס איז איהם געפעלען געווען אין דער פרוי. אַפילו

איהר אוימגעלומפערט, מיט שלעכטען פודער אָפגעפודערט געזיכט און די אויפפאלענדע רויטע פארב אויף איהרע ליפען. פון הינטער דעם פודער האָט זיך אַרויסגעוויזען אַ פריש, יונג געזיכט. און איהרע פרישע, רויטע ליפען זענען געווען רויטליכער פון איהר פארב. דער רייץ פון דער פרוי האָט סטאַן/ען געמאַכט פאַרגעסען אין זיין פּאָזיציע, וואָס ער פאַרנעמט, אין זיין אָפּגעהיטענער פאַר-זיכטיגקייט, און ער איז געזעסען און אַמוזירט זיך מיט פרעמדע, מיט פאַרדעכטיג-אויסזעהענדע מענשען.

עדנליך האָט ער שוין געהאַט גענוג. ער האָט זיך געוואָלט אײַפהויבען און זיך געזעגענען מיט זיי.

— פאַר מיר וועט שוין צײַט זײַן צו געהן, — האָט ער זיך

אַנגערופען.

— וואָס, נאָך געשעפטען היינט? — האָט דער אַלטער

געפרעגט.

פּלוצים האָט ער דערפיהלט, אַז עס ריהרט איהם ווער אָן אויף די קניעהן, אַזוי ווי מען וואָלט איהם צוגעהאַלטען. זיין האַנד האָט געפונען איהר וואַרימע האַנד, בעטענדיג איהם מיט די פינגער, אַז ער זאָל בלייבען.

סטאַן איז רויט געוואָרען.

— ניין, קיינע געשעפטען האָב איך נישט מעהר היינט, פאַר

ס'האַט זיך געדאַכט — —

— טאָ בלייבט בעסער מיט אונז. אפשר וואָלטען מיר צו-

זאַמען געגעסען?

סטאַן האָט זיך שוין גאָר נישט אָנגערופען, ער האָט גע-

וואונדערט זיך אויף זיך אַליין, וואָס ער גיט אַזוי פלינק נאָך.

עס איז איהם פאַרגעקומען, אַז ער איז נישט מעהר אַליין,

אַז יענער סטאַן איז איבערגעבליבען ערגעץ וואו אין באַנק, בײַ

בעקאַנטע, צי אין דער היים: און דאָ ביים טיש זיצט אַן אַנדער

מענש, וואָס ס'איז איהם אַלץ אײַנס, וואָס עס וועט געשעהן.

— ווער איז זי? און ווער איז דער אַלטער? — איז זי אַ

קאָקאַטע און דער אַלטער האַנדעלט מיט איהר? ער ווייסט, אַז זי

ציהט איהם אָן. גיין, ווי אַזעלכע זעהען זיי נישט אויס. נאָר ווער דען איז זי? זיין טאָכטער?

דאָס אונבעוואוסטע האָט איהם נאָך מעהר גערייצט; ער האָט שוין יעצט וועגען קיין זאָך נישט מעהר געקלערט; נישט וועגען זיין שטעלונג און נישט אַז עס קען איהם ווער באַמערקען. ער איז גרייט געווען אויף אַלץ. די באַריהרונג פון איהר האַנד אויף אַזאָ געהיימניספולען אופן, אויף אַזאָ נאַאיווען קינדישען אופן, האָט איהם אָנגעצונדען.

— גוט, זאָגט ער, איך בין סיי ווי סיי נישט אין אַ שטימונג צו זיין היינט אַליין, און איך דאַנק די געלעגענהייט, וואָס האָט מיך צוזאַמענגעפיהרט מיט אָנגענעהמע מענשען.

— דאָס איז גוט. איך האָב פיינט סנאַבן, ניו-יאָרקער זייגען אַלע סנאַבן. גיב די האַנט. דאָס איז דער וועג, הי מען טהוט ביי אונז אין דעם גוטען, אַלטען קענכאַקי: עס טרעפט זיך אַ מאָן מיט אַ מאָן, מיט צוויי אָדער דריי ווערטער זייגען מיר פריינד. איך האָב דיך גערן אויך פון דער ערשטער מינוט, וואָס איך האָב דיך גע-זעהן. דו ביזט געזעסען אַליין, אַזוי ווי דו וואָלט געווען אין „טראַבעל“*) — איך האָב באַלד געזאָגט לעאַנאַראַין.

סטאון האָט ווידער דערפיהלט לעאַנאַראַיס האַנט, דאָס מאַל האָט זי איהם געגלעט איבער די קניה, אַזוי ווי זי וואָלט איהם דאַנקען געוואָלט, וואָס ער איז איבערגעבליבען.

סטאון האָט געקוקט אויף דעם אַלטען. צום ערשטען מאַל איז איהם אויפגעפאַלען דעם אַלטענ'ס געזיכט און ער איז פאַר-וואונדערט געבליבען. דאָס געזיכט פון דעם אַלטען איז איהם פאַר-געקומען גוט בעקאַנט; נישט ווי ער וואָלט איהם ערגעץ וואו צו-פעליג געזעהן, נאָר ווי ער וואָלט שוין געהאַט אַמאָל צו טאָן מיט איהם, יעדענמאָל נישט וועגען ביזנעס: סטאון האָט זיך אָבער נישט געקאַנט דערמאַנען ווען און וואו ער האָט דעם אַלטען גע-טראַפּען. דערביי איז גאָר נישט געווען אויסטערלישעס אין דעם געזיכט פון אַלטען, וואָס זאָל איהם אונטערשיידען פון הינדערטער

(*) ענט-נפש

אנדערע זיינס גלייכען: א געזיכט פון א אלטען אמעריקאנער יענקי, וואָס אייף זיין הויט האָבען גענוג ווינטען געבלאָזען; ציין, וואָס האָבען נישט איין האַרטען נוס צובראַכען; ברייטע, לאַנגע באַקען-פעלדער; אַ געפאַלדעוועטע הויט, האַרט פון טאַג-טעגליכען גאַלען, אַ פּוּל מויל ציין, געלע, גרויסע, וואָס שטאַרצען אַרויס פון זיינע נישט גאַנץ-צוגעהענדיגע ליפען; אַ קורצע אויבערשטע ליפּ, וואָס באַהאַלט זיך אונטער אַ שפיציגער, דרייט-אַרויסשטאַרצענדיגער נאַז; פון טיף-פאַרלעגטן קראַגען ציהט זיך אַרויס אַ געפאַלדעוועטער האַלז, אַ האַלז ווי ביי הינדערט אַנדערע אלטע לייט; דעם ריכטיגען האַלז האָט מען, אייגענטליך, נישט געזעהן. דער ריכטיגער האַלז איז גע-ווען באַהאַלטען צווישען צוויי שטעכענדיגע האַלז-ביינער, וועלכע זיינען געווען באַהאַנגען מיט שלאַבעדיגער הויט. זיי האָבען ווי צוויי ווענטלעך באַהאַלטען אין זיך דעם אָפּגעגאַלטען גוידער. עס זיינען אויך געווען די אויגען, וואָס האָבען אַ מינוט צוגעצויגען סטאַן'ס אויפּמערקזאַמקייט; בלויע, קינדישע אויגען, באַהאַלטען אין טרעהרען-טאַרבעלעך, האָבען אַרויסגעשמייעלעט קינדיש-נאַאיו און מענשליך-גוטמוטיג.

- וואָס קוקסטו מיך אזוי אָן. — דו קענסט מיך
- יאָ. אַ וואונדערליכע זאַך: איך האָב דיך וואו געזעהן.
- געדענק נישט וואו, נאָר געזעהן האָב אַך דיך.
- אין קענטאַקי, ביזטו געווען אמאָל?
- געווען אמאָל.
- קען זיין, האָסט מיך געטראָפּען. די האַנט איז געווען איינע פון די ערשטע, וואָס האָט געבויט אין קענטאַקי.
- דער אלטער האָט באַוויזען אַ ביינערדיגע, אויסגעאַרבייטע, איינגעשרומפּענע האַנט. די פינגער זיינען געווען איינגעקאַרטשעטע און אויסגעדריעהטע. באַזונדערס דער גראַפּער פינגער האָט געמאַכט אַן איינדרוק, ווי ער וואָלט געווען אָפּגעהאַקט, אָהן אַ נאַגעל. די האַנט האָט געציטערט און די דאַרע, ביינערנע פינגער האָבען זיך געטרייסעלט.
- סטאַן האָט געקוקט אויף דער האַנט און אזוי די האַנט איז איהם פאַרגעקומען-באַקאַנט.

— ביי גאָט! איך קען דיך, אַלטער מאַן, און געדענק נישט פון וואַנען.

— קען זיין. דו קומסט מיר אויך פאַר זעהר פאַמיליאַר. פון דער ערשטער מינוט, וואָס איך האָב דיך דערזעהן דערנעבען זיצען אזוי איינזאַם פאַרטראַכט, האָב איך מיר געדאַכט, אַז דער מאַן דערנעבען האָט „טראַבעל“, און מען דאַרף איהם אַהער רופען, בע-קאַנט מאַכען מיט מיין לעאַנאַראַן און איהם פרייליך מאַכען. פון וואַנען ווייסטו, אַז איך האָב „טראַבעל“? — זאָגט סטאַן רויט ווערענדיג.

— אין דיין אַרט זיצען האָב איך דערקענט. איך קע מיך אויף די זאַכען. און נישט קיין ביזנעס-זאַרג, נאָר עפעס טיפערעס... האָ האָב איך געטראַפּען?

סטאַן איז אויפגעבראַכט געוואָרען. נאָר דער אַלטער האָט איהם באַלד באַרוהיגט מיט זיינע גוטע אויגען.

— יונגער מאַן, איך קען דאָס. דו זעהסט די אַלטע פלייצעס? די אַלטע פלייצעס האָבען שוין אַלעס איבערגעטראָגען. גלויב מיר, אַז אַלעס וועט איבערגעהן. אַ, וויפיעל וואַסערען איך האָב שוין געזעהן פאַר מיר פאַרבייפליסען.

— נו, וואָס אַנבעלאַנגט דאָס, האָסטו דיך טועה געווען, מיסטער ווינצלער. איך בין ווייט פון צרות און נאָך דערצו פון פאַמיליען צרות: איך בין געווען אזוי קליג, אַז איך האָב מיר גאָר נישט גענומען קיין פאַמיליע, צו פאַרמיידען צרות. ווי געפעלט דיר דאָס, מיסטער ווינצלער?

— דאָס איז רעכט, איך בין צופרידען. ווי עס זאָל נישט זיין, בלייבען מיר פריינד. נו, ווי בלייבט עס מיטן עסען? שפייזען מיר היינט צוזאַמען? — פרעגט פלוצנים דער אַלטער.

סטאַן האָט געוואָלט אַפּוואַגען:

— איך וויל היינט ווירקליך נישט.

הינטערן טיש האָט סטאַן ווידער דערפיהלט לעאַנאַראַס פּוס-טריט אויף זיינעם און זי ריהרט איהם ווידער אָן מיט דער האַנט אויף זיין קביה, אַז סטאַן צוקט פון איהר באַריהונג און ער ענדערט זיין מיינונג:

— אז דו ווילסט עס דוקא — נאָר אונטער איין באַדינג:
 אז איהר זאָלט זיין מיינע געסט. איך האָב ווירקליך היינט אַ יום-
 טוב, אַ פאַמיליען-יום-טוב, אויב איהר ווילט זיין אזוי גוט, און איך
 לאָד אייך איין אַלס מיינע געסט.

— וואָס זאָסטו צו דעם, לעאַנאָראַ? פּרעגט דער אַלטער.
 — דעדי ווייסט, אז איך טהו אַלץ וואָס דעדי וויל, — האָט
 לעאַנאָראַ געזאָגט מיט אַ מיידעלשער קאָקעטישקייט.

— זעהסטו ווי מען דרעסירט ביי אונז אין קענטאָקי ווייבער —
 בישט אַזוי ווי ביי אייך. גוט, לעאַנאָראַ, מיר וועלען שפּייזען צו-
 זאַמען מיט דעם אַנגענעמען פּרעמדען. כאָטש אַ ניו-יאָרקער, דאָך
 אַ סימפּאָטישער.

וועט דאָס זיין אַן אַריגינעלער אַכטער אויגוסט — האָט
 סטאַן אין זיך געטראַכט — איך וועל דאָס גאַלדשמידן דערצעהלען.
 אַסור אויב ער וועט וועלען גלויבען.

— וואו וועלען מיר עסען? דאָ, אָדער אין דרויסען?
 — וואו דו וועסט אונז פיהרען. דו ביזט אַ היגער, מיר
 זענען פּרעמדע.

— איך וואָלט אייך נאָר פּאַרגעלעגט — האָט סטאַן געוואָלט
 זאָגען, נאָר אין לעצטען אויגענבלויק זיך צוריקגעכאַפט.
 — איבעריגענס, וועלען מיר זעהן שפּעטער. איך לעג פּאַר,
 אַרום האַלב נאָך אַכט זיך צו טרעפען אין דער האַלע פון האַטעל.
 פאַסט עס דער ליידי?

— יאָ, אונז איז עס רעכט, — האָט פּאַר דער ליידי אָפּגעענט-
 פּערט מיסטער ווינצלער.

די „ליידי“ האָט דערווייל הינטערן טיש געדאַנקט סטאַן'ען,
 אויף איהר אייגענעם אופן, שטאַרקער-דריקענדיג מיט איהר פּוס
 אין זיינעם...

— איך מיינ, אז איך וועל זיך בעסער צולעהנען ביז צום
 אָבענדברויט. — וואָס דענקסטו, לעאַנאָראַ?
 — איך דענק אויך אזוי.

דער אַלטער האָט זיך אויפגעהויבען, לעאַנאָראַ האָט זיך
 אויך אויפגעהויבען מיטצוגעהן מיטן אַלטען.

— ניין, ניין, לעאָנאַראַ, דו קענסט דאָ בלייבען מיט אדנוצער
נייעם פריינד ביז צום אָנטהאַן זיך. עס איז נאָך צייט גענוג נאָ,
אויף ווידער-זעהן, קינדער, ביז צום אָבענד-ברויט, אַמזירט אייך
נט. — און דער אַלטער האָט זיי איבערגעלאָזט אַליין ביים טיש.

אז סטאָן איז אליין איבערגעבליבען מיט דער פרוי, האָבען זיי זיך אַ לאַנגע וויילע ביידע אָנגעקוקט. זי האָט בעוווּזען דערביי איהר פול מויל וויסע גלאַנצענדיגע צייהן, איהר ברוסט האָט זיך געהויבען און זי האָט זיך גערויטעלט אונטער דעם פודער.

— וואָס איז ער דיר, דער אלטער?

די פרוי האָט אַ אָפגעבויענען דעם קאָפּ צו דער ערד.

— דיין פאָטער?

די פרוי האָט געשאַקעלט מיטן קאָפּ אויף גיין און איז רויט געוואָרען.

— וואָס דען, אַ מאַן?

די פרוי האָט אָנגעהויבען צו לאַכען אין זיך, פאַרשטעלענדיג זיך דערביי איהר מויל מיט דער אויבערפלאַך פון איהר האַנד.

ער וויל מיט מיר חתונה האָבען, מר. ווינצלער, ער וויל מיר אפילו איבערשרייבען זיין פאַרמעגען ווען איך וועל חתונה האָבען מיט איהם.

— און פאַרוואָס האָסטו נישט חתונה מיט איהם?

— ער איז צו אלט פאַר מיר, — און ווידער אַרום: איך

האַב מורא, אַז איך זאָל נישט שטאַרבען.

— ווי אזוי?

— הייסט נישט? מיסטער ווינצלער האָט שוין ליגען אויפן

לעקסינגטאָנער בית-עולם דריי וויבער איינע געבען דער אנדערער ציך וויל נישט זיין די פיערטע.

- וואָס, אַ בלויע באַרד אַזעלכע, וואָס הרגעט זיינע ווייבער
— פאַרשט סטאַן.
- ניין, מיסטער ווינצלער איז אַ גוטער מענש און צו זיינע
ווייבער איז ער געווען, זאָגט מען, זעהר אַ גוטער מאַן, נאָר אזא
מזל שוין. אַ קללה פון וועכען. מען זאָגט: נאָך פון די אלטע וועל-
דער פון קענטאַקיי. מען דערצעהלט וועגען דעם ביי אונז אין
לעקסינגטאָן פאַרשיעדענע מעשיות...
— אַ, דאָס איז אינטערעסאַנט.
- יעס, יעס, עס איז נישט קיין געפֿעכטער. אַלע ווייסען
דאָס ביי אונז אין לעקסינגטאָן, קינער ווייסען עס, אז די וואָס
האַט חתונה מיט ווינצלער'ן, מוז שטאַרבען.
- אַרימער אַלטער מאַן.
- ער בעהאַנדעלט מיך אפילו זעהר גוט, קויפט מיר וואָס
איך וויל, מאַכט מיר שעהנע קליידער, וועט, אויסגעמעבלירט מיר
אַ שעהנע וואָהנונג. דו בעדאַרפסט זעהן מיין שלאָף-צימער און
מיין פראַנט-צימער.
- און וואָס זאָגט די שטאָדט דערצו?
- וואָס מיינסטו, איך בין אַזעלכע, וואָס איך וועל אויספירן
קען פאַר דער שטאָדט? איך ווייס וואָס הייסט אַ פּאָזיציע פון אַ
מאַן, און מיסטער ווינצלער פאַרנעהמט ביי אונז אין לעקסינגטאָן
זעהר אַ פיינעם אָרט — ער איז אַ טוער אין דער קירכע. איך ווייס
ווי אזוי אַכטונג צו געבען אויף מיינע פריינד. מיסטער ווינצלער
באַזוכט מיך פון צייט צו צייט. ביי מיר האָט ער אַ וואַרימע היים'
סטאַן האָט געשוויגען אַ מינוט.
- נור איך האָב עס שוין גענוג.
- פאַרוואָס?
- וואָס האָב איך דערפון? אַ אַלטער טרויעריגער מאַן, דאָס
לעבען איז ווי אין אַ געפענגניס. איך קען נישט אויסגעהן אין
ערבען: מיסטער ווינצלער איז זעהר אייפערזיכטיג, אין דערהיים
ביי זיך זעהר פאַרויכטיג, און ער איז נישט פאַר מיר. איך וואָלט
געוואָלט קומען אין דער גרויסער שטאָדט.
- סטאַן האָט געשוויגען אַ מינוט.

— פארוואס האסטו נישט חתונה?
 — מיט וועמען זאל איך חתונה האָבען? נעהמען אַ בעל-
 מלאכה און קאָכען פאַר איהם און קינדער האָבען — ניין, ניין,
 דאָס וויל איך נישט, פאַר דעם בין איך נישט באַשאַפּען. אין בין
 באַשאַפּען געוואָרען צו געבען אַ מאָן גליק, און איך קען געבען אַ
 מאָן גליק. — זי האָט זיס אָפּגעקרקעצט און אָנגעקוקט סטאַן/ען
 מיט האַלב-פאַרגלייזטע אויגען. — אַ, ווי איך קען לייעבען, ווי איך
 בענק נאָך לייעבען...

די מוזיק האָט אָנגעהויבען צו שפּיעלען.
 — קום, טאַנץ מיט מיר, — האָט איהם די פרוי גערופּען.
 סטאַן האָט געטאַנט מיט איהר. דאָס מאָל האָט זי זיך
 אינגאַנצען איינגעקנעטען אין זיין לייב, עס איז געווען ווי זי וואָלט
 אויף גאַרנישט געקוקט, — האָט זי איהר בויך נאָהענט צוגעדריקט
 צו זיינעם. אַזוי נאָהענט, אז סטאַן האָט דערפיהלט דורך די קליי-
 דער דאָס וואַרימקייט פון איהר לייב און פון איהרע קניעהן. זי
 האָט איהם געהאַלט מיט איהרע הענט. און סטאַן האָט געפיהלט
 דעם געזונטען, צוואוואַרימטען אַטהעם, וואָס האָט געיאָגט פון איהר
 מויל אויף זיין האַלז און ער האָט געשמעקט דעם וואַרימען אַטהעם,
 וואָס האָט געיאָגט פון איהר. פּלוצים האָט זי איהר פנים צוגעבוי-
 גען צו זיינעם און אַריינגעפליסטערט אין זיין אויער אַזוי נאָהענט,
 אַז סטאַן האָט דערפיהלט די וואַרימע, גלאַטיגע הויט פון איהר
 פנים אויף זיינעם.

— ראַטעווע מיך פון איהם.
 סטאַן האָט איהר געקוקט אין די אויגען אַריין.
 — ווי אַזוי?
 — נעם מיך צו דיר.
 — דו קענסט דאָך מיך גאַרנישט. פון וואָנען ווייסטו ווער
 איך בין?

— אַ, איך קען דיר, איך ווייס אַלעס.
 סטאַן האָט אויפגעהערט צו טאַנצען און איז מיט איהר
 צוריקגעגאַנגען צום טישעל.

— קום, וועלען מיר אריינגעהן אין דער האלע, דאָרט ווע-
לען מיר קענען רעדען.

ער האָט גערופען דעם קעלנער און באַצאָהלט און איז אַוועק
מיט דער פרוי אין אַ שטילען, באַהאַלטענעם ווינקעל, אונטער אַ
שירעם פון אַ ווייכען אַראַנזשען לאַמפּען. ליכט.
— פון וואָנע קענסטו מיך?

זי האָט איהם אָנגענומען ביי דער האַנד. איהר האַנד האָט
געבריהט.

— אַז איך האָב דיך געזעהן, האָב איך מיר געטראַכט: אַזאַ
מאַן וואָלט איך געוואָלט, אַזאַ מאַן ווי דו איז מיר צוגעפאַסט.
נישט צו אַלט, נישט צו יונג, איך האָב פיינד יונגע. איך האָב
ליעב אַ שטאַרקען, סאָלידען מאַן, וואָס זאָל קענען שעצען אַזאַ
פּרוי, ווי איך בין.

— אָבער איך האָב דאָך שוין אַ פּרוי.

— וואָס געהט מיך דיין פּרוי אָן? איך וועל האַבען אַ היים,
דו וועסט קומען צו מיר ווען דו וועסט נור וועלען. איך ווייס,
אַז אַ מאַן ווי דו מוז האַבען אַן אַברוה נישט נור פון זיינע גע-
שעפטען, נור אַפילו אויך פון זיין אייגענער ווייב, פון זיין פאַמיליע.
און ביי מיר וועסטו עס געפינען.

— גוט, איך וועל זעהן. איך וועל דיר זאָגען, מיר דאַכט זיך,
אַז דו געפעלסט מיר אויך.

— דו קענסט מיך נאָך נישט. ווען דו וועסט מיך ערשט
קענען, וועסטו וויסען וואָס פאַר אַ פּרוי איך בין.

סטאַן האָט געלאַכט איבער איהר נאַאיוויטעט.
— איך זעה שוין יעצט.

— ניין, דו זעהסט נאָך גאַרנישט. און דאַן האָט זי זיך איינגע-
בויען און האָט איהם געזאָגט אין דער שטיל אין אויער אַריין:
איך וויל זיין מיט דיר די נאַכט.

ביי סטאַן'ען האָט דאָס האַרץ געקלאַפּט, דאָס בלוט איז
איהם געקומען אין פנים אַריין.

— וואָס וועט זאָגען מיסטער ווינצלער?

— וואָס געהט מיך אָן מיסטער ווינצלער. איך האָב גענוג

געליטען ביז יעצט. איך קען נישט מעהר. איך בין א יונגע פרוי
און איך וויל לייעבע.

סטאון האָט איהר געקוקט אין פנים אריין. ער האָט באַ-
מערקט צוויי גרויסע טרערען אין איהרע אויגען. ער האָט זי גע-
נומען ביי דער האַנט און טיעף געדריקט און געפליסטערט אין
דער שטיף:

— ווי אזוי וועלען מיר עס מאַכען?

— עס איז מיר גאַנץ גלייך. איך וואַרט דערויף צייט
יאָהרען.

סטאון האָט געקלעהרט אַ מינוט.

— אויף וועלכען שטאַק וואָהנט איהר?

— אויפ'ן אַכטען.

אין קאַפּ האַבען זיך איהם געפלאַנטערט פאַרשיעדענע פלע-
בער, ווי אזוי אויסצופיהרען דער פרויס פערלאַנג, וואָס איז גע-
וואָרען יעצט זיין אייגענער. פון דעם דירעקטען, אָפענעם פאַרשלאַנג,
וואָס די פרוי האָט איהם געמאַכט, איז זיין בלוט געוואָרען אזוי
אָנגעצוינדן, זיין באַגעהר האָט אזוי שנעל געאַרבעט מיט אַזעלכע
פאַנטאַסטישע פלעבער, אַז ער איז אינגאַנצען באַהערשט געוואָרען פון
דער תאוה, וואָס די פרוי האָט אין איהם אָנגעצונדען. עד האָט
נישט געזעהן דעם געפערליכען וועג, אויף וועלכען עס שיקט איהם
זיין פערלאַנג. און ווען אפילו ער וואָלט דאָס געווען געזעהן,
וואָלט ער אויך געגאַנגען אויף דעם וועג. עס איז פאַרשטומט גע-
וואָרען די אויסגערעכענטע פאַרזיכטיקייט, מיט וועלכער ער האָט
געטאָהן זאָכען, וואָס איז, דאַכט זיך, שוין געווען זיין צווייטע
נאַטור.

— און דו דענקסט, אַז דו וועסט קענען ביינאַכט איבערלאָ-

זען מיסטער ווינצלער און צו מיר אריינקומען? — האָט ער גע-
פליסטערט צו איהר מיט האַרץ-קלאַפונג.

די פרוי האָט געשאַקעלט מיטן קאַפּ אויף יאָ.

— און דו האָסט נישט קיין מורא פאַר איבערראַשונגען?

— אַ, איך וועל שוין מאַכען.

— גוט. איך וועל וואָהנען אויף דעם זעלבן שטאָק. וועל-
 סעד איז אייער נומער?
 — אכט הונדערט צוואנציג.
 — איך וועל דיר שפעטער זאָגען, וועלכעס צימער עס וועט
 זיין מיין.
 דורך דער גאַנצער צייט, וואָס זיי האָבען גערעדט, האָט זי
 נישט אויפגעהערט צו דריקען איהרע וואַרימע קנייה צו זיינע און
 צו קוקען איהם אין די אויגען אַריין מיט אַ הויך שפּאַנגענדיג
 האַרץ.
 — טייערער, אַז דו וועסט מיך דערקענען, וועסטו מיך
 מעהר נישט אָבלאָזען, — האָט זי איהם ווידער געפליסטערט אין
 אויער אַריין.
 — קום, עס איז צייט זיך געהן אָנטאָהן. מיטער ווינצער
 וועט אויפּערקומען ווערען.
 — אַ, האָב איך איהם פיינט!
 סטאון האָט דערזעהן אַ גלאַנץ אין איהרע אויגען און דער-
 הערט אַ קלאַפען מיט איהרע ווייסע ציין.
 — געדולד, וועסט לאַנג מעהר נישט זיין מיט איהם, איך
 וועל באַלד זעהן וואָס מען קען טאָן.
 — איך וויל שוין! יעצט... האָבען איהרע ליפען געציטערט.
 — יעצט קענטו נישט. יעצט מוזטו געהן זיך אָנטהאַן צום
 אבענד-ברויט. קום, ווייסע, עס איז צייט.
 זי האָט זיך אויפּגעהויבען און איז געגאַנגען מיט איהם. ער
 האָט זי אַרויפּגעלייט אויף איהר שטאָק אין דעם עלעווייטאָר. אַז
 זיי זיינען אַרויס פון דעם עלעווייטאָר, איז קיינער נישט געווען אין
 קאָרידאָר. אומגעריכט האָט זי זיך געגעבען אַ קנעט איין מיט איהר
 פּויל לעבעדיג לייב אין סטאון'ען. ער האָט דערפיהלט צווישען
 יינע ליפען און זיין מויל איהר וואַרימע, שליימיגע צונג און זי
 האָט איהם איבערגעלאָזט מיטן טעם פון מאַנדלען אין זיין מויל.

אַז סטאון האָט זיך אָנגעהוון צום אבענד-ברויט — איז
 צודיקגעקומען צו איהם זיין מיושב'דיגקייט. ער האָט בעשיינפערליך
 איינגעזעהן, אַז ער קריכט אין אַ בלאַט, אַז עפעס איז דאָ נישט

דיכטיג. די גאנצע געשיכטע האָט אָנגעהויבען אויסצוקוקען אין זיינע אויגען פּאָנטאַסטיש. — „סטאון, סכאון, אויף וואָס פאַר אַ געמפעהרליכע וועגען לאָזטו זיך!“ — האָט ער זיך אַליין אָנגעהויבען מוסר צו זאָגען, האַלב אין שפּאַט האַלב אין ערנסט. אויף זיינע ליבען אָבער איז נאָך געווען דער מאַנדעל-געשמאַק פון איהר מויל און ציין, און מיט זיינע חושים האָט ער אין זיך איינגעזאָפט דעם געשמאַק פון איהר לייב. און דאָס האָט נישט געלאָזט דענקען וועגען עפעס אַנדערש....

— אַ, איך דאַנק דיר, געלעגענהייט, וואָס דו האָסט מיר צוגעשיקט אזאָ גליק! — האָט ער אויסגעשריגען, און טרערען פון פרייד האָבען זיך איהם געשטעלט אין די אויגען. „מיר זאָל נאָך זיין עפעס באַשערט אַזעלכעס, אַזעלכעס!“ — „פאַרוואָס נישט? — וואָס האָט זי, מיין חייב, געמיינט, אַז איך וועל בייסען אין מיר מיט בלוט און גאל יעדע שאַנד, וואָס זי שטופט מיר אין מויל אַריין? אַ, מיט דער פרוי וועל איך קענען קעמפען געגען איהר — האָט ער אויפגעהויבען אַ פויסט — ביז איך וועל דערגרייכען דאָס, וואָס איך וויל.“

— געוויס וועל איך זי אוועקנעהמען פון דעם אַלטען, — וואָס פאַר אַ רעכט האָט ער אויף איהר? אַ יונגע, בליעהנדע פרוי און דער אַלטער קאַרמעט זי מיט שאַקאַלאַד.“

— דאָס איז די פרוי, וואָס איך האָב געזוכט. נישט קיין „ליאַלע“ פון כאַר צרויס, — נור אַ רייפע, פאַרשטענדיקע פרוי; געוויס וועל איך זי צוגעהמען. דאָס איז די פרוי, וואָס איך בעדאַרף“

ער האָט זיך יעצט געזעהן אין שפיגעל, ביי וועלכען ער האָט זיך אָנגעטהאָן און בעטראַכט זיך לענגער. אַ געפיהל פון דאַנקבאַרקייט איז צו איהם געקומען צו דער פרוי.

— איך האָב דאָך איהר גאַר נישט צוגעזאָגט, — און פון זאַנען ווייסט זי ווער איך בין?“

— און ווער ווייסט, אפשר האָט זי זיך טאַקע פאַרליעבט

אין מיר, אין מיין מענליכקייט? רייפע פרויען האָבען ליעב מיטעל-
יעהריגע מענער."

ער האָט דורך דעם געדאַנק געקראָגען מעהר צוטרויען צו
זיך, איז שטאַלץ געווען אויף זיך און איז דאַנקבאַר געווען
דער פרוי.

— יעדענפאַלס, באַדאַרף מען פאַרזיכטיג זיין היינט אָבענד.
די אַוואַנטורע קען מיך אַמאָל קאָסטען מיין נאַמען."

אָבער דאָס זענען נאָר געווען ווערטער. ער אַליין האָט גוט
געוואוסט, אז קיין זאך קען איהם נישט אָפהאַלטען פון דעם, וואָס
שטעהט איהם פאַר, פון דעם, וואָס איז יעצט געווען זיין איינציגער
ציעל אין ליעבען.

— וואָס איז דאָ איינצושטעלען? מען הערט אַזעלכע מעשיות,
אין די האַטעלען טרעפט עס זיך טאַג-טעגליך. מען בעדאַרף נור
זיין פאַרזיכטיג."

— און וואָס קען דאָ זיין? — האָט ער זיך, שליסליך, אַליין
באַרוהיגט, — אפילו ווען דער אַלטער זאָל דערפון געוואָר ווערען.
וואָס איז זי, זיין ווייב? זיין טאַכטער? זי איז אַ פרייער מענש, זי
קען מיט זיך טהאָן וואָס זי וויל. די איינציגע זאך — ער קען זי
איבערלאָזען. איבערהויפט, וואָס פאַר אַ רעכט האָט ער אויף איהר,
אז זי וועט אַליין קומען צוגעהן צו מיר?"

דאָס לעצטע האָט איהם שוין גאָר אינגאַנצען בערוהיגט.

"און די מעשה אַליין?" — האָט ער זיך פאַרגעשטעלט, ווי
ער וועט דערצעהלען וועגען דעם געשעהעניש זיינע פריינד. — זיי
וועלען דען גלויבען? אַ אַלטער באַי? האָט ער זיך אַליין געוואָלט
לויבען — „סטאַן, ביזט נאָך אַלרייט!"

ער איז שוין יעצט געווען אין זיין טואלעט-צימער. און דער
שפיגעל האָט באַווזען אַ קרעפטיגען מאַן אין די בעסטע יאָהרען.
מיט דעם געפיהל פון שטאַלצקייט אויף זיך און מיט אַ געוויסער
דאַנקבאַרקייט צו דער פרוי, איז ער אַראָפּגעגאַנגען אויפןעמען
זיינע געסט.

* * *

קודם פל, האָט ער זיך גענומען אויספיהרען זיין פלאַן, אי-
בערצוועקסלען דעם צימער. ער האָט צום ערשט אַרויסגענומען אַ
מינף דאָלאַר שטיק און געוואָלט דאָס געבען דעם האָטעל-דינער.
ער האָט זיך איבערגעלעגט, אַז עס וועט אויסקומען פאַרדעכטיג.
ער האָט איבערגעוועקסעלט אויף צוויי דאָלאַר און געגעבען דאָס
דעם דינער מיט אַ געוויסער ווירדע און געזאָגט קאַלט, ווי באַפע-
לענדיג, אזוי ווי סטאָן איז געוועהנט אין זיין ביוראָ:

— איך וואָלט געוואָלט האָבען מיין צימער געוועקסעלט אויפ'ן
אַכטען שטאָק; איך האָב מורא, אַז איך וועל נישט קענען שלאָפען
אויף אַ נידעריגען שטאָק איבער דעם גערויש פון דער גאַס.
דער דינער האָט דורכגעקוקט די שליסעל-טאַבעלע און זיך
אַנגערופען:

— איך האָב מורא, מיסטער פאַרס, אַז אויפ'ן אַכטען שטאָק
וועל איך נישט האָבען קיין פאַטענדעס. אפשר אויפ'ן ניינטען?
— ניי, איך וואָלט געוואָלט האָבען אויפ'ן אַכטען.
— אויפ'ן צווייטען הויף.

סטאָן האָט שוין אַרויסגענומען דעם גאַנצען פינף דאָלאַר
שטיק, וואָס ער האָט געהאַט אין טאַש און אַריינגעשטעקט דעם
דינער.

— איך וויל האָבען אַ צימער אין מיטען שטאָק. אזוי, צווישען
די צוואַנציגער און דרייסיגער.

— אַלרייט. אַכט-הונדערט-אַכט-אין-צוואַנציג איז דיינס — האָט
דער דינער געזאָגט מיט אַ געוויסען שמייכלעל אויף די ליפען
— לאַזט איבערפיהרען מיינע זאַכען.

דאָן האָט ער גענומען פאַרבערייטען דאָס עסען. אַרויסגעהן
האָט ער נישט געוואָלט. ער האָט מורא געהאַט, אַז פריינד זאָלען
איהם גישט באַגעגענען. ער האָט גערופען דעם הויפט-קעלנער און
געהייסען דעקען פאַר דריי אין אַ פריוואַטען שפייז-צימער אין
האָטעל.

— און איך וויל זיך געמינען אין „נאסען“ אמעריקא... — האָט
 ער צוגעלעגט.
 — מיר וועלען טהאָן אונזער בעסטעס, — האָט איהם דער הויפט-
 קעלנער פאַרויכערט.
 און ער האָט זיך אַוועקגעזעצט אין לאַבי וואַרטען אויף זיינע
 געסט.

באלד האָט ער זיי געזעהען אָנקומען.

זיי האָבען אויסגעזעהן זעהר אַנשטענדיג. דער אַלטער אין סגאַקנינג אין אַ שטייף, היימיש-געוואָשען, ווייס העמד, און זי — אין שוואַרצען. אין ערנסטען שוואַרצען האָט זי נאָך מעהר פער-שטאַרקט דעם איינדרוק פון פאַמיליעגדיגעס. זי האָט אויסגעזעהן ווי דעם אַלטענס אַ געטרייע, דערוואַקסענע טאָכטער, וועלכע שענקט זיך אַוועק דעם טאַטען. איהר שוואַרץ קלייד איז געווען איינפאַך, נאָר נישט אָהן געשמאַק. זעהט זיך אויס, אַז דער אַלטמאָדישער שניט, וואָס זי האָט בענוצט אין איהר קליידונג — איז נישט געווען אַ צופעליגקייט, נאָר אַ גוטער איבערגערעכענטער שניט, וואָס האָט געפאַסט צו איהר שטאַרקער גוט ראַסענדיגער פיגור. זי איז געווען אין „דעקאַלטע“. אָבער אַזוי דיסקרעט, ווי עס פאַסט זיך פאַר אַ פרוי פון אַ אַלט בעל-הבתיש הויז. די פריזור ווי פריער. נאָר וואָס עס איז סטאַנען באַלד געפאַלען אין די אויגען איז געווען דאָס, וואָס זי איז דאָס מאָל געווען פיעל ווינציגער געפידערט ווי פריער. די נאַטירליכקייט פון איהר פריש געזיכט האָט נאָך מעהר פער-שטאַרקט דעם איינדרוק פון דער פאַמיליאַריטעט. אויך האָט זי נישט מעהר געהאַט אויף זיך די גרויסע פאַלשע פערל, נאר אַנ-שטאַט דעם — אַ בעשיידען בעל-הבתיש גאַלדען קייטעל אויף איהר ווייסען האַלז און אַ גרויסע, אַלט-מאָדישע, גאַלדענע בראַש האָט געשוואַומען איבער איהר הויכער ברוסט.

ווען סטאַון האָט זיך אויפגעהויבען זיי ענטקעגען צו געהן —

האָס ער אַ מינוט פּערגעסען, ווער זיי זענען אין אמת'ן, עס האָט זיך איהם געדאַכט, אַז עפעס אַ גוט אַלטער אַמעריקאַנער „סקווייר“ מיט זיין טאַכטער זענען זיינע געסט היינט, און ער האָט זיי אויפֿ-גענומען מיט אמת'ער, אויפֿריכטיגער אַכטונג.

— נו, ווי פֿיהלסט דו דיך, מיסטער ווינצלער?

— ערשטער קלאַס. איך בין בערייט אויף איבערלעבענישען

חי אַ יונגעראַמן.

— איך האָב בעשטעלט אַווענד-ברויט דאָ אין האָטעל. אין דרויסען איז צו-הייס און צופיעלִ געפאַקט מיט מענשען. דאָ, אין האָטעל, קען מען בעקומען אַ טרונק אויך — האָט ער איהם איינגעזוימט אין אויער — אין דרויסען וועט עס שווער זיין.

— דאָס איז ריכטיג. — האָט דער אַלטער צוגעשאַקעלט

מיט'ן קאַפּ.

— איך האָב געהייסען דערלאַנגען אין אַ פּריוואַטען שפּייז-

צימער.

— פאַרוואָס? איך האָב געדענקט, אַז דו וועסט טאַנצען מיט לעאַנאָראַן ביים עסען. — איך האָב גערן אייך צו זעהן ביידע טאַנצען, — איך האָב זי דאָך צוליעב דעם געבראַכט נאָך ניו-יאָרק, — אין לענסטינקטאָן קריגט זי וועניג פּערוויילונגען.

— מיר קענען אַריינגעהן אין אַלגעמיינעם שפּייזע-זאַל טאַנצען. דאָס וועט זיך לאָזען אַראָנזשירען.

— אזוי איז גוט. איך ווייס, אַז זי וויל טאַנצען הוּן זי האָט ליעב צו טאַנצען מיט דיר אויך, לעאַנאָראַ.

— דעדי, ווי קענסט דו דאָס? — האָט לעאַנאָראַ געזאָגט רויט-

לענדיג זיך.

— איך האָב עס געזעהן. און איך גלויב עס אויך, אַז מען

קען אַליין נישט טאַנצען, האָט מען ליעב צו זעהן ווי אַנדערע טאַנצען, הע-הע-הע.

זיי זענען אַריינגעקומען אין שפּייז-צימער. דער טיש איז גע-ווען זעהר פּייערליך געדעקט. דאָס קריסטאַל האָט זיך געשפיגעלט אין דעם עלעקטרישען ליכט, און לעאַנאָראַס פיגור און די מענער אין די סמאָקיינגס האָבען נאָך מעהר פּערשטאַרקט די יום-טובֿ'דיג-

קייט. אז א פרעמדער וואָלט זיי געווען געזעהן, וואָלט ער זיי פאַר
 אַנדערע נישט אָנגענומען, נור פאַר אַ גליקליכע פאַמיליע: אַ פּאָטער
 מיט זיין איידעם און טאָכטער. זיי אליין האָבען זיך אויך אזוי גע-
 פיהלט ביים טיש. דער אלטער אליין האָט אַריינגעבראַכט די שטי-
 מונג: ער האָט זיך ביים טיש אויפגעפיהרט, ווי לעאָנאַראַ וואָלט גע-
 ווען זיין טאָכטער (קיין שפור פון דעם, וואָס לעאָנאַראַ האָט דער-
 צעהלט וועגען דעם אַלטען און זיין בעציהונג צו איהר, האָט מען
 גישט אָנגעזעהן) און ער — איהר פּאָטער, און ער וויל געוויינען
 סטאַונען פאַר אַ איידעם פאַר זיך. ער האָט זיי ביידע געמאַכט
 טרינקען און הנאה געהאַט ווי זיי אַמזירען זיך, וואָס דאָס האָט
 געבראַכט אַביסעל אין פערלעגענהייט זיי ביידע. דער אַלטער האָט
 דערצעהלט וועגען קענטאַקי און די ערשטע פּיאָנערן, און סטאַון
 האָט זיך געמאַכט, אז ער איז זעהר פעראינטערעסירט אין די
 מעשיות. מיט לעאָנאַראַ און האָט ער זיך געפיהרט, ווי זיי וואָלטען
 טאַקע געווען חתן-כלה. זיי האָבען זיך מורא געהאַט צו טרעפען
 מיט די בליקען, און אדורכרעדען זיך אונטערן טיש מיט די פיס
 (ווי עס איז געווען איהר געוואָנהייט) האָבען זיי אויך גישט געקענט:
 דער טיש איז געווען צו גרויס און צו קיילעכדיג — איז דאָס עסען
 צוגעאָנגען מיט יענער פאַמיליען-פּייערליכקייט, וואָס נאָר אַנגדאָ
 זאַקסען קאָנען אַריינברענגען אין אַ טאַג-טעגליכען מיטאַג.

נור וואָס מעהר זיי האָבען געטרונקען (און אז דער אַלטער
 האָט טרינקען — דערפאַר האָבען געזאָרגט די גוטע וויינען, וואָס
 סטאַון האָט געהאַט בעהאַלטען אונטערן טיש, און די קעלנער, וואָס
 האָבען געהאַלטען אין איין אָנגיסען) איז דער אַלטער רויטער גע-
 וואָרען און אויפגערוימטער. די שטימונג איז לויזער געוואָרען. עס
 איז אויסגעלאָשען געוואָרען די קאַלטע צערעמאָניע, וואָס האָט גע-
 הערשט ביים טיש, און אַ שטיפערישע שטימונג איז איינגערעכענט,
 אזוי, אז דער אַלטער האָט זיך אַפילו ערלויבט אַ געוויסע פאַמי-
 ליאַריטעט מיט לעאָנאַראַ און, וואָס האָט מיט יינמאָל אויפגעקלערט
 זיין שטעלונג צו דער פרוי.

ער האָט אָנגעגאַסען אַ גלאָז. ווהיסקי" און געהייסען לפאַ-
 נאָראַן טרינקען. לעאָנאַראַ האָט צום ערשט גישט געוואָלט. רויט

ווערענדיג, האָט זי זיך געקווענקעלט מיט איהר געוועהנליכען:
— דעדי!

אַבער דער אַלטער איז דערויף דורכאויס בעשטאנען און צו-
רוקענדיג די גלאַז ווהיסקי צו איהר — האָט ער איהר בעפוילען מיט
אַגעביטצרישען טאָן, וועלכען, זעהט זיך אויס, ער איז געוואוינט
געווען אַנצווענדען געגען דער פרוי:

— איך הייס דיר, און דו זאָלסט טרינקען, לעאַנאַראַ! — האָט
ער זיך אָנגערופען, און זיינע ברעמען האָבען זיך אויפגעהויבען
(סטאָן האָט צום ערשטען מאָל בעמערקט, און דער אַלטער האָט
אַזעלכע הויכע, געוועלפטע ברעמען). און סטאָן האָט געזעהן ווי
די ביינערדיגע פינגער פון זיין האַנד בייִלען זיך, צו אַ פויסט.

לעאַנאַראַ איז רויט געוואָרען. זי איז צוגעגאנגען און האָט
אויסגעטרונקען די גלאַז ווהיסקי, ווי אַ קינד, וואָס פירט אויס אַ
בעפעלה פון עלטערע, ווען מען האָט עס איבערשראַקען.

פון די ווהיסקי, אויך פון דער פערשעהמטקייט פאַר סטאָן'ען —
איז די רויטקייט שוין געשטאַנען אויף איהר פנים. אויף איהר
נאַקעטען נאַקען אַ גאַנצען אָוענד.

— און יעצט קום אהער דאָ צו מיר — האָט דער אַלטער
צו איהר געוואוינקען מיט'ן פינגער.

אַהן אַ וואָרט אויסצורעדען, האָט זי זיך אויפגעהויבען פון
איהר אָרט, צוגעגאנגען צום אַלטען און אַראַפגעלאָזט זיך אויף
זיינע קניהען.

דער אַלטער האָט איהר געקלאַפּט מיט זיינע ביינערדיגע
פינגער אין איהר נאַקעטען ווייסען קאַרק און געזאָגט צו סטאָן'ען:
— אַט אַזוי דרעסירט מען ביי אונז אין קענטאַקי ווייבער, —
חע-חע-חע... — אל-רייט, לעאַנאַראַ.

לעאַנאַראַ האָט זיך אויפגעהויבען און איז צוריקגעגאַנגען
אויף איהר אָרט.

אויף סטאָן'ען האָט די סצענע געמאַכט אַ פיינליכען איינ-
דרוק. צו זעהן ווי די שטאַרקע, ענטוויקעלטע פרוי פאַלגט דעם
אַלטען ווי אַ קליין שול-קינד — איז געווען שמערצליך. ער האָט

זיך געוואָלט אויפהויבען און אַרויסגעהן פון שפּייז-צימער. ווען ער האָט דאָס נישט געטהון — איז דאָס געווען דערפאַר, וואָס ער האָט נישט געוואָלט דעם אַלטען געבען צו פּערשטעהן, אז ער איז פּעראַינטערעסירט אין לעאָנאַראַן מעהר ווי אַ פּרעמדער צושויער.

ער האָט געפרובט שמייכלען און געמאַכט אַ גוטען שפּאַס דערפון:

— אייער טאַכטער איז זעהר געהאַרכזאַם.

— זי מוז עס זיין, — האָט דער אַלטער געזאָגט, — נישט וואָהר, לעאָנאַראַ.

— יעס, דעדי! — האָט לעאָנאַראַ אַבגעענטפּערט.

ביי דעם וואָרט: „זי מוז עס זיין“ האָט סטאַן פּלוזלינג בעמערקט, ווי די ווערטער קומען אַרויס נישט פון מויל, נור פון האַלז. ער האָט געזעהן, ווי דער קראַך פון דאַרען האַלז ביים אַלטען איז געגעבען אַ לויף-אַריבער צווישען די צוויי ביינערדיגע ווענדטלעך, אַזוי ווי דעם שפּינערס שיפעלע דורכין געוועב. און סטאַן האָט זיך געטראַכט, וואָס פאַר אַ קאַמישען האַלז דער אַלטער האָט.

— נו, יעצט געה טאַנצען. געה, לעאָנאַראַ, איך האָב ליעב צו זעהן, ווי דו טאַנצסט מיט דעם מאַן. געהט, קינדער.

אין סטאַנציען האָט אויפגעקאַכט דאָס בלוט. ער האָט געוואָלט זאָגען דעם אַלטען, וואָס ער טראַכט פון איהם, אז ער איז אַ פּער-שאַלטענער אַלטער. „איך וועל טאַנצען מיט לעאָנאַראַן, ווען איך וועל וועלען — נישט ווען דו וועסט מיך הייסען“, ער האָט געמוזט צונויפנעהמען זיינע חושים, אז ער זאָל נישט אַרויסרופען קיין סקאַנדאַל, — האָט ער זיך אָנגערופען:

— בערוהיגט אייך, מיסטער ווינצלער: מיר וועלען אַריינגעהן אין אַלגעמיינעם זאַל, וועלען מיר דאַרט טאַנצען.

— אַל-רייט, אַל-רייט. לאַז זיין אַזוי.

מיסטער סטאַן האָט גערופען דעם קעלנער און געהייסען אַריינברענגען די רעכנונג. דער רעשט אַווענד איז שוין צוגעגאַנגען אין שווייגען. ענדליך האָט זיך סטאַן אויפגעהויבען פון טיש.

— איך דענק, אז עס איז צו שפעט פאר טאנצען, מיסטער ווינצלער, מיר וועלען בעסער געהן שלאָפען.

— פארוואָס? איך האָב צוגעזאָגט לעאַנאַראַן, אז איך וועל זי נעהמען נאָך ניו-יאָרק און וועל איהר ווייזען בראָדוויי און וועל, איהר פערשאַפען פערגעניגען, איך וועל זי לאָזען טאנצען מיט ונגעלייט. און איך האָב ליעב זי צו זעהן טאַצען מיט יונגעלייט — מיט שטאַרקע מענער, אזוי ווי דו ביסט, מיסטער פאַרס. איך האָב ליעב צו זעהן לעאַנאַראַן אויפגערוימט, אויפגערודערט, מיט אַ פלאַם אין איהר אויג, — געה טאנצען, לעאַנאַראַ, — געהם איהם, ער איז שעמעוודיג אַביסל.

סטאַן האָט געביסען די ליפען פאַר אויפגענונג און געביילט די פויסט. ער האָט געקוקט אויפ'ן אַלטען מיט גלאַנצענדיגע אויגען. נאָר באלד האָט ער דערפיהלט לעאַנאַראַס האַנד אין זיין אַרם און זי האָט זיך אָנגערופען צו איהם:

— ווען דו האָסט נישט געגען, קום טאקע, מיסטער פאַרס, לאָזען מיר האָבען איין טאַנק, נאָר דעם פאַטער צו בעפרידיגען.

סטאַן איז מיט איהר אַרויסגעגאַנגען, נישט אויסקענדיג זיך אויפ'ן אַלטען.

— אַ טייערער, ראַטעווע מיך פון איהם, — האָט זי געזאָגט צו סטאַנצין, ווען זיי זענען אַרויסגעקומען פון צימער, אַנלעהנענדיג איהר קאַפּ אויף זיין ברוסט, — איך קען שוין נישט מעהר.

— ער איז אַ פערשאַלטענער אַלטער. דו דאַרפסט איהם פערלאָזען.

— איך געה איהם פערלאָזען די נאַכט, — האָט זי געזאָגט מיט אַ ווינק אין איהר אויג.

— דאָס איז רעכט. מיין צימער איז אַכטהונדערט אַכט און צוואַנציג. דאָ האָסט דו דעם נומער געגענאיבער דיינעם, — האָט ער איהר אַריינגעשטעקט אַ קוויטעל מיט דעם נומער אין איהר האַנד אַריין. קום אַריין, ווען דו ווילסט. איך האָב פאַר קיינעם קיין מורא נישט. איך וויל זעהן, ווער ס'וועט דיך פון מיין האַנד אַרויסנעהמען, — ער איז אַ פערשאַלטענער אַלטער.

זי האָט געכאַפט זיין האַנד און געדריקט זי מיט דאָנקבאַר-

קייט און איבערגעגעבענהייט, פערמאכענדיג די אויגען און בייסעג-
דיג די ליפען מיט איהרע שארפע, ווייסע ציין.

אז זיי האָבען זיך אַריינגעלאָזט אין טאַנצען, האָבען זיי שוין
פּערנעסען ביידע אין אַלטען. זיי האָבען זיך געקוקט ביידע אין די
אויגען אַריין. עס זענען געווען אַ מאַן און אַ ווייב, וואָס האָבען
געטאַנצט, וואָס זענען ביידע דורשטיג געווען איינער אויפֿן אַנדער-
רען. און מיט דער גאַנצער פּרייד, וואָס שטעהט זיי ביידע פּאַר —
צו דערקענען דאָס געהיימניס איינער פּון אַנדערען — האָבען זיי
זיך ביידע געקוקט, אין די דורשטיגע אויגען אַריין און אין די
דורשטיגע ליפען...

אז זיי זענען צוריקגעקומען צום אַלטען אין פּריוואַטען
צימער, זענען זיי ביידע רויט געווען און שווער געאַטעמט. דער
אַלטער האָט געדרימעלט אין זיין שטוהל. אז ער האָט זיך אויפֿ-
געכאַפט, האָט ער געקוקט אויף זיי אַ מינוט מיט אַ פּאַרשענדיגען
בליק און מיט אַ שמיכעל. זיינע באַקען האָבען זיך גערויטעלט
פּון טרינקען.

— איהר זעהט ביידע אויס, ווי אַ פּאַסענדע פּאַר, ביי גאַט.
— איהר דענקט אזוי, מיסטער ווינצלער? — האָט געפּרעגט
סטאַן, און נישט וואַרטענדיג אויף קיין ענטפּער, האָט ער צו-
געגעבען:

— האָט מיר אַ גוטע נאַכט, מיסטער ווינצלער. איך דענק,
אז פּאַר מיר איז צייט צו געהן. איך האָב אַ פּערנומענעם טאַג
מאַרגען. אַ דאַנק אייך פּאַר אַגגענעהמע געזעלשאַפט. אַ גוטע נאַכט,
לעאַנאָראַ (האַט ער זי צום ערשטען מאל אָנגערופּען ביים נאָמען
אין אַלטענס געגענוואַרט).

לעאַנאָראַ האָט פּערגלייזט די אויגען.

— אַ שאַד, וואָס אזוי קורק. איך האָב געמיינט, — האָט
דער אַלטער געבורטשעט פּאַר זיך, — אַ גאַנצע נאַכט, אַ גאַנצע
נאַכט. — נו, לעאַנאָראַ, אויב אזוי, וועט פּאַר אונז אויך שוין צייט
זיין, — קום, מיין טייערע מויד. אין אַבלעהענענדיג זיך אויף איהר
שטאַרקען קערפּער, איז ער מיט איהר אַוועק נאָך סטאַנציען.
אז סטאַן איז געקומען צו זיך אין צימער אַריין, איז ער

צוגעגאנגען צום אָפּענעם פענסטער און האָט אַרויסגעקוקט אויף דעם לייכטענדען ניו-יאָרק. די נאכט האָט געבראַכט אַ בערוההגונג צו זיין אויפגעברויזטער נשמה. אינעוועניג, אין זיך האָבען זיך חידער אָנגערופען קולות, וואָס דאָס געפיהל פון זעלבסט-דערהאלט-טונג האָט גערופען אין איהם, פון פאַרזיכטיגקייט, פון נישטערער איבערגערעכענטקייט, וואָס איז געווען זיין צווייטע נאַטור, דורך זיין לאַנגע פראַקטיק אין ביונעס. ער האָט געזעהען בעשיינפערליך די אַוואַנטורע, אין וועלכער ער ווערט פּערוויקעלט. אַ אַוואַנטורע, וואָס קען איהם קאָסטען זיין נאָמען, אפשר זיין קאַריערע. — וואָס קאָן דערפריהען זיינע שונאים. עס איז די העכסטע צייט אָפּצו-האַקען. צו שליסען די טהיר. עס איז נאָך צייט, יעצט איז די ריכטיגע צייט, די לעצטע מינוט.

פּערשליסען די טהיר און אָבהאַקען. ניין, דאָס וועט ער גישט קענען, אז זי וועט קראַצען ביי דער טהיר און וועלען אַריין צו איהם — האָט ער געפיהלט, עט ער צו שוואַך זיין. נעהמען דעם שטעקען און אַרויסגיין, פאַהרען צו פריינד, אויפזוכען אַמזיר-פלעצער, גאָר אַרויספאַהרען נאָך קוגי-איילאַנד אין אַ נאכט-קאַבאַ-רעט אַריין. — יא, מען דאַרף עס טהון. עס איז די העכסטע צייט. ער האָט געמאַכט ליכט, אויסגעזוכט זיין הוט און שטאָק און גע-וואָלט אַרויסגעהן פון צימער.

ביי דער טהיר אָבער איז ער געבליבען שטעהן.

— וואָס פאַר אַ פחדן בין איך? וואָס אַנטלויף איך? פאַר וועמען אַנטלויף איך? — אַ פרוי זוכט שוין ביי מיר — און איך אַנטלויף!

און ער האָט זי ווידער געזעהן. אין איהר גאַנצער גרויס. אין איהר פולער פיגור. ער האָט זי געזעהן נאָקעט, אין ווייסען, באַטיסענעם העמד, אין זיידענעם שלאָפראַק. די, וואָס דריקט זיך צו איהם מיט איהר נאָקעטען צוואַרימטען קערפער און איהרע שמעקענדיגע האָר.

ער האָט דערפיהלט דעם פולע, בלאַנדע האָר אין זיין פנים, ווי ער האָט דאָס דערפיהלט פריהער, ווען זי האָט אָנגעלעהנט איהר קאָפּ אויף זיין ברוסט.

„וואָס אַנטלויף איך? פאַר וועמען אַנטלויף איך? — פאַר
בליק, פאַר לעבען, וואָס די געלעגעהייט שיקט מיר? און פאַר
וועמען? — פאַר אַ אַלטען פּערשאַלטענעם, וואס האָט נישט קיין
רעכט אויף איהר, — וואָס האַלט זי דאָרט געפאַנגען ביי זיך אין
שטעדטער פּערמאַכט אויפ'ן שליסעל“.

— „צום טייוועל מיט פּאַזיציע, מיט קאַריערע, מיט אַלע
דינג, — אז איך קען נישט אַרויסראַטעווען אַ יונגע, שענע פּרוי
פון די הענד פון אַזאַ אַלטען רויבער“.

— „גיין לאָזען די זאַכען מיט דעם נאַטירליכען גאַנג. מען
וועט זעהן, ווי זיי וועלען זיך ענטוויקלען“.

— „און איבעריגענס, איך געה דאָך נישט צו איהר, — זי
קומט דאָך צו מיר. איך האָב נישט קיין רעכט אַבצוזאָגען אַ פּרוי
שוך, וואָס זי זוכט ביי מיר“.

דער לעצטער געדאַנק האָט איהם שוין גאָר בערוהיגט, און
אַלע קשיות פּערענטפּערט. אַוועקגעוואָרפען דעם הויט אין שטעקען,
אויפגעמאַכט די ליכט און אַראָבגעלאָזט דעם פאַרהאַנג איבער די
פענסטער.

ער האָט אָנגעהויבען אויסצוטהון זיך אין טונקעלען און גע-
לייגט זיך אַ האַלב נאַקעטער אויפ'ן בעט.

מינוטען זענען געקראַכען ווי שעה'ן, שעה'ן ווי אייביגקייטען.
ער איז געלעגען אויף זיין געלעגער און געפיבערט פאַר
בענעהרונג. דאָס האַרץ האָט ביי איהם הויך געקלאַפט און די
פינגער געציקט. ער האָט פערמאַכט די אויגען און די אילוויע
האַט איהם געמאַהלען בילדער. בילדער, פון וועלכע זיין פלאַט איז
אויפגעקאַכט געוואָרען און גערייצט איהם ביז צו משוגעת.

אַזוי האָט ער זיך געוואָרפען אין פערציקטען עקסטאַז.
מינוטען, וואָס האָבען אויסגעזעהן ווי שעה'ן, שעה'ן — ווי אייביג-
קייטען. און זי איז אַלץ נישט געקומען.

ביים מינדעסטען גערויש האָט ער אויסגעשפיצט די אויערען.
זיין האַרץ איז שטיר געבליבען. ער איז געשפרונגען פון בעט,
געזעהען דורך דער טהיר אין קאַרידאָר, אויב קיינער קומט נישט, —
און זי איז אַלץ נישט געקומען.

„הייסט עס, אַז עס איז נישט בעשערט — איז אפשר גלייכער

אַזוי“ —

„ניין, נישט גלייכער, ביי גאַט, נישט גלייכער, אַלץ זאָל
געזעהען, אַבי זאָל זי קומען.“

אַ ליכט-שיין פון קאַרידאָר פאַלט אַריין אין צימער דורך דער
געעפענטער טהיר, באַלד ווערט צוריק פינסטער. די טהיר פערמאַכט
זיך אין דער שטיל...

— לעאָנאַראַ! — האָט ער געגעבען אַ שפּרונג אַראָפּ פּון בעט.
 — יעס, — האָט געציטערט אַ פּרויען-שטימע.
 און צו זיין נאַקעט לייב האָט זיך געגעבען אַ קנעט צו אַ
 קערענדיגער, שטאַרקער קערפּער, אַרומגעהילט אין זיידענס, אין
 באַטיסט. ער האָט דערשפּירט זיך אין גאַנצען אַרומגענומען אין
 וואַרעמקייט און גלאַטיגקייט.
 צוויי לייבער איינגעקנעטען איינס אין דאָס אַנדערע, מיט
 זוכענדיגע מיילער איינער צום אַנדערען, מיט הייס-שלאָגענדיגע
 הערצער איינער ביים אַנדערען, זענען צוגעגאַנגען צום געלעגער.
 — עס האָט מיר גענומען אַ לאַנגע צייט דעם אַלטען איינ-
 צושלעפּערען, ער האָט מיך געפייניגט אַ האַלבע נאַכט.
 — פּערשאַלטענער! — האָט סטאַן אויסגעשרייגען. — אָבער
 איך נעהם דיך אַוועק פּון דעם טיוועל! ביי גאָט, איך נעהם דיך
 אַוועק. פּון היינט, פּון יעצט אָן, וועסטו זיין מיין ווייב, מיין גע-
 לעיבעטע. איך מאַך פאַר דיר אַ הויז ווי פאַר אַ פּרינצעסין, אַ
 טייערע!
 — געוויס?
 — געוויס. איך שווער דיר ביי גאָט, פּון היינט אָן ביזטו
 מיינע.
 — אָ, טייערער.
 צוויי שטאַרקע, אויפגעוועקטע, דערשטיגע לייבער האַבען גע-
 טרונקען איינס דאָס אַנדערע.
 אין דעם זענען זייערע הערצער שטיל געבליבען. ביי דער
 טהיר האָט ווער געקלאַפּט.
 — ווער איז עס?
 — איך האָב מורא, אַז עס איז מיסטער ווינצלער, האָט
 לעאָנאַראַ געזאָגט אין שרעק.
 — פּון וואַנען ווייסט ער מיין נומער? ווער האָט איהם
 געזאָגט?
 — ער האָט מיר געוויס נאָכגעשפּיאַנירט, געזעהען וואו איך
 געה. געלאָזט מיך געהן, כדי ער זאָל מיך כאַפּען. אָ, ער איז אַ
 ביטריאק! איך קען איהם.

— ביזט איהם עפעס שולדיג? זיין ווייב, צי וואָס?
 — גיין. ער האָט מיר גאַרנישט געגעבען.
 — פון היינט אָן ביסטו מיט מיר, דו קענסט נישט מעהר
 דעם אַלטען.

אַבער דער אַלטער האָט נישט אויפגעהערט צו רופען אין
 דער טהיר:

— מיסטער פאַרס, עפען!
 — וואָס געהט עס אויב אָן! — האָט סטאַן אויסגעשריגען
 און היידער אַרומגענומען דאָס וואַרעמע פרויען-לייב, וואָס האָט
 יעצט געצאָפּעלט פון אויפּרעגונג און שרעק.

אַבער אין דער טהיר האָט מען שוין געשטורעמט.
 — מיסטער פאַרס, עפען די טהיר!

זיי האָבען זיך נישט אָנגערופען. זיי זענען ביידע געלעגען
 מיט שטעהענדיגע הערצער און איינגעהאַלטענעם אָטעם.

— מיסטער פאַרס, — מיסטער פאַרס, — מײן מיידעל איז מיט
 דיר, עפען די טהיר—אַדער איך וועל דאָס גאַנצע הויז אויפּוועקען.
 סטאַן האָט זיך אויפּגעחאַפט.

— איך געה דעם פּערשאַלטענעם אַלטען שטיד מאַכען.
 מיט אַ שפּרונג איז ער געווען ביי דער טהיר, אויפּגע-
 געפּראַלט זי. אין דער טהיר איז געשטאַנען מיסטער ווינצלער אין
 זיין שלאַף-ראַק מיט נאַקעטע פּויסטען.

— וואָס איז, וואָס קלאַפּסטו אין מײן טהיר?
 — דו פּערשאַלטענער גנב! דו ניד-יאַרקער אויסווארף! וואו
 איז זי די...

מיסטער ווינצלער האָט גערעדט הויך, און סטאַן, כדי אויס-
 צומיידען אַ סקאַנדאַל, אז ער זאָל נישט אויפּוועקען די שכנים —
 האָט איהם געגעבען אַ כאַפּ אָן מיט זיינע צוויי שטאַרקע הענד און
 געגעבען איהם אַ שטעל אַרײן צו זיך אין צימער און פּערמאַכט די
 טהיר הינטער איהם.

— דו פּערשאַלטענער אַלטער! וואָס איז זי דייעז? אַ ווייב,
 אַ טאַכטער? דו... וואָס די האַלסט דייעז קעבס-ווייבער פּערשלאַסען
 אויפּן שליסעל — דו וועסט שווייגען.

דער אלטער האָט זיך געגעבען אַ וואָרף אויף סטאַנציען מיט זיינע ביינערדיגע פינגער.
— פּערשאַלטענער גנב! — האָט ער אָנגעהויבען הויך צו שרייען.

אַבער סטאַן האָט איהם שוין געהאלטען ביים האַלז און געדושעט איהם.

— דו וועסט שווייגען. איך וועל דיך שטיי מאַכען, דו פּער-שאַלטענער אלטער... און סטאַן האָט מיט אַ מאַל דערפיהלט ווי צוויי ביינערדיגע ווענדטלעך פון אלטענס האַלז האָבען זיך צוזאַמען-געבראַכען אין זיינע הענד.

ער האָט נישט געקלערט און אויך נישט פּערשטאַנען, פאַר וואָס דער אלטער איז שטיל געוואָרען. ער האָט נאָר דאָס געוואָלט, און זעהענדיג, אַז דער אלטער שטערט איהם שוין נישט—האַט ער איהם אַוועקגעוואָרפען, איז שנעל אין בעט אַריין, וואו עס האָט געוואַרט אויף איהם די פּלאטערנדיגע לעאַנאַראַ.

— וואו איז ער? האָט זי געפּרעגט מיט אַ שרעקענדיגער שטימע.

— איך ווייס נישט. שווייג. און סטאַן האָט זיך אָנגעהויבען איינצובייסען מיט זיינע צייהן אין איהר קערענדיגען קערפּער.
באַלד אָבער איז געקומען די דערוואַכונג.

— וואו איז ער? — האָט איהם אַרויסגעשטופּט?

— ניין. דאָרט לייעגט ער אין אַ ווינקעל.

— וואָס האָסטו געטהון, גאָט מיינער? ער איז דאָ אין דער שטוב? דאָ, אין דער שטוב מיט אונז. איך האָב דאָך גאָרנישט געוואוסט — איז לעאַנאַראַ אויפגעשפרונגען מיט שרעק— און פאַר-וואָס שווייגט ער אַזוי?

— איך ווייס נישט.

אַ מינוט איז שטיל געווען.

— ער שווייגט אַזוי... איך האָב מורא... האָט זי אַרויס-

גערעדט מיט שרעק.

סטאַן האָט זיך אויפגעכאַפט פון בעט, געמאַכט ליכט און צוגעגאַנגען צום אלטען. ער האָט איהם געפונען ליגען אין אַ

ווינקעל ביי דער טהיר מיטן פנים איינגעקלאפט אין דיוואן, הארט
 ביי די אייזענס, וואָס זענען געווען אַרום דעם פייער-אויווען.
 סטאַן האָט איהם אָנגענומען ביי דער האַנד. עס האָבען
 זיך איהם געוואָרפען אין די אויגען מיסטער ווינצלערס אויסגע-
 דרעהטע ביינערדיגע פינגער. נור די האַנד איז יעצט קאַלט געווען
 און זי איז צוריקגעטאַלען.

ער האָט איהם אויסגעדרעהט מיט דעם פנים אַרויף. עס איז
 געווען דאָס זעלבע פנים, וואָס ער האָט פאַר אַ קורצער צייט צוריק
 געזעהען לעבעדיג, — איצט איז עס געווען: די אויגען פאַרצויגען
 מיט די הייטלעך, טיעף איינגעגראָבען אין די לעכער פון די באַ-
 קען-ביינער, — דאָס מויל אָפען, פערקרימט, אַ שטיקעל צונג האָט
 אַרויסגעשטאַרצט און די ליפען זענען געווען בלאָה ווי אַ מילך.
 אַרום די שליימען זענען זיך געקומען צוזאַמענגעלאָפען די דיקע
 בלאָהע אַדערען און זיי האָבען אַזוי בולט אַרויסגעשטאַרצט פון
 דער דיגער הויט, אַז עס האָט זיך געדאַכט, אַז אָט פלאַצט די הויט
 און זיי לאָזען זיך אַרויס אין דרויסען, ווי בלאָהע געדערעם אַדורכ-
 געריסענע און זיי וועלען טרייפען מיט בלאָה בלוט.

— וואָס קוקסטו אויף איהם אַזוי לאַנג? — האָט לעאָנאַראַ אַרויס-
 גערופען פון בעט אַרויס מיט שרעק.

— איך מיין, אַז ער איז טויט.

— ניין, ניין. איז זי אַרויסגעשפרונגען פון בעט. — איך קען

איהם, ער פאַלט אַלע מאָל אַזוי אַוועק אין אָהנמאַכט.

זי איז צוגעלאָפען צום אַלטען, האָט זיך געוואָרפען אויף איהם
 און האָט איהם אָנגעהויבען צו וועקען, בעטענדיג זיך ביי איהם:
 — מיסטער ווינצלער, מיסטער ווינצלער, הויב דיך אויף
 שרעק מיך נישט, מיסטער ווינצלער.

— ער איז טויט! — האָט סטאַן געזאָגט, קאַלט און בעשטימט:

— אַ, מיין גאָט, וואָס וועט יעצט זיין?! — האָט זי אויסגעשרי:

גען און זיך אָנגעהויבען צו רייסען ביי די האַר.

— איך בעט דיך, זיי שטיל.

— מיסטער פאַרט, וואָס האָסטו געטהון?

— ווילסטו זיין שטיל!

סטאָן האָט זיך אַוועקגעזעצט אויף אַ שטוהל און גענומען דעם קאָפּ אין די הענד אַריין. אַזוי איז ער אָפּגעזעסען אַ לאַנגע וויילע.

זי איז צוגעגאַנגען צו איהם און האָט זיך אַוועקגעשטעלט זעבן איהם, אַנאַקעטע, אַ קאַלטע.

— וואָס וועלען מיר טהון ?

— איך ווייס נישט, — האָט מיסטער סטאָן געזאָגט.

— מיר וועלען איהם אין דער שטייל איבערטראַגען אין זיין

צימער אַריין. איך וועל מאַכען אַ געוואַלד, איך וועל זאָגען, אַז

רויבער זענען אונז בעפאַלען און געוואַלט אונז בעגנב'ענען, — האָט

זי צו איהם געזאָגט אין דער שטייל, אָהן אַטהעם.

סטאָן האָט נישט אָפּגעענטפערט.

— מיסטער ווינצלער האָט זיך געראַנגעלט מיט זיי און זיי

האַבען איהם גע'הרג'עט אין ראַנגלען זיר. — וואָס דענקסט דו ווען

גען דעם ?

— זיי נישט משוגע.

סטאָן איז ווייטער געליבען זיצען, קוקענדיג ערגיץ-וואו אין

טראַכטען.

— פאַרוואָס שווייגסטו ? וואָס קלערסט דו ?

— אַ, איך פיהל אַזוי קאַלט, — האָט זי געקלאַפט אַ צאָהן אין

אַ צאָהן, — מיסטער פאַרס, וואָס וועט יעצט זיין ?

סטאָן האָט אַלץ נישט געענטפערט.

— און ער האָט מיר צוגעזאָגט, אַז ער וועט מיר פערשריי-

בען אַ טייל פון זיין פערמעגען—יעצט וועל איך גאַרנישט האַבען. —

האָט זי זיך ווי אין עפעס דערמאַנט און זי האָט אָנגעהויבען צו

ווייבען.

— דערפאַר וועסט דו האַבען סינג-סינג. *

— איך ? האָט די פרוי אויסגעשריגען אין שרעק, — פאַר-

וואָס איך ?

— איך מיט דיר צוזאַמען. ווען נישט נאָך ערגערס.

(* די טורמע אין ניו-יאָרק.

— איך האָב איהם נישט גע'הרג'עט! פארוואָס בין איך שול־דיג? — האָט די פרוי אָנגעהויבען הויך צו וויינען.

— האָב נישט קיין מורא, איך וועל אַלצדיג נעמען אויף מיר. דו ביזט אונשוילדיג, — האָט זי סטאָן בערוהיגט.

— מיסטער פאָרס, איך וועל האַלטען מיט דיר. אַפילו איך זאָל וויסען צו געהן צוזאַמען מיט דיר אין טויטען-הויז אויף דער תליה. מיסטער פאָרס, איך ליעב דיך, — האָט זי זיך אָנגעהויבען איינצוטויען צו איהם.

פּטאָן האָט זי איינגעשטילט מיט אַ בעוועגונג פון זיין האַנד און ווייטער געפֿליבען זיצען אויף זיין אָרט.

ער האָט יעצט געקוקט אויף דער פרוי און זיך געטראַכט: „ווי באַריש דאָס איז! מיט אַ טאָג צוריק האָט ער זי נישט געקענט, יעצט האָט איהם דער גורל מיט איהר צוזאַמענגעשמידט, אפשר אויפ'ן גאַנצען פֿעבען לאַנג און אפשר אויפ'ן טויט“.

„און איך קען זי דאָך צומאָל נישט“.

מיט אַמאָל האָט זיך דערוועקט אין איהם צוריק זיין גאַנצע ענערגיע — ארויסצוקריגען זיך פון דער נעץ, אין וועלכער דער צופאַל האָט איהם געפאַנגען.

— „איך מוז אַרויס דערפון!“

דער ווילען האָט צוריקגערופען אין איהם זיין ניכטערקייט און אויסגערעכענטקייט, פון וועלכע די ליידענשאַפט האָט איהם אויף אַ מינוט פאַריאַגט.

ער האָט פאַריאַגט פון זיך דעם געדאַנק, אַז ער האָט איהם גע'הרג'עט מיט די הענד, ער האָט געקוקט אויף די אייזענס ביי'ם קוימען און אַ געדאַנק האָט געגעבען אַ בליץ-אויף אין זיין קאָפּ.

„— איך האָב איהם נישט גע'הרג'עט, ער איז געפאַלען אויף די אייזענס און האָט זיך געגעבען אַ קלאָפּ“ — האָט ער אויסגערוד-פען. ער איז צויעלאָפען צום טויטען און האָט אָנגעהויבען צו זוכען אין זיין פנים אַ פֿלעק בלוט. ער האָט אָבער גאַרנישט געפונען.

באָר אונטערן אויער איז געווען אַ בלויער צייכען, וועלכער האָט זיך פערצויגען אין אַ געשווילעכץ, איז אָנגעלאָמען אין אַ הויכען ג. 9. ער האָט זיך דערפרעהט:

— דו זעהסט דעם קלאפ? ער האָט זיך געגעבען אַ קלאַפּ
אין אייזען — אַ אומגליקליכען קלאַפּ אין די שלייפען און איז
געשטאַרבען.

— אַ יעס, טייערער!

סטאַין האָט געקלערט אַ מינוט. — פּלוצים איז ער צוגעגאַנגען
צו לעאַנאַראַן זעהר נאָהנט. געקוקט איהר אין די אויגען אַריין.
— הער אויס, — איך קען דיך נישט, — איך ווייס נישט,
ווער דו ביזט, — נאָר דו זאָלסט וויסען, אַז איבער אונז ביידע
הענגט דער טויט. מיר מוזען ביידע האַלטען צוזאַמען, פּער-
שטעהסט?

— יאָ, טייערער. — האָט זי געשאַקעלט מיט דעם קאַפּ.

— איך בין אַ רייכער מענטש, איך האָב גרויס איינפלוס אין
רער שטאַדט. מיינע פּריינד וועלען מיך אַרויסנעהמען פון דער צרה.
איך וועל דיך אויסהאַלטען די גאַנצע צייט, וואָס איך וועל נישט
זיין. אַז איך וועל אַרויסקומען פון אויגליק, וועלען מיר ביידע זיין
צוזאַמען. מיר מוזען ביידע זיין צוזאַמען.

— אַ יעס, טייערער.

— מיינע אַדוואָקאַטען וועלען דיר זאָגען ווי דו האָסט דיך צו האַל-
טען. אַהן זיי — קיין וואָרט נישט רעדען. נישט רעדען. פּערשטאַנען?
ער האָט גערעדט צו איהר, געקוקט איהר גלייך און טיעף
אין די אויגען אַריין, ווי אין שיכרות.

זי האָט איהם אויך גלייך און טיעף אין די אויגען אַריין-
געקוקט און צוגעשאַקעלט מיטן קאַפּ.

— קענסט דיך פּערלאַזען אויף מיר, טייערער, אין בין
שטאַרק, פון מיר וועלען זיי גאַרנישט אַרויסקריגען.

— זיי וועלען דיך וועלען איבערקויפען. מיט געלד, מיט שרעק, —
ווייסט נישט וואָס פאַר אַ מיטלען זיי וועלען אַנווענדען, — זיי
וועלען דיך אפשר פּייניגען.

— איך וועל שטאַרבען און וועל מיינ פּריינד נישט אַרויס-
געבען, — האָט זי געזאָגט, אַרומנעהמענדיג איהם מיט איהרע קאַלטע,
נאַקעטע הענד.

און ווען ער האָט זיך געמונען אין די שטאַרקע אַריימט פון

דער פרוי — האָט זיך איהם געדאַכט, אַז ער איז בעשיצט, אַז ער איז בעהאַלטען און ער האָט שוין גאַרנישט מעהר אין זיין לעבען, נור דאָס לעבעדיגע וועזען, וואָס איז נעבען איהם, מיט וועלכען דער גורל האָט איהם אין איין מינוט אַזוי ענג פערבונדען. דאָס אַנדערע לעבען, דאָס לעבען פון דעם וויצע-פרעזידענט פון דער קאָמערץ-באַנק, דאָס לעבען פון מיסטער סטאַן, איז אָבגעשטאַרבען. אַלעס איז געשטאַרבען, פּערגאַנגען, און איז גישטאַן מ.ה.ר. זיין לעבען איז יעצט די פרוי, די אונבעקאַנטע, צווייפּעל־האַפּטע, אַזוי ווי ער איז. זיי זענען ביידע פּערשטויסענע, אַרויסגעוואָרפענע, ביידע געחתמעטע. איבער זיי האָט דער גורל געוואָרפען איין שטריק און דער שטריק איבער'ן האַלז האָט זיי פּעראייניגט אין דעם מאַמענט אין אַלע אייביגקייטען.

אָבער באלד האָט איהם די פרוי אַרויסגענומען פון דער אַילוויזע.

אין ווינקעל ביים אויווען איז געלעגען אַ פּעקעל אַלטע ביינער און האָבען דערמאָנט דעם פּעראורטיילטען אין זיין יום-הדין.

— לעאָנאַראַ, געה אַריין צו דיר אין צימער, איידער מענשען קומען, — האָט ער געזאָגט צום ווייב.

זי האָט זיך אויפגעכאַפט אין שרעק:

— וואָס ווילסט דו טהון?

— אָט, וועסט דו באלד זעהן.

ער איז צוגעגאַנגען צום טעלעפאָן, וואָס איז געשטאַנען אויפ'ן שרייב־טיש, און האָט אָנגערופען אַ נומער.

— וואָס געהסט דו טהון, טייערער?

— איך בעט דיך, זיי שטיל.

עס האָט לאַנג געדויערט, ביז ער האָט געקריגען פּערבינ־

דונג.

— געהסט דאָך זיך אַליין נישט איבערגעבען דער

פּאַליציי?

— איך בעט דיך, זיי שטיל.

— או וואָס וועט מיט מיר דער סוף זיין? — האָט די פרוי
פלוצלינג זיך אין עפעס דערמאָהנט.
— האָב נישט קיין מורא, איך וועל אַלצדינג נעהמען אויף
מיר, — האָט ער געזאָגט צו דער פרוי.
— איך בין דאָך טאַקע גאַרנישט שולדיג, — וואָס בין איך
שולדיג אין דעם. און מיסטער ווינצלער האָט מיר צוגעזאָגט.
— איך וועל דיר געבען געלד וויפיעל דו וועסט וועלען.
זיי שטיי, איך בעט דיר.
— גאָט, ווי איינזאָם איך בין? — האָט סטאַן אויסגערופען
פאַר זיך.

די פרוי איז געשטאַנען אין אַ ווינקעל און האָט געוויינט.
ענדליך האָט זיך דער טעלעפאָן אָנגערופען:
— ווער איז דאָרט, צום טייוועל — האָט זיין אַדוואָקאַט
גערופען דורכ'ן טעלעפאָן מיט געבייזער.
— בייזער דיר נישט, דאָס בין איך, מאַקס.
— וואָס איז געשעהן?
— איך האָב נור וואָס געהרגעט אַ מענש, אין זעלבסט-
פערטיידיגונג.

— צי איז עס אַ שפּאַס אַזעלכער, די ביסט אָבער נישט
געוואָהנט צו שפּאַסען.
— דער רייזער אמת, איך, פּרעג דיר, וואָס זאָל איך טהוון?
— איז דאָ אַ מעגליכקייט, אַז די פּאָליציי זאָל זיך פּרייהער
דערזייסען דערפון, איידער דו וועסט זיך אַליין איבערגעבען?
— איך דענק, אַז נישט (האָט ער געקוקט אויף לעאָנאַראַן
און איבערגעזחורט די ווערטער הויך). איך דענק נישט, אַז עס וועט
מיך ווער אַרויסגעבען צו דער פּאָליציי, איידער איך וועל זיך
אַליין איבערגעבען אין איהרע הענד
— אויב אַזוי, לעג דיר שלאָפען און קום צו מיר מאָרגען,
אַכט אַזייגער אין דער פּרייה, אין מיין ביהראָ.
— דער קערפּער ליגט אין מיין צימער — האָט סטאַן
געזאָגט.

— וואָס איז עס געווען אַ באַנדיטען-איבערפּאַל?

— נישט קיין באַנדיטען-איבערפאַל. גיכער אַ אייפערזוכטס-איבע פאַל.

— אַזוי? דאָס מאַכט די זאַך פיעל ערנסטער, (דער אַדוואָקאָט קאַט האָט געשוויגען אַ מינוט דורכ'ן טעלעפאָן).

— וואו געפינסט דו דיך? ביי זיך אין דער היים?

— גיין, אין האָטעל „מעטראָפאָל“, נומער אַכט הונדערט און...

— אין האָטעל? — וואָס זיך דער אַדוואָקאָט געוואונדערט —

דאָס מאַכט די זאַך נאָך מעהר קאָמפּליצירט. דאָס איינציגע, וואָס איך קאָן דיר ראַטען איז, אַז דו זאָלסט גלייך מעלדען דערפון דער פּאָליציי.

— דער פּאָליציי? — האָט סטאַןן איבערגעפרעגט.

— יאָ, גלייך לאָז וויסען דער פּאָליציי דערפון. און נאָך

עפעס; אום גאַטעס ווילען — ריהר נישט דעם קערפער. אַזוי ווי

ער איז געפאַרען — זאָל ער ליגען. און פּערוויש נישט קיין איין

פּלעק, קיין איין צייכען, אַז עס זאָל נישט ווערען קיין פּערדאָכט,

אַז דו בעהאַלטסט עפעס. מיר טהוט לייד, איך וועל דיך נישט

קענען פריהער זעהן, נור אין פּאָליציי-בעצירק.

— דענקסט, אַזוי איז גוט?

— אַזוי מוז עס זיין. נאָך עפעס: קיין איין וואָרט נישט

זאָגען, קיין איין פּאַפּיר נישט אונטערשרייבען, ביז מיר וועלען

דיך נישט זעהן. פּערשטאַנען?

— יאָ.

סטאַןן איז געבליבען שטעהן אַ מינוט, געקלערט אַ ווילע,

דאַן האָט ער זיך אָנגערופען צו לעאַנאָראָן:

— נעהם צוזאַמען יעדען צייכען פון דיר און געה צוריק

אין דיין צימער, איידער איך רוף פּאָליציי. — דיך בעדאַרף זי דאָ

נישט געפינען.

די פרוי איז בלייך געוואָרען און האָט געטהון, וואָס סטאַןן

האַט איהר געהייסען, צונויפקלויבענדיג די האָר-נאָדלען פון געלע-

גער אַראָב, וואָס זי האָט געהאַט פּערלירען פון איהר קאַפּ.

— וואָס זאָל איך זאָגען, ווען זיי וועלען מיך פּרעגען? —

האַט זי געפרעגט דערשראָקען.

— זאָג קיין איין וואָרט נישט, ביז דו וועסט נישט זעהן
מיין אַדוואָקאַט.

— יעס, טייערער.

— זיי וועלען דיך אודאי אויך מיטנעהמען און פרוּבן אַרויס
קריגען פון דיר, מיט געוואָלד אפשר.

די פרוי איז ווידער ארויס אין טרעהרען:

— וואָס בין איך שולדיג?

— איך האָב דאָך דיר געזאָגט, אַז איך נעהם אַלץ אויף
מיר. קענסט זאָגן וואָס דו ווילסט. קענסט דערצעהלען אַלצדינג.

— ניין, טייערער, קענסט דיך פערלאָזען אויף מיר, איך וועל
דיך נישט אַרויסגעבען, מיין פריינד.

— גוט, גוט, גוט. — נאָ דאָ האָסטו געלד, — האָט סטאַן
אויסגעבייטעלט די טאַשען. — פיעל באַרעס געלד האָט ער נישט
געהאַט ביי זיך, — האָט ער אויסגעטהון זיין גרויסען ברילאַנטע-
נעם רינג און איהם געגעבען.

— נאָ, נעהם עס יעדענפאַלס צו.

— איך בעדאַרף עס נישט — האָט זי געזאָגט — און בע-

האַלטען דעם רינג אין זאָק אַריין.

— בעהאַלט עס אויף אַ בעסער אָרט, אַז די פאַליציי זאָף

עס נישט געפינען ביי דיר, אַז נישט וועט די זאָך ווערען נאָך
מעהר קאַמפליצירט.

— איך וועל שוין בעהאַלטען — האָט די פרוי געוויינט.

— נו, בלייב געזונד, ווייסע.

— ווער האָט זיך געקענט ריכטען אויף דעם? געמיינט איך
בין שוין פטור געוואָרען פון איהם — מאַכט זיך אַזא אומגליק.

שטענדיג געווען אַ שלעכטער. גאָרנישט האָב איך ביי איהם געהאַט
קיין שום פריינד — האָט זי מיט פעס געוויזען אויפן טויטען.

סטאַן האָט געמוזט דערביי שמייכלען.

— נו. איהם לָאָז שוין צוריה.

— בלייב געזונד, מיין האַנגי, מיין זיסער. איך וועל קיינמאַל,

קיינמאַל נישט פערגעסען. — גאָט איז מיין עדות, איך וועל.

האַלטען פאַר דיר — אַז איך זאָל וויסען אין טויטען-הויז צו געהן
— איך וועל האַלטען מיט דיר.

— אַל-רייט, אַל-רייט, ווייסע. ווי עס זאָל נישט זיין —
איז עס ווערט געווען די מינוט.

— אַל טייערער, איינציגער. — און זיי האָבען זיך צום לעצטען
מאָל אַרומגענומען.

ווען זי האָט זיך אַרויסגעשלייכט פון זיין צימער, ווי אַ גע-
שיקטע קאַץ — איז ער צוגעגאַנגען צום טעלעפאָן, — אַרויפגע-
לעגט די האַנד אויף דעם טעלעפאָן-רעהריל — האָט ער אַרויס-
גענומען זיין גאַלדענעם זייגער און אָפגעצעהלט אייניגע מינוט
ביז עס האָט זיך איהם געדאַכט, אַז עס איז גענוג, אַז זי זאָל זיך
צוריק געפינען אין איהר צימער, אין איהר בעט, און האָט אָנגע-
רופען די פּאָליציי.

אין אַ האַלבע שעה אַרום האָט זיך שוין סטאַן געפונען אין
פּאָליציי-בעצירק, און נישט נור ער אַליין. באַלד נאָך איהם האָט
מען געבראַכט צו פיהרען לעאָנאַראַן.

אייניגע מאָרגען-צייטונגען, וועלכע האָבען די לעצטע נייעסטע
דרוק-ערפינדונגען, געניטע וואַכזאַמע רעפּאָרטייערען, האָבען נאָך
בעוויווען צו ברענגען אין די מאָרגען-אויסגאַבען פון זייערע ציי-
טונגען די נייעס פון דעם אינטערעסאַנטען מאָרד, וואָס גיט-יאָרק האָט
געהאַט זייט „די לעצטע צעהן יאָהר“. און נישט נור די נייעס
אַליין, נור אפילו די פּאָטאַגראַפיעס פון די הויפט-העלדען: מיסטער
סטאַן און לעאָנאַראַן. פאַר די אַנדערע, וועלכע האָבען נישט בע-
וויווען דאָס צו ברענגען דעם זעלבען טאַג — ביי זיי איז געווען
דער טאַג אַ „טרויער-טאַג“, ווי נאָך אַ פּערלורענער שלאַכט. פּער-
געסען איז געוואָרען יעדע אַנדערע וויכטיגע געשעהעניש. די
מלחמה, וואָס איז דענסמאָל אָנגעגאַנגען איבער אַ האַלבער וועלט —
איז פּערריקט געוואָרען אין אַ זייט, ווי אַ קינדער-שפּיעל געגען
דעם פּאַקט פון לעבען. די טעלעגראַפען-דראַטען האָבען אָנגעהוי-
בען צו טראַגען איבער גאַנץ אַמעריקאַ, אין די פּערואַרפענסטע
ווינקלען, אין די פּערבאַרגענסטע לעכער, יעדע מינדעסטע קלייניג-

קייט פון דעם אינטערעסאנטען מאָרד. קינד אין קייט, יונג און
אלט, האָבען געוואוסט די נעמען פון די העלדען פון דער אינ
טערעסאנטער טראַגעדיע.

דער סוד פון סטאָונו'ס ערפֿאָלג אין לעבען איז געווען דאָס וואָס ער האָט געוואוסט ווי אזוי צו אָריענטירען זיך אין אַ שלעכטער סיטואַציע. ביי אַ עת-צרה איז ער נישט פּערצווייפּעלט געווען, האָט ער זיך נישט געוואַקעלט — פּערקעהרט, זיינע גערווען זענען געוואָרען ווי אייזערנע קייטען, וואָס האָבען איהם אינטערגעהאלטען. ער האָט זיך בעמיהט צום ערשט אויסצוגעפינען די פּעהלערען, וואָס ער איז בעגאַנגען און מיט דער גאַנצער קראַפט פון זיין טרייבענ-דער ענערגיע גענומען זיך צו פּערריכטען דאָס שלעכטע. די אייגענשאַפט פון זיין האַראַקטער האָט זיך אַמבולסטטען אַרויסגע-וויזען אין זיין יעצטיגער לאַגע. נאָכדעם ווי ער האָט זיך אַביסעל בערוהיגט, (ווען ער האָט זיך געהאַט שוין גוט אויסגעשלאָפּען נאָכן פּיינליכען פּערהער), איינגעלעבט זיך שוין אַביסעל געהאַט אין דער סיטואַציע, אין וועלכער ער האָט זיך געפונען — האָט ער זיך פּאַלד גענומען מיט דער גאַנצער קראַפט זיינער, קאַלטביליטיג, אויסגערעכענט, טרייט ביי טרייט אַרויסצוקריגען זיך פון דער נעץ, אין וועלכער עס האָט איהם געמאַנגען דער אונגליקליכער אַכטער אויגוסט.

פון דער תּפּיסה אויס (פאַר קיין גאַראַנטיע און מיט קיין פּראַטעקציע איז דאָך נישט געלונגען סטאָונו'ס אַדוואָקאַטען איהם צו בעפרייען ביז צום געריכט) האָט ער אָנגעפיהרט זיין פּערטידיגונג, יעדען טאָג זענען געקומען צו איהם די אַדוואָקאַטען און מיט געווען זיך איבער יעדען שריט, וואָס זיי האָבען צו טהון.

קודם פל האָט מען זיך גענומען צו בעארבייטען די עפענ-
טליכע מיינונג. סטאָן האָט גאַנץ גוט געוואוסט, ווי וויכטיג עס איז
אין יעדען פראָצעס און נאָך דערצו — אין אַ פראָצעס פון אַ גע-
זעלשאַפטליכען מענשען-דאָס, וואָס עס זאָגט די גאָס. מען האָט פון
צייט צו צייט געבראַכט אין די צייטונגען, אונבעמערקט, אזוי, אויס
נייעריגקייטס-וועגען, אויספיהרליכע ביאָגראַפיעס פון סטאָנען ביו
צו דעם קריטישען אַכטען אויגוסט. און די ביאָגראַפיעס זענען
געווען אזוי געשריבען, אַז יעדער איינער, וואָס האָט זיי געלעזען,
האָט זיך געמוזט פערקלערען און שטעלען זיך אַליין די פראַגע:
וואָס פאַר אַ געהיימע קרעפטען טרייבען דעם מענשען אין זיין
אונטערגרונד? וועלכע קענען פון קיינעם נישט קאָנטראַלירט ווערען,
גור ווערען אָנגעפיהרט פון אַ העכערער אינגעזעהערער מאַכט?
יעדער איינער האָט זיך געמוזט זאָגען, אַז דאָס, וואָס איז געשעהן
מיט סטאָנען — האָט אויך געקענט געשעהן מיט איהם אַליין. מען
האָט געזעהן אַ מענש, וואָס איז געווען אויף דעם העכסטען שטאַפּעל
פון גליק. און אויפגעבראַכט אויף דעם שטאַפּעל האָט איהם קיינער
נישט, נאָר זיין אייגענע ענערגיע און ווילען אַליין, און מיט אַ
מאָל — אזא פאַר אַראָב. עס איז געווען די ביאָגראַפיע פון אַ
מאָדעם אמעריקאַנער ביזנעס-מאַן: אָנגעהויבען אַלס שיק-יונג און
איז דערנאָך געוואָרען וויצע-פרעזידענט פון איינער פון די גרעסטע
בענק. געשפּאַרט און געאַרבייט. פון שיק-יונגעל צום אָנגעשטעלעטען.
פון אָנגעשטעלעטען צום הויפט-אויפזעהער. מען האָט געזעהן ווי ער
וואַקסט, געטריבען פון די שטראַלען פון זיין ענערגיע, ביז ער
דערגרייכט צו דער העכסטער שטופּע, און דאַן — דאָס אומגליק.
אָהן אַ גרונד, אָהן אַ אורזאַך, פאַר נישט און פאַר וואָס. דאַן,
האָבען די צייטונגען געבראַכט פאַטאָגראַפיעס פון איהם, פון זיין
פּרוי און טאָכטער, פון זייערע היימען. בעשריבען די פאַמיליען-
פיייערליכקייטען פון יעדען אַכטען אויגוסט — דער געבורטסטאָג
פון זייער טאָכטער — ביז צו דעם אומגליק. פון די בעשריבונגען,
פון די פאַטאָגראַפיעס, האָט מען געקענט מיינען, אַז די סטאָנעס
זענען געווען פון די גליקליכסטע פאַמיליען אין דער גרויסער
שטאָדט ניו-יאָרק.

זעלבסטפערשטענדליך, האָט מען זיך געהיטען מיט איין וואָרט אפילו צו בעלויכטען די בעציהונגען צווישען מאַן און ווייב, וואָס האָבען געהערשט אין סטאַניס משפּחה. אַדרבה, מען האָט זיך גע-
 מיהט מיט אַלע מעגליכקייטען (וויסענדיג ווי וויכטיג עס איז דאָס האַלטען זיך פון מיסיס סטאַן צו דער גאַנצער זאַך) — צו ווירקען אויף די געפיהלען פון דער פרוי, אַז זי זאָל מיטלייד האָבען מיט דעם בעשוודיגטען. מען האָט געבראַכט פון צייט צו צייט אין דער פּרעסע מעלדונגען, ווי סטאַן, זיצענדיג אין די טאַמבס, וואָר-
 טענדיג אויף זיין אורטייל — אינטערעסירט איהם קיין זאַך נישט אַזוי, ווי דער גורל פון זיין משפּחה. קיין זאַך טהוט איהם נישט אַזוי וועה — (נישט דאָס, וואָס ער איז פון זיין הויך אַראָבעפאַלען, אפילו נישט זיין געזעלשאַפטיכע שטעלונג, וואָס ער האָט פּער-
 לירען, אויך נישט דער טויט, וואָס קוקט איהם אין די אויגען אַריין) — ווי דאָס, וואָס ער האָט זיין פאַמיליע בעקליידט מיט אַזוי פיעל שאַנד און שפּאַט, וואָס איז נור אין דער העלפט אמת געווען.

אַלע אויגען זענען געווען געווענדעט גאָך „סטעיַן-האַט-
 „סטעיַן-האַט“ האָט געשוויגען. מיסטער קראָו, וואָס איז יעצט, נאָכן אומגליק, אויפגעטרעטען עפענטליך, אַלס דער פּערטרויאונגס-
 פריינד פון דער סטאַן-פאַמיליע — האָט קיינעם נישט צוגעלאָזט צו מיסעס סטאַן. סטאַניס אַדוואָקאַטען, וועלכע האָבען געזוכט אַ פּער-
 שטענדיגונג מיט זיין פרוי, זענען געוואָרען אַבגעשיקט צו מיסטער קראָו, איהר פריינד, אונטערהאַנדלען. בהינען האָבען די אַדוואָקאַט-
 טען געפרובט ווייך מאַכען מיסיס סטאַניס האַרץ (דורך די אויערן פון מיסטער קראָו) אויף דעם בעשווד גטען, שילדערענדיג זיינע מאַראַלישע ליידען, וועלכע זענען פיעל וועהטאַגדיגער פון זיינע פּיזישע, איבער דעם, וואָס זיין פאַמיליע האָט איהם נישט בעזוכט ביז איצט — איהרע אויערן זענען געבליבען טויב. די אַדוואָקאַטען האָבען געפרובט צוצוקומען צום קינד — דאָס קינד איז געווען בע-
 האַלטען. „דער פאַטער, וואָס בעגעהט אַליעבע-מאָרד אין דעם טאַג פון זיין קינדס געבורטסטאַג — האָט קיין רעכט נישט אויף זיין קינד“ — האָט מיסטער קראָו אַבגעענטטערט די אַדוואָקאַטען. צופיעל

איינרייסען מיט דער פרוי האָבען די אַדוואָקאַטען נישט געוואָלט. מורא האָבענדיג, אַז זי זאָל איהר נייטראַלע שטעלונג נישט פֿער-
 זעקסלען אויף אַ אַנגרייפֿענדע. צום סוף איז זיי דאָך געלונגען
 ווירקען אויף דער פרוי דורך דעם, וואָס זיי האָבען איהר געגעבען
 צו פֿערשטעהן, אַז פֿון איהר האַלטונג איז אַבהענגיג דאָס לעבען
 און דער טויט פֿון מיסטער סטאַן. דאָן האָט מיסיס סטאַן ער-
 קלערט אין דער פֿרעסע דורך איהר אַדוואָקאַט, אַז זי פֿערקלאַרט
 זיך אויף דער גערעכטיגקייט פֿון געריכט. אין די הענד פֿון די
 געשוואַרענע — האָט זי ערקלערט — ליגט איהר צוקונפֿטיגע בע-
 ציהונג צו איהר מאַן, און ביז דאָס געריכט וועט אַרויסטראַגען
 זיין פֿסק-דין — שענקט זי דעם בעשולדיגטען דעם „בענעפיט“ פֿון
 צווייפֿעל.

סטאַן האָט געביסען די שאַנד, וואָס דער פֿריינד פֿון זיין
 פרוי האָט איהם געשטופֿט אין מויל, געביסען די ליפֿען פֿאַר אונ-
 מאַכט. מיסטער קראָו, וואָס שיפט זיך מיט זיין ווייב אין געהיים
 אויף זיין שיפֿעל בייגאַכט איבער'ן טייך, וואָס צוליבע איהם, און
 גור צוליבע איהם איז געשהן דאָס גאַנצע אומגליק — בעשיצט
 זיין קינד פֿון דעם „פֿאַטער-מערדער“. איין אויגענפֿליק איז איהם
 איינגעפֿאַלען אַנ'ענדע צו מאַכען פֿון דעם גאַנצען בלאָף; ענטדעקען
 פֿאַר דער וועלט די אמת'ע אַרזאַכע, פֿאַרוואָס ער איז נישט געווען
 ביי זיין קינדס געבורטס-טאָג, צוליבע די בעציהונגען פֿון זיין פרוי
 און מיסטער קראָו, דאָס האַלטען זיך פֿון איהר אין דעם קריטישען
 טאָג פֿון אַכטען אויגוסט, און אַזוי אַרום צו בעלויכטען דעם פֿסי-
 כאַלאָגישען אונטערגרונד פֿון דעם גאַנצען מאַרד, דעם גאַנצען
 פֿראַצעס דורך דעם צו געבען אַ גאַנץ אַנדערען גאַנג. באַלד איז
 אָבער געקומען דער ניקטערער שכל און האָט אָנגעהויבען אַבצו-
 וועגען דעם עפעקט, וואָס דאָס וועט מאַכען אויף דער עפענטליכער
 מיינונג און, ווי עס האָט זיך סטאַנדיען אויסגעוויזען, וועט דאָס
 נישט מאַכען קיין גינסטיגען איינדרוק. צו בעשולדיגען די פרוי
 אין עפעס פֿערברעכערישעס — האָט ער צו וועניג בטייזען געהאַט.
 פֿאַר דעם זענען זיי גענוג קלוג און פֿאַרויכטיג געווען. אין פֿאַר
 דער עפענטליכקייט וועט עס אויסזעהן, אַז ער וויל די אונשולדיגע

פּרוי, וואָס איהר גורל אין שוין אזוי אויך גענוג פינסטער — מיט אַרײַנשלעפען אין דעם זומפ אַרײַן, אין וועלכען ער אַלײן שטעקט. זײ זענע אויף דער פּרײ, האָבען פּרײע בעוועגונג, און איך בין אונטער גראַזעס. זײ שטעהען אין שײן פון בעדויערונג און סײַם-פּאַטע און איך — אין שאַטען פון פּעראַכטונג.

צום ערשטען מאַל האָט זיך סטאַן געמוזט זאָגען, אז זײנע געגנער זענען שטאַרקער פון איהם און ער מוז קריכען אונטערין טיש פאַר זײ. „זענען זײ קלוג — בין איך נאָך קלוגער — אַראַפּ-שלינגען אין מיר די ביטערקײט אין עס אויסבעוואַהרען אין אַ וויג-קעלע פון מײן האַרץ, גוט עס דאָרט צוקײען, בײַ די ריכטיגע צײט וועט קומען. זיך נישט לאַזען פּאַננען אין דער נעק, וועלכע זײ שפּרײטען אויס פאַר מיר, אַלצדײנג אײבערטראַגען, נור טרעטען אויפן וועג מיט זיכערע טרײט צו מײן בעפּרײאונג.“

און סטאַן האָט אַראַפּגעשלינגען דעם טראַפּען, געבויען זיך מיט הכּנעה אין אונטערטעניגקײט הינטער די שמיץ, וואָס ס'האָט איהם אוינגעטלאָט דער פּרײנד פון זײן ווייב...

דערפאַר אָבער האָט מען אָנגעווענדעט אַלצדײנג, דעם קרבן (דעם געשטאַרבּענעם מיסטער ווינצלער) פּאַרצושטעלען פאַר דער עפענטליכקײט אין די שוואַרצסטע פאַרבען, די פּערטיידיגונג האָט געשיקט אַ גאַנצע אַרמעע פון געניטע שפּיאָנען קײן קענטאַקי און זײ האָבען אויסגעגראַבען פון אונטער דער ערד אַלע פּערבאַרגענע מעשים פון דעם געהײמיספּולען מיסטער ווינצלער. זײ האָבען צו-נויפגעקליבען אַ מאַטעריאַל, וואָס האָט פּאַרגעשטעלעט דעם אומ-גליקליכען פאַר אַ ריכטיגען „בלויע-באַרד“. זײ האָבען ענטדעקט פּערבאַרגענע סודות וועגען דעם טויט פון זײנע פּריעהרדיגע פּרוי-ען. שוידערליכע, אונמעגשליכע מעשים, וואָס דער ערמאַרדעטער האָט געטריבען מיט זײנע פּרויען-קרבנות. דאָס מאַטעריאַל האָט פּאַרגעשטעלעט לעאָנאַראַן, די הויפט-העלדין פון געשעהעניש פון אַכטען אויגוסט, פאַר אַ ריכטיגע מערטירערין און וואָס איז אויס-גענוצט געוואָרען פון דעם ערמאַרדעטען אויף אַ שוידערליכען אופן. ער האָט זי פשוט טעראָריזירט, געטריבען מיט איהר מאַזאָכישע מעשים. דאָס מאַטעריאַל און די עדות זענען פּאַרגעפּרײט געוואָרען

אין שטרענגען געהיים, אז די אַנקלאַגער זאָלען גאַרנישט דערפון געוואָהר ווערען און עס זאָל קומען ווי אַ „באַמבע“, אומגעריכט אין טאָג פון געריכט, פּדי דעם געגנער נישט צו געבען קיין מעג-ליכקייט פון קאַנטר-אַטאַקען.

די פּערטיידיגער זענען בעשטאַנען אַממערהרסטען פון זיינע פּערזענליכע פּריינד, מיט וועלכע ער האָט זיך צוזאַמען אויפגעצוי-גען. זיי האָבען בעלאַנגט אַלע צו איין קלאָב, שטודירט אין איין-שולע קינדווײַז, כמעט ווי אויפגעצויגען געוואָרן אין איין גאַס-סטאָון איז פאַר זיי נישט געווען קיין „קליענט“. זייער גאַנצער קלאַס איז געשטאַנען אונטער דער בעשולדיגונג — איז עס געוואָ-רען די אַמביציע פון אַ גאַנצען קלאַס מענשען, סטאַנען צו בע-פרייען. עס איז זיי געלונגען צו קריגען פאַר דער פּערטיידיגונג אַ בעריהמטען אַדוואָקאַט, וועלכער שפּילט אַ געוואָלדיגע ראָלע אין דער יעצטיגער רעגירענדער פאַרטיי. אַ מאַן, וועלכער איז שיעור-אַליין נישט געווען קאַנדידאַט פאַר פרעזידענט און האָט בעציהונג-גען מיט דער העכסטער אַדמיניסטראַציע, וועלכער זאָל שוין מיט זיין פּערזענליכקייט אַליין ווירקען אויף די געשוואוירענע, אויף די ריכטער, אויף דער גאַנצער עפענטליכער מיינונג. די פּערטיידיגונג האָט פאַרגעברייט איהר פלאַן אַזוי געשיקט, אַזוי געראַטען, אַז דאָס גאַנצע לאַנד האָט באַלד פון ערשטען טאָג פון די געריכטס-אונטער-האַנדלונגען בעדאַרפט איבערגעצייגט ווערען אין סטאַנאָס אונשויל-דיגקייט, צוציהען די גאַנצע סימפּאַטיע פון דער עפענטליכער מיינונג אויפ'ן צד פון מערדער און די גאַנצע שולד וואַרפען אויפ'ן טויטען קערפּער פון קרבן. וואָס סטאַן האָט געטהון — וואָלט אייגענטליך יעדער אַנשטענדיגער מענש, יעדער דזשענטעלמען בעדאַרפט טהון: ער האָט פּערטיידיגט אַ פרוי פון אַ קראַנקען, אויסגעלאַסענעם אַלטען מכשף, וועלכע איז געקומען זוכען ביי איהם שוץ. אין האַסטטיגקייט פון קאַמף צווישען די צוויי מענער — פאלט דער אומגליקליכער מיט די שלייפען אויף די אייזערנע שטאַנגען פון דעם אויווען-צוים, פון וועלכען ער בעקומט אַ טויט-שלאַג. דעם האַראַקטער פון דעם אַלטען האָבען בעדאַרפט בעלויכטען פיעל אַנגעזאַמעלט מאַטעריאַל און בעגרייבטע עדות. די בעציהונג פון קרבן צו לעאַנאָראַך — האָט

מיט איהר גאַנצער אָפּענהערציגקייט בעדאַרפט אויפדעקען, ביי געשלאָ-
סענע טירען, פאַר די געשוואַירענע — לעאַנאַראַ אַליין. און די
בעסטע דאָקטוירים-עקספּערטען איבער'ן גאַנצען לאַנד האָבען בע-
דאַרפט בעשטעטיגען, אַז דער קרבן איז געשטאַרבען נישט פון
דערווערגונג, נאָר דורך דעם קלאַפּ פון די שלייפען אין די
אייזענס פון אויווען.

אַבער די אָנקלאַגע האָט אויך נישט געשוויגען. דער סקאַני-
דאַל האָט אַרויסגערויפּען אַזאַ פּערביטערונג אין דער ראַדיקאַלער
פּרעסע געגען די רייכע, געגען די פּריווילעגירטע, וואָס ווייסען שוין
נישט וואָס צו טהון פאַר וואוילטאָג — אַז די, וואָס זענען געשטאַ-
נען ביים רודער, האָבען געוואָלט ווייזען, אַז זיי האָבען גאַרנישט
וואָס צו טהון מיט דעם קלאַפּ מענשען, צו וועלכע עס בעלאַנגט
דער אָנגעקלאַגטער. וואָרום ווי סטאַן האָט נישט געשטרעבט אַריין-
צוקריגען זיך אין דעם קלאַפּ פון פּריווילעגירטע, איז ער אָבער
אַליין געווען אַ קינד פון אַ עמיגראַנט, אַ איד, יעדענפאַלס, אַ מענש,
וואָס בעלאַנגט נישט צו די רייכע הונדערט-פּראָצענטיגע אמעריקאַ-
נער, נאָר אַ אויסערליכער — די אָנקלאַגע האָט אָנגעשטעלט איינעם
פון איהרע כּיטרעסטע מיטהעלפּער, אַז ער זאָל אָנפיהרען די אָנ-
קלאַגע. אַ מענטש, וואָס האָט זיך בעקאַנט געמאַכט איבער'ן גאַנצען
לאַנד פאַר אַ פּערביטערטען קעמפּער געגען דער מאַראַלישער אויס-
געלאַסענקייט. אַ מענשען, נאָך פּערהעלטניסמעסיג אַ יונגען, נאָר
זעהר אַ פּעהיגען און אַמפּיציעזען, וועלכער האָט געוואָלט דורך
דעם פּראָצעס, וואָס האָט געצויגען אויף זיך די אויפּמערקזאַמקייט
פון גאַנצען לאַנד, דערגרייכען צו דער שטעלונג, וואָס איהם האָט
זיך געדאַכט, אַז ער איז בערעכטיגט צו פּערנעמען.

פונקט אַזוי ווי די פּערטיידיגונג, אַזוי האָט אויך די בעשול-
דיגונג צוגעגרייט אין געהיים, דורך אַגענטען, אַ שווערען בעשולדי-
גונגס-מאַטעריאַל געגען דעם אָנגעקלאַגטען. נישט נור איבער דעם
אומגליקליכען געשעהעניש אַליין פון אַכטען אויגוסט — נור אַ בע-
שולדיגונג איבער זיין גאַנץ לעבען, איבער זיין גאַנצער קאַריערע.
מען האָט פון אונטער דער ערד אויסגעגראָבען די פּערבאַרגענטע
סודות פון זיין לעבען, די אינטימסטע בלוטיגסטע בעהעלטענישען,

פון ווע-כע אַ מענש שעהמט זיך פאַר זיך אליין צו קלערען און צו
געדענקען זיי הויך מיט זיינע געדאַנקען, נור זיי שליםערען אין איהם,
זיי חלומות אין אַ שלאָף. יעדע זיין פעהעלטניס מיט אַ פרוי, יע-
דע זיין איבערלעבעניש, יעדע געליבטע, יעדעס קעבס-ווייב — האָט
מען אַרויסגעשלעפט אין דער עפענטליכקייט און געוויזען פאַר דער
גאַנצער וועלט.

דאָס געריכט איז פּערוואַנדעלט געוואָרען אין אַ שלאַכט-פעלד, די געריכטס-אונטערהאַנדלונגען — אין אַ קאַמף! ניט איבער דעם ל'עבען און טויט פון אַ מענשען. ניין, אָפּטמאָל האָט זיך געדאַכט, אז אָהן דעם בעשולדיגטען האָבען פּערגעסען אי די אָנקלעגער, אי די פּערטיידיגער. נאָר דאָס געפּעכט האָט זיך געפּיהרט צווישען די צוויי צדדים וועגען זייערע אייגענע קאַריערעס, וואָס זענען געווען פּערבינדען מיט דעם פּראָצעס. נישט צו געווינען, אָדער צו פּער-לירען אַ לעבען פון אַ מענשען האָט זיך דאָ געהאַנדעלט (דאָס איז געווען אַ נעבען-זאַך). די הויפט-זאַך איז געווען, צי די אָנקלאַגע וועט געווינען, אָדער די פּערטיידיגונג. און צוקוקער צו דעם גע-פּעכט איז געווען דאָס גאַנצע לאַנד, וואָס איז דורך דער פּרעסע צוגעצויגען געוואָרען מיט אָנגעשטרענגטער אויפּמערקזאַמקייט, הי די צוקוקער אין אַ צירק ביי אַ טיער-קאַמף.

דער פּערטיידיגונג איז געלונגען דורך איהר אָנגעזאַמעלטען מאַטעריאַל און דורך איהרע עדות צו פּערטונקלען דעם כאַראַקטער פון דעם קרבן. דער קרבן איז שוין געווען טויט. און קיינער פון זיינע נאָהנטע, זעהט אויס, האָבען, צוליב געוויסע טעמים, נישט געפּונען פאַר מעגליך זיך אריינצומישען אין דעם קאָמפּראָמיט-לענדען פּראָצעס, האָט ער דורך דעם נישט געהאַט קיין אָנגעהער. די עקספּערטען, וועלכע די פּערטיידיגונג האָט פּעררופּען פון די בעריהמטטע פּאַכלייט איבערן גאַנצען לאַנד, האָבען פּעסטיגעשטעלט, אז דער טויט-שלאַג איז געקומען פון דעם קלאַפּ אָהן די אייזענ-

ביים קאמין. פונקט פערקעהרט האָבען פעסטגעשטעלט די עקס-פערטען, וועלכע זענען געווען נישט וועניגער בעריהמט, וואָס עס האָט פּעררופּען די אָנקלאַגע — אז ער איז געשטאַרבען פון דער-שטיקונג.

און דאָן איז געלונגען דער אָנקלאַגע אַרויסצוברענגען, און דער באַשולדיגטער האָט, נאָך אַן אינטימען געשפרעך מיט דער קאָמפּראַמיטירענדער פּרוי, די בעגלייטערין פון דעם קרבן, וועלכער איז פּאַרגעקומען צווישען זיי „טעט-אַ-טעט“, אין אַ ווינקעל פון דער האַטעל-האַלע, אונטערגעקויפט דעם האַטעל-דינער, און ער זאָל אים בערטוישען זיין צימער פון דריטען אויפן אַכטען שטאַק — אין שכנות מיטן קרבן. און דאָס, וואָס דער אָנגעקלאַגטער האָט ביים פּערשרייבען זיך אין האַטעל-בוך נישט אָנגעגעבען זיין ריכטיגען נאָמען, נור אַ פרעמדען — וואַרפט דאָס נישט קיין חשד, און דער אָנגעקלאַגטער האָט פון פּריהער געהאַט עפעס אַ געהיימע אורזאַך, צוליב וועלכער ער האָט זיך געוואָלט פאַרשטעלען אונטער אַ פרעמדען נאָמען? אויך האָט דער אָנגעקלאַגטער נישט געקאָנט ערקלאַרען די ריכטיגע אורזאַכע, פאַרוואָס ער האָט פאַרשפעטיגט דעם צוג צו זיין איינציג קינד'ס געבורט-טאָג — צי איז דאָס נישט אַ בעווייז, וואָס דער אָנגעקלאַגטער האָט געהייסען אָפּשטעלען זיין מאַשין אויפן וועג צום צוג, פאַר אַ שאַקלאַד-געוועלב, כאַטש דער שאַפּער האָט איהם אויפּמערקזאַם געמאַכט, און עס איז דאָ וועניג צייט?

אויף די אַלע בעווייזען האָט די אָנקלאַגע פּאַרגעשטעלט די געשעהענישען פון אַכטען אייגוסט אויף דעם פּאָלגענדען אופן: סטאַן האָט פּערשפעטיגט דעם צוג דערפאַר, וואָס ער האָט געהאַט אַ געהיימען „ראַנדעוואַ“, אָפּגערעדט שוין פון פּריהער צו טרעפען זיך מיט דער פּרוי אין האַטעל, נור פאַר די אָנגעשטעלטע אין באַנק האָט ער געשפּיעלט די ראַלע, און ער איז אַזוי פּערנו-מען, און ער זעהט נישט, ווי עס ווערט שפעט. אין אמת'ען אָבער איז ער גאַרנישט געווען פּערנומען, נאָר געוואָלט פּערשפעטיגען דעם צוג. ווען ער איז געפּאַהרען צו דער באַהן, און דער שאַפּער איז שנעל געלאָפּען, האָט סטאַן מורא געהאַט, און ער זאָל דורך

דעם טרעפען דעם צוג, האָט ער איהם עקסטרא געהייסען אָפּשטען.
 לָען זיך פֿאַר אַ שאַקאָלאַד-געשעפט, כדי צווי אַרום צו פֿערשטען-
 טיגען, וואָרום אַנדערש קען מען זיך נישט ערקלערן, פֿאַר וואָס
 סטאַן האָט זיך נישט געפונען דעם אַכטען אויגוסט, דעם טאָג פֿון
 זיין קינד'ס געבורטס-טאָג, וואָס איז געפייערט געוואָרען פֿון שטענ-
 דיג אָן פֿאַר אַ גרויסען פֿאַמיליען-יום-טוב, צוזאַמען מיט זיין פֿאַ-
 מיליע. עס איז געווען דערפֿאַר, וואָס סטאַן האָט געהאַט אַ פֿיעל
 וויכטיגערע אורזאַך צו בלייבען אין שטאָדט — אַ „ראַנדעוואַר“ מיט
 אַן אויסגעלאַסענער פֿרוי. דאָס טרעפען זיך איז געווען אָפּגערעדט
 פֿון פֿריהער, דורך בריעף אָדער פֿערזענליך. אַז סטאַן האָט
 שוין געקענט די פֿרוי פֿון לאַנג און איז געווען מיט איהר
 אין געהיימע בעציהונגען — דאָס בעזייזען פֿיעל זאַכען: מיט
 אַ פֿרוי פֿון דער גאַס, וואָס סטאַן וואָלט נישט געקענט, וואָלט
 זיך דער פֿאַרויכטיגער, שטענדיג אויסגעריכענטער וויצע-פרעזידענט
 פֿון דער האַנדעלס-באַנק נישט אריינגעלאָזט זיך צום ערשטען מאַל
 אין אַזעלכע אינטימע פֿאַרהעלטענישען; ער האָט דאָך געמוזט ווי-
 סען, אַז דאָס קען איהם זיין קאַריערע קאָסטען. סטאַן האָט גע-
 קענט די פֿרוי, איז געווען מיט איהר שוין לאַנג פֿערבינדען, אַז
 נישט — קען זיך גאָר נישט ערקלערען זיין גאַנצע האַנדלונג דעם
 אַכטען אויגוסט. סטאַן האָט אויך געמוזט גוט וויסען, אַז די פֿרוי,
 אין דער בעגלייטונג פֿון אַ מאַן, בעלאַנגט מיט רעכט אָדער אינרעכט,
 צו יענעם, פֿון וועלכען זי קען זיך, צוליעב געוויסע אורזאַכען,
 נישט באַפֿרייען. אפשר ווייטט ער פֿון איהר אַזעלכע סודות, וואָס
 קען איהר קאָסטען איהר פֿרייהייט? און אפשר האָט מיסטער
 ווינצלער אויך געקענט עפעס דערצעהלען וועגען דעם מיסטער
 סטאַן, וואָס וואָלט נישט אָנגעזעהם געווען דעם וויצע-פרעזידענט
 פֿון דער האַנדעלס-באַנק... און סטאַן'ס בריליאַנטענער רינג, וואָס
 מען האָט געפונען ביי דער פֿרוי?... אַ פֿרוי, וואָס קומט זוכען שוין
 ביי אַ מאַן, שענקט מען נישט קיין בריליאַנטענעם רינג, וואָס איז
 ווערט אַ פֿערמעגען... און דאָס רייכע אָבענד-ברויט, וואָס סטאַן
 האָט געשטעלט פֿאַר ווילד-פֿרעמדע מענטשען, מיט וועלכע ער האָט
 זיך צום ערשטען מאַל באַקענט? און די רייכע, שטאַרקע ווייבען?...

איז דאָס ניט אַ באַווייז, אַז סטאַן האָט בדעה געהאַט דעם קרבן אָנצושפּורן און אַזוי אַרום איהם אונשעדליך צו מאַכען ווען דאָס איז איהם נישט געלונגען, האָט ער זיך גענומען פאַר דעם ראַדי-קאַלטען מיטעל — ער האָט איהם פשוט דערוואַרגען. נור די שרעקליכסטע באַשולדיגונג, וואָס די אָנקלאַגע האָט אַרויסגעבראַכט געגען דעם אָנגעקלאַגטען, איז געווען דאָס, וואָס דער איין און איינציגער עדות, וואָס איז געווען ביים מאַרד, האָט וועלענדיג זיך ראַטעווען, ביי אַ שטרענגען קרייץ-פאַרהער, איבערגעחזרט דאָס, וואָס זי האָט זיך שוין געהאַט מודה געווען פון פריהער, אַז נאָכא דעם, ווי סטאַן איז בעגאַנגען דעם מאַרד, האָט ער געהאַט מיטן איהר אינטימע באַציהונגען אין געגענוואַרט פון קרבן... זי האָט נישט געוואוסט דערפון, ווייל דער קאַמף צווישען די מענער איז פאַרגעקומען אין דער טונקעל־הייט, דערווייטערט, אויף אַ לאַנגען שטח פון בעט, אין וועלכען זי האָט זיך געפונען. זי האָט עס נישט געזעהן, ווייל פאַר מורא האָט זי די קאָלדרע איבערן קאַפּ געצויגן, און דער טויט איז אַזוי שנעל אַריינגעטראָטען און אַזוי אָהן רעש, אַז זי איז געווען זיכער, אַז דער קרבן האָט פאַרלאָזען דאָס צימער.

דער דאָזיקער דעטאַל האָט געמאַכט אַזאָ שטאַרקען איינדרוק אויף די געשוואוירענע, אַז ער האָט פאַר'התמ'עט סטאַנ'ס גורל. אויפ'ן גרונד פון אָס די אלע באַווייזען, האָט דער אָנקלאַגער אין אַ פייערדיגער רעדע פערלאַנגט, אַז די געשוואוירענע זאָלען ערקלערען דעם אָנגעקלאַגטען שילדיג אין צוגרייטען און אויס-פיהרען אַ בייזוויליגען מאַרד.

דער געשוואוירענער מאַקקענליי, דער עלטסטער פון די געשוואוירענע, איז געווען אַ קליינער בעאַמטער אין פינאַנץ-אַמט, און כאָטש ער האָט זיין לעבען פערבראַכט אין צוזאַמענרעכענען גרויסע חשובות מיט חשוב'ע ציפערען אין די מיליאָנען דאָלאַרס, האָט ער נישט געקענט אויסקומען מיט זיין קליינעם געהאַלט און איז שטענדיג געווען אין געלד-נויט. זיין גרעסטע זאָרג איז געווען דירה-געלד, וועלכע, צוליבע זיין גרויסער פאַמיליע, האָט אויפגע-

געטען א העלפט פון זיינע איינקונפטען. געגלויבט האָט ער, אַז אין דעם גרויסען יקרות אויף אלעם איז שולדיג „וואָלל-סטריט“ (*). וואָלל-סטריט איז שולדיג אין אלע צרות. „וואָלל-סטריט“ בעהאלט דאָס גאַנצע גאַלד אין די קעלערס פון די גרויסע „וואָלקען-קראַצערס“ און לאָזט דאָס פּאָלק אויסהונגערען, פריהרען און נאָקעט אַרומגעהן. ער האָט געטראָגען אַ שנאה צו אלעם, וואָס קומט פון „וואָלל-סטריט“, און עס איז גענוג געווען, אַז דער בעשולדיגטער געהערט צו „וואָלל-סטריט“, אַז ער האָט איהם שוין געהאַט פּעראַורטיילט פון פּאָראַויס.

פון אַ גאַנץ אנדערען שניט איז געווען מיסטער ברוינער, דער צווייטער געשוואַוירענער. מיסטער ברוינער איז געווען אַ בראַקער (א מעקלער אויף „וואָלל-סטריט“). ער האָט געקענט דאָס לעבען און ער האָט געוואוינט, אַז באַנקירען זענען פונקט אַזעלכע מענשען ווי אנדערע, האָבען זייערע צרות און אַפּטמאַל געהט זיי נישט איין דער וואַוילטאָג, וועלכען זיי געניסען. ער האָט שוין געזעהן באַנקירען, וואָס היינט זענען זיי געווען גרויסע קנאַקערס, אַז זיי האָבען די בערזע געשאַקעלט, און אויף מאַרגען זענען זיי זיך געקומען בעטען שטעלען אַלס אַנגעשטעלטע ביי איהם. ער איז געווען אַ מענש פון לעבען. איבער איהם האָט די פּערטיידיגונג געפיהרט אַ גרויסען קאַמף, אַרייַנצונעמען איהם צווישען די גע-שוואַוירענע (זי האָט עס געהאַלטען פאַר אַ גרויס געווינס). ער האָט גענומען אַלצדינג אין לעבען „פיפטי-פיפטי“, דאָס הייסט, פּופּציג פּראָצענט איז יאָ אַזוי, פּופּציג פּראָצענט — נישט אַזוי. אַזוי האָט ער אויך גענומען דעם פּראָצענט, דאָס עדות-זאַגען פון די עזות, די רעדעס פון די אדוואַקאטען, פּופּציג פּראָצענט איז יאָ אַזוי און פּופּציג פּראָצענט איז נישט אַזוי, ווי די עדות זאַגען. אַזוי האָט ער אויך געהאַלטען דעם בעשולדיגטען — פּופּציג פּראָצענט איז ער יאָ שולדיג און פּופּציג פּראָצענט איז ער נישט שולדיג. דורך דעם בעדאַרף מען פּופּציג פּראָצענט בעשטראַפען און פּופּציג פּראָצענט בעפרייען... צו סטאַן אַליין, אַלס מענש, האָט ער קיין בע-ציהונג נישט געהאַט, כאָטש ער האָט איהם גוט געקענט. ער איז

(* ניו-יאַרקער בערוז.

נישט געווען זיין קונד, און מיסטער ברויער האָט פּאַציהינגען נור צו מענשען, וועלכע שטעהען מיט איהם אין האַנדעלס-פּערבינדונג-גען. צו דער איבעריגער וועלט איז ער גלייכגילטיג.

דער יוד, זילבערשטיין, איז געווען אַ סוחר פון פוטער-וואַרג. און פונקט אין מיטען ברען פון סעזאָן, ווען די בעשטעלונגען ברע-גען אונטער די הענד, האָט מען איהם געגעבען אַ רוף, אַז ער זאָל זיין אַגעשוואוירענער. אַ פּוילער לוח מיט טערמינען וועקסלען צו צאָהלען, און דאָ, אין מיטען דעריבען — אַזא אומגליק! ער האָט זיך געוואַלט אַרויסמאַכען דערפון, אָבער ער האָט זיך אַריינגעכאַפּט אונוויסענדיג. אַז דער ריכטער האָט איהם געפּרעגט: „גלויבט איהר אין טויט-שטראַף?“ — האָט ער מורא געהאַט צו זאָגען, אַז ער גלויבט נישט, פּדי ער זאָל דורך דעם נישט אויסקוקען, ווי אַ רע-וואַלוציאָנער, און מיטן געריכט איז נישט גוט זיך אָנצוהויבען... האָט ער געענטפּערט: „אודאי גלויב איך, ווען אַ מערדער בעפּאַלט דיך אין גאַס, נעהמט צו דיין געלד און הרגעט דיך—אודאי קומט איהם טויט-שטראַף.“

די פּערטיי דיגונג האָט אין איהם געזעהן אַ גוטען געשוואויר-רענעם. ערשטענס, האָט זי אהן זיין נאָז דערקענט, אַז דער יוד גלויבט נישט אין טויט-אורטייל, און, צווייטענס, האָט זי גערעכענט אויף „ראַסען-סענטימענטען“, וואָס עס הערשט ביי יודען; אַז איין יוד וועט דעם אַנדערן נישט שיקען אויפן עלעקטרישען טויט-שטוף...

דער קליינער פינאַנץ-בעאַמטער, וועלכער האָט געזעהן אַדאָס-שלעכטס שטאַמען פון „וואַלד-סטריט“, האָט, ווי שוין געזאָגט, זיין מיינונג געהאַט אָפּגעמאַכט פון פרייהער, און עס איז געוואָרען זיין ליידענשאַפט צו שיקען סטאַנציען אויפן „עלעקטריק-טשער“. זילבערשטיין, וועמען זיין יודיש האַרץ האָט נישט צוגעלאָזט צו נעמען און טויטען אַ מענשען און נאָך דערצו אַ יודען, אַז ער האָט דערזעהן, אַז עס שמעקט מיט טויט, האָט ער אָן אַלע זיינע אינטערעסען פּערגעסען, אָן אַלע זיינע וועקסלען, און געלעבט מיטן פּראָצעס. דער בע-שולדיגטער איז איהם אָנגעגאַנגען מעהר ווי אַלעס. ער האָט זיך געאַמפּערט מיט די קאָלעגען, און ווי ווייט זיין ענגליש האָט איהם

געדיענט, האָט ער איהם פערטיידיגט און נישט צוגעלאָזט צו קיין פערברעכען, העלפענדיג זיך דערבײ מיט זיינע הענד און בעווע-גונגען. ווען עס האָט שוין גאַרנישט געהאַלפּען, האָט ער גערופּען צוהילף זיינע טרערען. דער מעקלער, ווידער, האָט געפרואוּט שטעהן צווישען די ביידע. ער האָט עס געוואָלט מאַכען „פּיפּטי-פּיפּטי“. די איבעריגע געשוואָרענע האָבען קיין אייגענע מיינונג נישט געהאַט. זיי זענען מיטגעשלאָפּט געוואָרען אַמאָל מיט דער ריכטונג, אַמאָל מיט דער אַנדערער.

עס איז שוין די דרייצעהנטע שעה, ווי די געשוואָרענע זענען געזעסען פערמאַכט אין זייער בעראַטונגס-צימער, און האָבען אַלץ נישט געקענט קומען צו קיין איינהייטליכען בעשלוס וועגען דעם גורל פון מיסטער סטאַן.

דורך די אַכט טעג, וואָס עס האָבען געדויערט די אונטערדיג האַנדלונגען פון געריכט, זענען זיי געוואָרען שוין אַזוי אויסגע-מוטשעט, אַז עס האָט זיך זיי געדאַכט, אַז עס וועט גענוג זיין פּינף מינוט, און זיי וועלען זייער אַרטייל אַרויטגעבען: אַהין אָדער אַהער, אַבי נור פּטור צו ווערען פון דעם קאָשמאַר, אין וועלכען זיי האָבען זיך געפונען דורך דער צייט פון די געריכטס-אונטער-האַנדלונגען. דאָס געשעהעניש אַליין איז זיי פון די אונטערהאַנד-לונגען פון געריכט נישט קלערער געוואָרען. פערקעהרט, נאָך מעהר פערטונקעלט. וועגען דער עצם זאך אַליין, צי סטאַן איז יאָ שוודיג, אָדער נישט שוודיג — וועגען דעם האָט זיך, אייגענטליך, דורך די גאַנצע צייט פון די געריכטס-אונטערהאַנדלונגען נישט געהאַנדעלט. דער גאַנצער ויכוח צווישען דער פערטיידיגונג און דער אָגקלאַגע, אין צווישען זיי ביידע מיט דעם ריכטער, האָט זיך געדריעהט עפעס וועגען זייטיגע זאַכען, וואָס האָט די געשוואָרענע אַזוי די קעפּ פערדולט, אַז זיי האָבען זיך נישט געקענט אַרויסדרעהען פון דעם לאַפּירינט, אין וועלכען די אונטערהאַנדלונגען האָבען זיי אַריינגעבראַכט.

זיי האָבען בעדאַרפט ענטשיידען, אויב אַ מענטש קען אייפער-זיכטיג זיין נישט בלויז אויף זיין אייגען ווייב, נור אויך אויף אַ ווילד פּרעמדע פּרוי, וואָס ער זעהט זי צום ערשטען מאל; זיי

האָבען בעדאַרפט ענטשיידען, אויב די צוויי בלויע פֿלעקען, וואָס
האָבען זיך בעוויזען אונטער דעם אויער פון דעם ערמאָרדעטען,
איז אַ פּאָלגע פון אַ בלוט-דרוק פון אונטערין האַרץ, ווי די אָנקלאָג-
גער האָבען געוואָלט האָבען, אָדער עס איז פון דעם קלאָפּ פון די
אייזענס, ווי די עקספּערטען פון דער פּערטיידיגונג האָבען געזאָגט.
אייניגע פון זיי זענען אַליין געווען אויף דעם אָרט, אין האָטעל-
צימער, וואו עס איז געשעהן די טראַגעדיע, — פּדי אויסצומעסטען
מיט זייערע אייגענע לייבער די ווייטקייט פון דער טהיר צום קאַמין.
אויך פון די גרויסע מעדיצינישע פּאַרטראַגען, וואָס עס האָבען גע-
האַלטען די עקספּערטען, זענען די געשוואַרענע נישט קליגער גע-
וואָרען אין דער עצם זאך, נור זיי זענען נאָך נאַרישער געוואָרען.
ענדליך זענען זייערע גערווען און זייערע געפיהלען מיטגעצויגען
געוואָרען שטענדיג מיט דעם לעצטען און מיט דעם בעסטען רעדנער.
האָט דער אָנקלאָגער אויסגערוּפּען, וויזענדיג מיט דער האַנט אויף
דער אין טרויער געקליידעטער פּרוי, צו וועמען אַלעמענס אויגען
זענען געווען געריכטעט מיט סימפּאַטיע און מיטלייד: „דאַמאָלט,
ווען די פּרוי (האָט דער אָנקלאָגער אָנגעוויזען מיט דער האַנד
אויף מיסעס סטאַון) האָט אָנגעצונדען מיט איהר האַנד די לייכלעך
אין דעם געבורטס-קוכען פון איהר געליעבט קינד, האָט זיך דער
פּאָטער פון דעם קינד געפונען אין אַגעזעלשאַפט פון אַנאָויס-
געלאָסענער פּרוי, אין געגענוואַרט פון זיין ערמאָרדעטען קרבן!“ —
זענען די געשוואַרענע געוואָרען אָנגעצונדען פון די רייד, און זיי
זענען די מינוט גרייט געווען אַרויסגעבען אַן אורטייל: טויט! ווען,
חידער, דער בעריהמטער פּערטיידיגער האָט מיט זיין האַנד אָנגע-
וויזען אויף דעם אייגעבויענעם בעשולדיגטען און אויסגערוּפּען
מיט פּאַטאָס: „דער מאַן האָט געפויט דעם טעמפּעל פון זיין לעבען
מיט זיינע אייגענע הענט, און מיט זיינע אייגענע הענט האָט ער
איהם צושטערט!“ — זענען די אויגען פון די געשוואַרענע פּער-
לאָפען געוואָרען מיט טרערען אויס רחמנות מיט דעם בעשולדיג-
טען. און ווען זיי זענען דאָך ענדליך צוזאַמענגענומען אַרויס-
צוברענגען דעם אורטייל איבער דעם מענשען, האָבען זיי קיין
קלאָרען בעגריף נישט געהאַט, צי דער מענטש איז שולדיג,
אָדער אונשולדיג. זיי זענען געווען בעקאַנט מיט דעם קלענסטען

דעטאל פון דעם קרבן און פון דעם מערדער'ס לעבען, אָבער דאָס, וואָס עס האָט זיך אָפגעטאָן אין האַרץ פון דעם בעשולדיגטען אין דעם קריטישען מאָמענט פון דעם אַכטען אויגוסט — פון דעם האָבען זיי קיין בעגריעף נישט געהאַט.

אַטייל פון זיי זענען שוין מיעדע אַנטשלאָפען געוואָרען אין די פּאָטער-שטוהלען, אָנגעלעהנט די פיס אויף די טישען. אַנדערע, הייזעריגע, האָבען צום הונדערטסטען מאל איבערגעקייט די אַרגו-מענטען פון זיערע אָנפיהרער פאַר אָדער געגען דעם אָנגעקלאַגטען. איינמאל זענען זיי שוין געווען אַזוי איבערצייגט פון די וועלכע האָבען איהם בעשולדיגט, אַז זיי זענען גרייט געווען שוין אַרויסצוברענגען דעם פּסק-דין. האָט אָבער מיסטער זילבערשטיין אָנגעהויבען צו וויינען מיט טרערען און געבעטען רחמנות אויף אַ מענטשען, און קלאַפענדיג זיך אין האַרץ, האָט ער געשוואָרען פאַר גאָט, אַז ער וועט מיט זיינע הענד נישט טויטען אַן אונשולדיגען מענטשען. האָבען די ווערטער געמאַכט אַזאָ איינדרוק, אַז אַטייל פון די געשוואָרענע זענען מיטגעריסען געוואָרען. אַנאָנדערש מאל זענען זיי שוין געווען אין גאַנצען פאַרטיג: גענייגט צו די, וועלכע האָבען איהם פּערטיידיגט, האָט זיך ווידער איינגעשפּאַרט דער פינאַנץ-בּעאַמטער, וועלכער האָט געזאָגט: „ער וואָלט איהם אַליין מוחל געווען, גור דאָס, וואָס ער האָט עס געטאָהן אין דעם טאָג פון זיין קינד'ס געבורטסטאָג, דאָס קען ער איהם נישט מוחל זיין.“ און דער אונגליקליכער אַכטער אויגוסט, דער טאָג פון זיין קינד'ס געבורטסטאָג, איז געווען אַזאָ שלאָגענדיגער בעווייז פאַר זיין שולדיגקייט, וואָס דאָס האָט קיינער נישט געקענט אָבזעהענדיגן. ענדליך, גאָך דער דרייצעהנטער שעה, ווען אַלע זענען שוין אַזוי אויסגעמיטשעט געווען, אַז זיי האָבען זיך קוים געהאַלטען אין די פּאָטער-שטוהלען, האָט זיך אויפגעהויבען מיסטער ברוינער, דער „בראַקער“ פון „וואָלל-סטריט“, און האָט געהאַלטען אַזאָ רעדע: „דזשענטעללייט — זאָגט ער — דער בעסטער וועג אַזעלכע זאַכען צו פּערענדיגען איז אויף אַ ריינעם ביזנעס-וועג. מיר זענען אַלע ביזנעס-לייט און מיר בעדאַרפען די זאַך ערלעדיגען אויף אַ ביזנעס-וועג, איך נעם אָן, ווי אין יעדען געשעפט, פיפּטי-פיפּטי.“

פופציג פראָצענט איז דער מאָן שולדיג, פופציג פראָצענט איז ער נישט שולדיג. דורך דעם דארף די שטרעף אויך זיין אזוי. קיינער וויל נישט, אז דער מאָן זאל געהן אויפ'ן עלעקטריק-טשער. קיינער וויל אויך נישט, אז דער מאָן זאל אָפּקומען מיט אַ גאַרנישט פאַר זיין פערברעכען, און זאל אין צוויי-דריי יאָהר ארום קענען זיך פריי ווידער אַרומדרעהען צווישען אונז. ווען איינער פון אונז וואָלט אזא פערברעכען בעגאַנגען און די געשוואוירענע וואָלטען אַרויס-געטראָגען דעם אורטייל פון „שולדיג“, צי מען וואָלט יאָ געוואָלט, צי מען וואָלט נישט געוואָלט, וואָלט ער זיך געצאָפּעלט אויף די שטריק. אָבער אַזעלכע מענער, ווי מר. סטאַן, הענגען נישט. דער פאַר איז ער צו רייך, האָט נישט קיין מורא, זיינע אַדוואָקאַטען וועלען איהם שוין אַרויסנעהמען פון דעם טייוועל'ס הענד. מיט דעם איינפלוס, וואָס מר. גריגאָרי, זיין אַדוואָקאַט, האָט אין זיין פאַרטיי, וועלכע איז יעצט די רעגירענדע — דענקט איהר, אז ער וועט לאָזען זיין קליענט געהן אויפ'ן עלעקטריק-טשער? דער גו-בערנאַטאָר איז זיינער, דער פרעזידענט איז זיינער, און די בענגע-דיגונג איז שוין פון פריהער אונטערגעשריבען, ווען איהר וועט שיקען סטאַנציען אין געמענגעניש אַרײַן, זייט זיכער, אז אין אַיאָהר אַרום איז ער ווידער אויף האַלס-סטריט. ווען איהר זאלט איהם שיקען אויפ'ן עלעקטריק-טשער, קען מען אַמוועניגסטען רעכענען, אז אייניגע יאָהר וועט ער דאָך בלייבען אין געפענגעניס. און דאָס היילען מיר אַלע. זאָלען מיר איהם געבען צו פערזוכען דעם טעם פונ'ם בעכער; אז נישט, וועט ער גאַרנישט חרטה האָבען אויף זיין פערברעכען. איהר ברענגט נור אַרויס דעם פסק, און פערלאָזט זיך אויף סטאַנציע געלד און אויף דעם איינפלוס פון זיינע אַדוואָקאַטען, אז זיי וועלען איהם שוין ראַטעווען, נישט נור פון אונזער פסק-דין, נור אַפילו פון דעם טייוועל'ס הענד. איך ווייס, וואָס איך רעד'!

די געשוואוירענע זענען געווען דאַנקבאַר דעם בראַקער, וואָס ער גיט זיי די געלעגענהייט ענדליך אַרויסצוקריכען פון דעם אונ-היימליכען צימער, אין וועלכען זיי האָבען זיך געפונען הונגעריגע און מידע. דאָס איז אייגענטליך געווען, וואָס אַלע האָבען געוואָלט. אָבער דער יוד איז נאָך אויף דעם נישט בעשטאַנען. ער האָט זיך

באך געוואקעלט און געוואָלט וויסען, צי מיסטער ברוינער איז זיכער,
אז דער גובערנאטאָר וועט אונטערשרייבען די בעגנעדיגונג.

דאָ האָט מיסטער ברוינער גענומען זיַבערשטייבן אין אַ
ווינקעל און ער האָט איהם איינגערוימט:

— איך גיב דיר מיין וואָרט און האַנאַר, אז די מענשען האָ-
בען שוין דעם גובערנאטאָר'ס „בעגנעדיגונג“ אין טאָש. דו קענסט
נישט „וואָלל-סטריט“. און דו ווייסט נישט וואָס דאָס איז.

מיסטער זיַבערשטיין האָט טאַקע נישט געקענט וואָלל-סטריט
און נישט געוואוסט וואָס דאָס איז. האָט ער זיך געטראַכט: „ווער
ווייסט, אַ וועלט זאָגט: „וואָלל-סטריט“, מוז דאָס טאַקע אמת זיין.
אפשר האָט טאַקע „וואָלל-סטריט“ אזא פּח? ... און, איבעריגענס,
האָט ער מורא געהאַט, אז מען זאָל איהם נישט חושד זיין אין צו-
פיעל רעוואָלוציאַנערישקייט...“

דאָס האָט געגעבען די געלעגענהייט די געשוואוירענע פּטור
צו ווערען פון דעם קאַשמאַר, אין וועלכען זיי האַבען זיך געפונען
זייט אַכט טעג.

אז דער געשוואוירענער מעקקענליי האָט אַבגעענטפערט
אויפן ריכטערס פראַגע מיט אַ קלאָרע און שטאַרקע שטימע: „שו-
דיג אין בייזוויליגען מאָרד“, איז דער ביז צו היסטעריש אָנגע-
שטרענגטער עולם אין זאָל אויפגעטרייעלט געוואָרען פאַר איבער-
ראַשונג. אַ טויטע שטילקייט האָט געהערשט אין געריכט, ווי אין אַ
צימער פון אַ שטאַרבנדען. די אַדוואָקאַטען — בלייך — האַבען זיך
אָנגעקוקט איינער דעם אַנדערן. אַפילו די אַנקלאָגער זענען דער-
שראַקען געוואָרען פאַרין אורטייך. פּלוצלינג האָט זיך אין דער
שטילקייט דעהערט אַ וויינענדיגע, היסטערישע ווייבערשע שטימע.
דאָס איז די שוואַרץ-געקליידעטע מרס. סטאַן געפאַלען אין די
אַרעמס פון איהר פריינד, מיסטער קראָז, אויסרופענדיג היסטעריש:
— דאָס האָב איך נישט געוואָלט!...

סטאָן האָט אויפגענומען זיין אורטייל מיט אַ וואונדערבארער רעהיגקייט און גלייכגילטיגקייט, וואָס האָט פּערוואונדערט און ער-שטיינט אַלע, וואָס זענען געווען דערביי. ער האָט געוואָרפען אויף זיין ווייב, גיכער אויף מיסטער קראָו, אין וועמענס אָרים זי איז געוואָרען אַ אַהנמעכטיגע, אַ שפּאַטיש לאַכענדיגען בליק, פּערקרי-מענדיג דערביי זיין אויבערשטע ליפּ (וואָס האָט איהם נישט גע-מאַכט זעהר סימפּאַטיש). ער איז געוואוינט געווען צו בעשענקען מיט אַזעלכע בליקען די, וועלכע האָבען איהם געוואָרט אָבנארען אין ביזנעס, און ער האָט זיי געכאַפט ביי דער האַנד. דאָן האָט ער, מיט אַ געוויסער קאַלטקייט, זיך געזעגענט מיט זיינע אַדוואָקאַט-טען, און ער איז אָבגעפיהרט געוואָרען צוריק אין זיין קאַמער.

סטאָן האָט זיך געהאַט געריכט דערויף. זיינע אַדוואָקאַטען האָבען איהם פּאַרגעברייט, אַז האָטש טייט-אורטייל איז כּמעט אויס-געשלאָסען אין זיין פּאַל — נור אין אַ געריכט פון געשוואוירענע מוז מען אויף אַלעם זיין פּאַרגעבראַכט. אָבער ער זאָל זיך גאָר-נישט מאַכען דערפון, — ווייל דאָס העכסטע געריכט מוז אָבנאר-פען דעם פּסק-דין. דאָך קאָן מען נישט זאָגען, אַז דער אורטייל איז געקומען פאַר איהם אָהן איבערראַשונג. יא, ער איז נישט נאָר ערשטוינט, נור שרעקליך איבערראַשט געוואָרען צוריעב דעם אור-טייל. און ווען ער האָט בעהאַלטען די רעהיגקייט אויפן געזיכט, — איז עס געווען דערפאַר, ווייל סטאָן'ען האָט זיך אַלץ געדאַכט, אַ

דער טויט-אורטייל איז נישט געוואָרען אַרויסגע עפען איבער איהם. נאָר איבער אַ גאַנץ אַנדערען מענשען.

ער האָט אין אָנפאַנג נישט געקענט בעגרייפֿען, אַז דאָס האָט מען איהם פֿעראַרטיילט צום טויט. מען מוז זאָגען, אַז סטאַן האָט זיך נאָך ביז איצט נישט געפונען שולדיג אין קיין זאַך. דאָס, וואָס ער האָט געטהאָן — איז געווען אַזוי איינפאַך, אַזוי געווענהליך אָנגענומען צו טהאָן פֿון יעדען איינעם, אַז ער האָט גאַרנישט גע-פונען קיין אַרזאַך איבערליך חרטה צו האָבען איבער דעם, וואָס ער איז בעגאַנגען, אָדער צו פֿהילען זיך אין עפעס וואָס שולדיג.

ער האָט געהאַלטען דאָס גאַנצע געשעהעניש פֿון אַכטען אַויגוסט פֿאַר אַ אומגליק, אָבער נישט פֿאַר קיין פֿערברעכען. פֿונקט אַזוי ווי מען קען נישט האַלטען פֿאַר קיין פֿערברעכען, ווען איינער צוברעכט אַ פּוּס. דעם טויט-אורטייל אַליין האָט ער אָנגענומען פֿאַר אַ פֿאַרטוועצונג פֿון די פּיעלע שמערצליכע און קרענקליכע בעליידי-גונגס-געפֿיהלען, וואָס ער האָט אַדורכגעלעבט דורך דער גאַנצער צייט פֿון פֿראַצעס, דורך וועלכען מען האָט געהאַלטען אין איין אַרויסשלעפען פֿאַר דער עפענטליכקייט די אינטימסטע און פֿער-באַרגענסטע סודות פֿון זיין לעבען. ער האָט זיך געהאַלטען אין איין וואונדערן: צי איז נישטאָ קיין גרעניץ צום געזעץ? צי איז דער מענש טאַקע אַזוי הפּקר פֿריי געגעבען דערפֿאַר, וואָס עס האָט איהם אַ אומגליק געטראָפֿען, אַז מען קען נעהמען און פֿאַלמעסען זיין לעבען פֿאַר דער עפענטליכקייט? וואו איז אונזער בעזונגענע פֿרייהייט? פֿאַרוואָס שווייגען אונזערע פֿאַליטיקער, אונזערע אַדוואָ-קאַטען? פֿאַרוואָס רופֿט זיך די פֿרעסע נישט אָב וועגען דעם?

דורך דער צייט פֿון די געריכטס-אַינטערהאַנדלונגען איז סטאַן געוואָרען אַיסקעמוטשעט פֿון דער שרעקליכער דענער-ווירענדער, ביז משוגעת טרייבענדער אָנשטרענגונג, אַז ער האָט בעגריסט יעדען אַויסגאַנג פֿון פֿראַצעס, וואָס אַז זאָל נישט ברענ-גען, אַבי נאָר עס זאָל אַנ'ענדע מאַכען צו דעם גהינום'שען פּיער, אין וועלכען ער האָט זיך געפונען, צו שטעהן אונטער אַ שיי-ן-וואַרפֿער דורך דער גאַנצער צייט פֿאַר דער אַויפֿמערקזאַמקייט פֿון דער עפענטליכקייט. באַלד, ווי מען האָט איהם צוריקגעבראַכט אין

זיין קאמער אריין, האָט ער בעגריסט זיין געלעגער און געוואָרפען זיך דערויף: דער פיזישער הונגער פון זיין קערפער איז שטארקער געווען פון זיין גייסטיגען צושטאנד. איז ער באַלד אַריינגעפאלען אין אַ שווערען שלאָף, אין וועלכען ער האָט זיך געפונען אָהן חלום, אָהן שטערונג אַ גאַנצע נאַכט, ביז דער וועכטער האָט איהם אויפגעוועקט אויפ'ן צווייטען טאָג.

ערשט צו-מאָרגענס, ווען ער האָט זיך אויפגעהויבען אַ אויס-גערעהטער, איז ער אומשטאַנד געווען צו בעגרייפען, וואָס ס'איז געשעהן מיט איהם און אונטער וועלכער געפאָהר ער געפינט זיך ער האָט זיך אָבער געפיהלט אַזוי געוונד, אי קערפערליך, אי גייס-טיג, אַזוי רוהיג אין זיך, אַז ער האָט זיך באַין אופן נישט געקענט פאַרשטעלען, אַז עס איז געשעהן מיט איהם עפעס אַזעלכעס, צוליבען וועלכען ער מוז שוין אין אַ גאַנץ קורצע צייט שטאַרבען.

דער טויט איז אין דער מינוט געווען אַזוי ווייט פון איהם, אַזוי אונפערשטענדליך און אונבעגרייפליך, אַז נישט ער האָט מורא געהאַט פאַר איהם און נישט ער האָט בעדאַרפט געדענקען אָן איהם, — אָבער אַלעס אַרום איהם האָט איהם דערמאָהנט, אַז עס איז געשעהן מיט איהם אַ ענדערונג. שוין די קאמער, אין וועלכער ער האָט זיך געפונען, — עס איז נישט געווען דאָס צימער, אין וועלכען ער האָט זיך געפונען ביז איצט — אַ ריין בעקוועם צימער — נור אַ ענגע און אַ נידעריגע שטייג, מיט זעהר קאַרגליך ליכט, וועלכע האָט קוים אַריינגעשפאַרט אונטער די שווערע בעשטעלטע אייזענס. עס האָט אויסגעזעהן, ווי אין דרויסען איז נאָך נישט טאָג געוואָרען. ער איז צוגעגאַנגען צום פענסטעריל און געוואָלט אַרויס-קוקען, געפונען האָט ער אַ אייזערנע בלעך, וואָס פערשטעלט איהם דעם טאָג-שיין. דאָן האָט ער מיטאַמאָל ענטדעקט, אַז מען האָט פון איהם צוגענומען אַלצדינג, מיט וואָס ער קען מאַכען אַנ'ענדע צו זיין לעבען, אַז די הויזען לאָזען זיך אַראָב ביי איהם, ווייל ער האָט נישט קיין הויזען-טרעגער און נישט קיין פאַסעק. אַז ער האָט דאָס ענטדעקט, האָט ער געשטייכעלט: „נור דערפאַר האָט איהר נישט וואָס מורא צו האָבען — איהר וועט עס טהון פאַר מיר.“ עס איז איהם אויך געווען פיינליך די האַלטונג פון די

וועכטער. ער האָט זיך מיט אַמאָל געזעהן אַרומגערינגעלט מיט גאַנץ אַנדערע מענשען, צו וועלכע ער האָט זיך נישט געהאַט צוגעוואוינט. עס איז געווען נישט בלויז די אונבעקאַנטשאַפט, וואָס האָט איהם געשראַקען פאַר די נייע וועכטער — נור זייער האַלטען זיך. ביז איצט האָבען זיך די וועכטער בעצויגען צו איהם נייטראַל, פריינדליך אַפילו, וואָס האָט איהם געמאַכט אַפּטמאָל פּערגעסען אָן דעם אָרט, אין וועלכען ער געפינט זיך. די נייע וועכטער — האָטש קאַרעקט, זענען געווען קאַרג אין ווערטער און שטרענג אין זייער טאָן.

דער טאָג האָט זיך גערוקט, און צו סטאַונ'ען איז קיינער נישט געקומען. ער האָט זיך געוואונדערט, פאַרוואָס מען זעהט נישט זיינע אַדוואָקאַטען, וועלכע פלעגען איהם טאָג טעגליך בעזוּ כען. די שעה'ן זענען געקראַכען און ער האָט נישט געוואוסט ווי שפּעט עס איז. ער האָט ערשט איצט בעמערקט, אַז מען האָט ביי איהם צוגענומען דעם זייגער. און דורכ'ן פענסטער קען ער אויך נישט וויסען ווי שפּעט עס איז. ער פערשטעהט, אַז אין דרויסען מוז זיין טאָג, — אַרבייטס-שטונדען — אין דעם טעמפען גערויש, וואָס הערט זיך פון דער גאַס. אָבער ווי שפּעט איז עס? צי איז עס אין דער פריה צי שוין פאַרנאַכט? „אין וואָס פאַר אַ קאָמישער לאַגע געפין איך זיך צו לעבען און נישט צו וויסען, ווי שפּעט עס איז?“

נאָר די פיינליכסטע זאָך פאַר סטאַונ'ען אין דעם צו-מאָר-גענס נאָך זיין פּעראורטיילונג איז געווען דאָס, וואָס ער האָט נישט געהאַט וואָס צו טהון: צום ערשטען מאל אין זיין לעבען, לעבט ער אַדורך אַ גאַנצען טאָג און ער האָט נישט וואָס צו טהון. סטאַון איז געוואָהנט געווען צו אַרבייטען, שטענדיג האָט זיין קאָפּ געאַרבייט. אַפילו דורך דער גאַנצער צייט, וואָס ער איז געזעסען אין אויספאַרשונגס-טורמע, וואָרטענדיג אויף די געריכטס-אונטער-האַנדלונגען, האָט ער אויך געאַרבייט. קיין איין מינוט האָט ער נישט אויפגעהערט איבערצוקלערען, איבערצולעגען, אָבצוועגען און אָבצומעסטען אין זיין מחשבה די טריט פון דער פּערטיידיגונג. און דאָ זיצט ער שוין אַ גאַנצען טאָג, ער איז פּעראורטיילט צום

טויט אין ער טהוט גארנישט, טראכט גארנישט און וויסט גארנישט, וואָס עס טהוט זיך אין דער אויסערליכער וועלט.

— גאָט, איך בין אַ פּעראַורטיילטער מענטש, פאַרוואָס שוויג איך? עס איז דאָך אַ שאַד די צייט. די שטריק ליגט דאָך איבער מיין האַלז!

אַבער דאָס זענען נאָר געווען אויסערליכע ווערטער. נישט ער האָט זיי אַרויסגעזאָגט אין זיך, נאָר עס זאָגט זיי ווער אַרויס, ווי איהם אָבזושרעקען, ער האָט נישט געקלערט פון קיין פּערטיי-דינג, ער האָט נישט מער געקענט קלערען פון זיין פּראָצעס. דער גאַנצער פּראָצעס האָט זיך פון איהם אָבגערוקט און ער האָט גאָר-נישט געוואָלט אָנהויבען קריכען אין קאָפּ אַריין.

— די בעסטען זאך וואָלט געווען, ווען איך קאָן זיך איצט אַראָפּכאַפּען אין מיין ביוראָ אַריין.

דורך דער גאַנצער צייט פון פּראָצעס ביז איצט האָט סטאַן נישט געהאַט קיין בענקשאַפט נאָך זיין ביוראָ, נאָך זיינע געשעפּטען, ווי אין דעם טאָג נאָך זיין פּעראַורטיילונג. ער האָט געהאַט עפעס אַ געפיהל, אַז איצט האָט זיך דאָך שוין דער פּראָצעס פּער-ענדיגט, אַלדרינג האָט זיך שוין אויפגעקלערט — זיי ווייסען דאָך שוין אַלעס, וואָס זיי האָבען געוואָלט וויסען, און פאַרוואָס האָלטען זיי נאָך מיך דאָ? פאַרוואָס קלאָזען זיי מיך נישט צוריק צו מיין אַרבייט? אין קאָפּ האָט זיך איהם דוקא, ווי אויף להכעיס, געפלאָגן-טערט רעשטען געדאַנקען וועגען געשעפּטען, געלד-טראַנואַציעס, קאָאָפּעראַציעס, באַהנען — געדאַנקען וועגען זאַכען, וואָס האָבען געפלאָגן דזשעט אין דעם חלל פון זיין מחשבה. און די געדאַנקען וועגען די געשעפּטען פון זיין אַמאָליגער פּרייער צייט האָבען איהם אַריינגעפיהרט אין זיין וואַרימער שענער היים. ער האָט געזעהן זיין עס-צימער, די אַלטע ענגלישע טשאַרדאָן-מעבעל, דער שטאַלץ פון זיין הויז, וואָס ער האָט מיט אַזוי פיעל פּרייד אויפגעזוכט דורך זיין מעבעל-אַגענט שטיק ביי שטיק. ער האָט דערזעהן דעם פּרעהליכען, גרינעם בריסעלער וואַלד-גאַבעלין, וואָס הענגט אין זיין עס-צימער, — ער האָט זיך דערמאַנט אָן זיין פּרוי, אָן

זיין קינד, און געוואונדערט זיך, פארוואָס ער האָט, אייגענטליך, ביז איצט גאַרנישט געקלערט וועגען זיי.

אויף זיין פרוי איז ער נישט מעהר ביז געווען — און עס האָט איהם ווידער געוואונדערט: „פארוואָס בין איך נישט ביז אויף איהר? ציליעב איהר, און נור ציליעב איהר, איז דאָך דאָס גאַנצע אומגליק געשעהן. זי האָט דאָך מיין הויז רואינירט, זי האָט דאָך מיין הויז געבראַכט צו דעם, וואָס עס איז געוואָרען.“ און נאָך דעם אַלעם איז ער נישט ביז געווען אין ער האָט נישט געפיהלט קיין שנאה צו איהר. ער האָט אויסגעפונען, אָ עס איז יעצט זעהר אנגענעם צו קלערען, צו דערמאָהנען זיך אין אַזאָדינג, וואָס האָט אַ שייכות מיט זיין היים, — צו קלערען וועגען די מעבעל, צו דערמאָהנען זיך אין די פערשידענע אַווענדען, וואָס ער האָט איבער-לעבט מיט זיין פאַמיליע, און ער האָט זיך איבערגעגעבען צו די געדאַנקען ווי אַ שיכור צו שפרות.

פלוצלונג האָט ער זיך דערמאָהנט, אָ דאָס אַרץ איז שוין פערביי, אָ דאָס אַרץ איז געווען און עס וועט שוין קיינמאָל נישט צוריקקעהרען, קיינמאָל מעהר וועט ער נישט זעהן זיין עט-צימער, קיינמאָל נישט מעהר וועט ער זיצען ביי זיין טיש צום עסען, קיינמאָל מעהר וועט ער שוין נישט שלאָפען אין זיין בעט. זיין וואָהנונג וועט איבערבלייבען, אויך זיין פרוי און זיין קינד וועלען זיין אין זיין וואָהנונג — נור ער וועט נישט זיין.

— און וואו וועט ער זיין?

ער וועט נישט דאָ זיין. זיינע הענד און פיס, זיין לייב, — דאָס וואָס איז — ער — וועלען נישט זיין מעהר, וועלען נישט לעבען מעהר, וועלען זיין אַש.

— ניין, ניין — האָט ער זיך דערפון אָפגעשאַקעלט — די וועלט איז דאָך נישט משוגע, זיי וועלען דאָך מיך נישט הרגענען, אין בין דאָך אַנאָנשוולדיגער מענש, זיי וועלען דאָך נישט אונ-טערברענגען אַנאָנשוולדיגען מענש דערפאַר, וואָס דער אָנקלאָגער האָט געהאַלטען אַ גוטע רעדע? ניין, ניין!

ער האָט געוואוסט, אָ עס מוז עפעס וואָס געשעהן. די וועלט וועט נישט צוגאָזען, דאָס לאַנד, די שטאָט, זיינע פריינד!

די גאָהנטע זיינע, וועלכע קענען איהם, וועלכע ווייסען, וואָס ער האָט געטהון ביז איצט. ניין, ניין, מען וועט נישט צילאָזען. — און דער גובערנאַטאָר, דער פרעזידענט — ניין, ניין, זיי וועלען נישט טויטען קיין אונשולדיגען מענש.

ער האָט זיך געפרואווט פאַרשטעלען: וואָס דען וועט זיין? — איך וועל לעבען. יא, זיי וועלען מיר שענקען דאָס לעבען, גור איך וועל ערגעץ-וואו זיין פערשטעקט — אַרבייטען אין אַ שטיין-פעלד. — איך וועל אַרבייטען מיט מיינע הענד? — אודאי וועל איך אַרבייטען. פאַרוואָס זאָל איך נישט אַרבייטען?

„אַבער אין מיין שטוב וועל איך נישט מעהר זיין. איך וועל נישט מעהר אין מיין לעבען קומען אין מיין ביוראָ אַריין, קיינמאָל שוין מעהר נישט זיצען ביי מיין שרייב-טיש — אין בין שוין נישטאָ. קיינער וועט נישט וויסען, וועט זיך מעהר נישט פּעראיני-טערעסירען מיט מיר — וואו איך בין, וואָס איך טהו, קיינער וועט זיך מעהר נישט פּרעגען: וואו איז מיטטער סטאַון?“

„— סטאַון! סטאַון!“ — ער האָט געפרואווט צו הערען דעם קלאַנג פון דעם גאַמען — „סטאַון!“ — עס קלינגט נישט שלעכט. — „דער חיצע-פרעזידענט פון קאָמערץ-באַנק!“ „ניין, סטאַון דער פּעראורטיילטער, סטאַון — אַ דער, וואָס מען האָט געשיקט אויף „עלעקטריק-טשער“. מיין גאַמען ווערט יעצט פיעל דערמאָהנט, איז אויף אַלעמענס ליפען, דרויסען אין דער גאַס פלאַמט מיין גאַמען, אין אַלע צייטונגען, אין אַלע ביוראָס רעדט מען איצט וועגען מיר, אין יעדער שטוב, יעדעס קינד ווייסט: סטאַון איז פּעראורטיילט אויפ'ן עלעקטריק-טשער. אַ פחד נעהמט אָן פאַר מיין גאַמען. מען-שען שאַקלען זיך אָב.“

— וואָס אַרט עס מיך? איך וועל אָבזיצען פּויפּצעהן אָדער צוואַנציג יאָהר, — אַרבייטען, — זיי וועלען דאָך מיך מוזען ענדליך ווען עס איז בעפרייען —

— און דאָן וועל איך אָנהויבען אויפסניי.

— אָנהויבען אויפסניי? ווען? אין צוואַנציג יאָהר אַרום? אַנאַנדערע וועלט וועט זיין, אַנדערע מענשען, אין צוואַנציג יאָהר, אַ לאַנגע, לאַנגע צייט.

— מען וועט מוזען געדולד האַבען. גאַרנישט צו מאַכען. —
 דער געדאַנק האָט געבראַכט האַפנונג און די האַפנונג אַביסעל
 בערוהיגונג.
 באַלד האָט זיך די טהיר פון קאַמער געעפּענט און צוויי
 „מאַרשאַלס“ זענען אַריינגעקומען.
 סטאַן האָט זיך אויפגעהערט צו יאָגען איבער דער קאַמער
 אַהין און צוריק און איז געבליבען שטעהן אין מיטען.
 — פּעראורטיילטער, וועסט זיך פּערטיג מאַכען, מיר געהען
 דיך אַוועקנעהמען פון דאַנען, — האָט איינער געזאָגט.
 — וואו אַהין, מאַרשאַל? — האָט סטאַן געפּרעגט, פרי עפעס
 וואָס צו רעדען.
 קיינער האָט איהם נישט געענטפּערט.
 ער האָט אָנגעטהון דעם ראָק און ער איז מיטגעגאַנגען מיט
 זיי. זיי האַבען איהם אַריינגעפיהרט אין ביוראָ פון דער וואַך.
 פּלוצלינג האָט ער דערהערט, ווי עס רופט ווער אויס זיין
 נאָמען הינטער איהם.
 ער האָט זיך אומגעקוקט און דערווען זיין פריינד גאַלד-
 שמידט, דעם אַדוואָקאַט, שטעהט הינטער די אייזערנע קראַטען,
 וואָס זענען אָבערצוימט צווישען איהם און זיין פריינד.
 — ווי פיהלסטו דיך „אַלטער בוי“ — האָט איהם דער
 אַדוואָקאַט געפּרעגט אויף יענער זייט קראַטען.
 — אַל-רייט, — האָט סטאַן אָפּגעענטפּערט.
 — דאָס איז גוט. גור נישט דעם מוט פּערלירען. די גאַנצע
 שטאָרט איז אויפגעבראַכט איבער דעם אורטייל. מיר וועלען יעצט
 אויפהויבען אַזאָ געשריי! אַז דאָס גאַנצע לאַנד וועט זיך מוזען
 אויפוועקען. אַ אונגעהערטע זאַך! אין דער קרימינאַליסטיק איז נאָך
 נישט געווען אַזאָ פאַל.
 — דזשענטעלמען, איך מוז דיך בעטען אויפצוהערען צו
 רעדען צום פּעראורטיילטען — אַז נישט, וועל איך דיך מוזען
 דערווייטערען — זאָגט דער „וואַרדען“ (הויפט-וועכטער).
 — איך האָב אַ ערוויבניש פון געריכט, זיך צו פּערשטענ-

דיגען מיט מין קליענט איבער דער אפעלאַציע, וועלכע מיר
געהען אַריינטראַגען.

— אלעס אין סינג-סינג, נישט דאָ. דער מאַן האָט אויפ-
געהערט צו זיין אַ קליענט. דער אורטייל איז געפאַלען — אין ער
געהער צום „וואַרדען“ פון טויטען-הויז.

— סטאַן, נישט געזאָרגט. מיר גרייטען צו אַ מאַטעריאַל,
פון וועלכען דאָס גאַנצע לאַנד וועט אויפגערוּדערט ווערען. מאַרגען
בין איך ביי דיר.

— וועכטערס, דערווייטערט דעם מאַן דאָרט, — האָט דער
עלטסטער געזאָגט, און גאַלדשמידט איז פערשוואַנדען.

— מאַרשאַלס, פיהרט דעם פעראורטיילטען צו זיין בע-
שטימונגס-אַרט, — האָט דער עלטסטער איבערגעגעבען די געריכטס-
מאַטעריאַלען צו די מאַרשאַלס.

— די מאַרשאַלס האָבען אָנגעהוּן אויף סטאַן'ס הענד ריני-
גען, אין וועלכע זיי האָבען אויך זייערע אייגענע הענד איינגע-
שלאָסען, און אַזוי בעהאַפטען פון ביידע זייטען מיט צוויי שטאַרקע
מענער, איז סטאַן אַרויסגעגאַנגען צו דעם קרימינאַל-אויטאָמאָביל,
וואָס האָט שוין געוואַרט אויף איהם פאַר דער טהיר. מען האָט
איהם געבראַכט צו דער באַהן, וואָס האָט איהם אָפגעפיהרט, אין אַ
בעזונדער קופּע, צו זיין בעשטימונגס-אַרט, אין דעם טויטען-הויז
פון דער גרויסער פערברעכער-שטאָרט „סינג-סינג“.

בעוועגונג פון דער ריזע, די ענדערונג פון לאנדשאפט, אַעלכע ער האָט שוין נישט געהאַט געוועקסעלט פאַר חדשים—האַט געבראַכט ערפרישונג צו זיין קערפער. איבער דעם גאַנצען וועג האָט זיך סטאַן געוואונדערט, פאַרוואָס ער שרעקט זיך גאַרנישט פאַר דעם, וואָס עס געשעהט מיט איהם. „מיין גאַט, מען פיהרט מיך אין טויטען-הויז— אייגענטליך צו מיין קבורה— און איך בין מינוטער און איך פיהל זיך גוט“...

די ריזע, דאָס אַרויסקוקען דורכ'ן פענסטער, די וועלדער, דער האַדסען טייך, די בערג— האָט ביי איהם אויסגעזעהען אַזוי ווי אַ וואַילטאַג, אַזוי ווי ער וואָלט אַנטלאָפּען פון דער שולע און האַפט זיך אַרויס אויף אַ לוסט-ריזע— „ווי קאַמיש, האָט ער זיך געטראַכט, נאָר, אַז איך פיהל נישט דעם טויט—איז אַ גוטער סימן. הייסט עס, אַז ער וועט נישט קומען“..

דאָס זעלבע געפיהל האָט ער געהאַט, ווען ער איז אַריינגע-קומען אין ביורא פון הויפט-וועכטער פון סינג-סינג. ער האָט זיך דאָס אַלעס גאָר אַנדערש פאַרגעשטעלט. עס איז אַדעס צוגעגאַנגען אַזוי ווי אויף אַ ביזנעס-וועג, דאָס איבערגעבען איהם אין „וואַר-דענס“ רשות. די בענעהמונג צו איהם. דער אויפזעהער פון דער טורמע— אַ מענש מיט אַ געשוירען בערדעל, מיט זעהר אַ מענשליך געזיכט, מיט גוטע אויגען,— האָט זיך גאַרנישט געבייזערט אויף איהם, האָט איהם אויפגענומען, אַזוי ווי ער וואָלט אַריינגעקומען צו איהם וועגען אַ געשעפט. האָט איהם געפרעגט, וואָס ער בעדאַרף

אָדער ער האָט עפעס ספעציעלע וואונשען, און אז ער קאָן רעדען
צו איהם ווי צו אַ גוטען פריינד און וואָס ער וועט בעדאַרפען, קען
ער זיך גלייך ווענדען צו איהם.

— דיין נומער וועט זיין צוויי און אַכציג, געפעהלט עס דיר?—
האָט דער וואָרדען געשמייכעלט.

מען האָט איהם אַריינגעפיהרט אין אַ קאַמער, געהייסען אויס-
טהון זיינע קליידער און געגעבען איהם געשטרייפטע קליידער.
דערביי אָבער איז אַלעס צוגעגאַנגען ביזנעס-אַרטיג, העפּליך אַפילו.
אַלע זענען געווען פריינדליך צו איהם, אַלע האָבען איהם געפרובט
ניט עפעס גוט צו טהון, אַפילו דער וועכטער, וואָס האָט איהם גע-
געבען די קליידער אַנצוטהון.

— דו קלויב דיר אויס נאָר בעקוועמע, וועלכע פאַסען דיר, —
ווייל דו וויסט נישט, ווי לאַנג דו וועסט זיי בעדאַרפען טראָגען, —
האָט צו איהם דער וועכטער געזאָגט מיט אַ ווייז.

— גאָט, פאַרוואָס זענען זיי אזוי העפּליך צו מיר, פאַרוואָס
בעהאַנדלען זיי מיך אזוי פיין, איז דאָס סינג-סינג? און איך האָב
עס מיר גאַנץ אַנדערש פאַרגעשטעלט".

נאָכמעהר פּערוואונדערט איז ער געוואָרען, ווען מען האָט
איהם צוגעפיהרט צום בעריהמטען טויטען-הויז און איבערגעגעבען
איהם דעם ספעציעלען וועכטער פון טויטען-הויז. ער האָט זיך דאָס
טויטען-הויז גאַנץ אַנדערש פאַרגעשטעלט: עפעס אַ שרעקליכע גע-
ביידע, פון וועלכער מען זעהט דעם טויט אַרויסשיינען שוין פון
דערווייטענס. און דאָס איז געווען אַ הויז, ווי יעדעס אַנדערע אין
דער גרויסער שטאָדט פון פּערברעכער, וואָס איז געווען אַרומגע-
רינגעלט אַרום דעם טויער מיט גרויסע בעקוועמע פענסטער. און
דער שומר פון טויטען-הויז, אין וועמענס רשות מען האָט איהם
איבערגעגעבען—האָט איהם אויפגענומען מיט אַ שמייכל. עס איז
געווען אַ הויכער, שטאַרקער מאַן, נאָר מיט אַזאַ מענשליך געזיכט, —
ווי עס האָט זיך סטאַנדיען אויסגעוויזען—אז עס האָט זיך איהם גע-
זאָכט, אז ער קען איהם שוין פון לאַנג. דער היטער פון טויטען-
הויז האָט געשמייכעלט צו איהם:

— וואָס מאכסטו ?

- א דאנק. — האָט איהם סטאַן אָבגעענטפערט.
 און אז ער האָט זיך געפונען אין זיין צימער, וואָס איז גע-
 בוג בעלויכטען געווען פון דער הויך, איז נאָכאַמאָל אַריינגעקומען
 צו איהם דער היטער און האָט איהם געפרעגט, אויב דאָס צימער
 געפעהלט איהם — „עס איז דאָס ליכטיגסטע אין גאַנצען הויז —
 נאָר דו קענסט נישט יעצט זעהען, דערפאַר וואָס עס איז שוין
 נאָכט געוואָרען“.
- דורך די פענסטער קענסטו זעהען ווי די קינדער אַרביי-
 טען אין גאַרטען. מיינע קינדער האָבען זיך געמאַכט אַ „מלחמה“
 גאַרטען“ דין פענסטער געהט אַרויס אין גאַרטען. זיי גראַבען
 יעצט אויס די קאַרטאָפלעס.
- אַ, איך דאַנק דיר!
 — וואָס וועסטו עסען? מוזט זיין הונגעריג פון דער רייזע.
 דער אויסוואַהל איז יעצט נישט גרויס, ווייל דער קוכער איז שוין
 נישטאָ. נאָר שינקען און אייער קענסטו קריגען צו יעדער צייט.
 מאַרגען בעדאַרפטו דיר אויסוועהלען, וואָס דו ווילסט.
- פֿאַז זיין שינקען און אייער — ווען דו היילסט אַזוי
 פריינדליך זיין — האָט איהם סטאַן אָבגעענטפערט, וואָס איז פון
 וועג טאַקי הונגעריג געוואָרען.
- מיט פערגעניגען, — האָט דער היטער געזאָגט, — אַלעס
 וואָס דו וועסט בעדאַרפען — זאָג נאָר דזשאָנען. מיסטער דזשאָן
 העט אויף דיר אַכטונג געבען, — בעווייזט דער „וואַרדען“ אויף
 אַ וואַך-היטער.
- איך דאַנק דיר, וואַרדען, — האָט סטאַן אָבגעענטפערט.
 — נו, דו וועסט געוויס נישט זיין פֿאַנג מיט אונז. דער
 גובערנאַטאָר וועט דיך געוויס בעגעדיגען. מיר האָבען געדעזען פון
 דיין פּראָצעס אין די צייטונגען.
- מיינע אַדוואָקאַטען אַפּעלירען אויפֿן אורטייל — האָט סטאַן
 געזאָגט.
- נו, וואָס דען? זיי מונטער, „צוויי און אַכציג“. נאָר מוט,
 מוט, מוט.
- איך דאַנק דיר, וואַרדען.

— גוט נאכט, „צוויי און אכציג“.

— גוט נאכט, וואַרדען.

ווען סטאַן איז געפליבען אַליין מיט זיך אין צימער — איז
איבער איהם ערשט געקומען די פּערוואַנדערונג: „גאַט מיינער, זיי
האַבען מיך געבראַכט צו טויטען און זיי זענען אזוי העפּליך צו
מיר! פאַרוואָס זענען זיי אזוי העפּליך צו מיר? פאַרוואָס שלאָגען
זיי מיך בעסער נישט?“

און אַ מאַדנער פּעס האָט איהם אַרומגענומען צו אַלעמען און
צו אַלע — איבער זייער העפּליכקייט: „מערדער אַזעלכע! זיי האָבען
מיך אַריינגעבראַכט אין טויט-הויז, — מאַרגען זאָל איך אַ טויטער
מענש זיין און זיי — זענען העפּליך צו מיר! — שלאָגט מיך,
שרייט אויף מיר, נאָר פייניגט מיך נישט מיט אייער העפּליכקייט,
פּערישאַלטענע!“

און ווען דזשאַן האָט אויפגעשטעלט פאַר איהם דעם „שינקען
מיט אייער“ און געזאָגט צו איהם: „— איך האָף, אַז עס וועט דיר
שמעקען“ — האָט סטאַן שוין נישט לענגער געקאַנט אויסהאַלטען
און איז אַרויס פון געדולד:

— נעהם עס אַוועק. איך בין דאָ נישט צו עסען „שינקען
מיט אייער“.

— דאָס איז נישט גוט, פּעראַרטיילטער, נאָר נישט דעם
מוט פּערדירען, — האָט דזשאַן איבערגעזאָגט דעם וואַרדענס רייד.

— איהר האָט מיך געבראַכט צו טויטען און איהר זענט אזוי
פריינדליך צו מיר. פאַרוואָס זענט איהר אזוי פריינדליך צו מיר? —
שלאָגען וואָלט אייך בעסער געפאַסט.

— מיר שלאָגען נישט קיין טויטע מענשען — האָט דזשאַן
געזאָגט.

סטאַן איז בלייב געוואָרען. ער האָט אַראַבגעלאָזט דעם קאַפּ
און געזאָגט ווי פאַר זיך:

— דו האָסט רעכט. איך בעט דיך איבער.

— דאָס איז דער וועג, אזוי זאָלסטו טהון, ווען דו ווילסט,
אַז מיר זאָלען פריינד זיין.

— איך דאנק דיר, — האָט סטאַן געוואָגט אין אונטערטע-
ניגקייט.

— דער פּעראַורטיילטער וועט עסען? — האָט דזשאָן גע-
פּרעגט ביזנעסאַרטיג.

— טויטע מענשען עסען נישט. — האָט סטאַן געוואָגט מיט
אַ שמייכל.

— גוט, — האָט דזשאָן צוגענומען דעם „שינקען מיט אייער“
און איבערגעלאָזט סטאַן צו אַליין אין זיין קאַמער.

די נאַכט האָט סטאַן נישט געקענט שלאָפּען. קוים האָט ער
זיך געפרובט אַוועקלאָגען, נאָכדעם ווי ער האָט זיך געהאַט אַביסעל
בערוהיגט פון דעם אויפגעגענדען געשפּרעך, וואָס ער האָט גע-
פיהרט מיט דעם וועכטער, האָט ער דערהערט דורך דער וואַנד
אַ מאַדנע ברומען, אַזוי ווי אַ הונד וואָלט געקלאָגט הינטער דער
וואַנד. ער האָט געמיינט, אַז עס איז אַנאַיינבילדונג — דאָס זענען
זיינע נערווען אַזוי צערודערט, און געפרובט ווייטער ליגען. דאָס
הייז איז שטיל געוואָרען, דאָס עלעקטרישע ליכט איז טונקעלער
געוואָרען, און דאָס וואַיען, דאָס קלאָגען דורך דער וואַנד האָט
נישט אויפגעהערט. פּערקעהרט, וואָס שטילער און רוהיגער עס איז
געוואָרען — אַליץ שאַרפּער האָט זיך דערטראָגען דאָס אונגלייכליכע
קלאָגען. סטאַן איז אויפגעצייטערט געוואָרען, דענערווירט. ענדליך
האָט ער לענגער נישט געקאַנט אויסהאַלטען. אויפגעכאַפט זיך פון
געלעגער, איז צוגעגאַנגען צו דער טהיר און הויך גערופּען דעם
וועכטער.

— וואָס איז דער מעהר? — האָט הער וועכטער אַריינגערופּט
זיין פנים דורך דער קראַטע פון טהיר-פּענסטערעל.

— וואָס איז עס פאַר אַ שטימען, וואָס מען הערט דורך דער
וואַנד? מען קען נישט אַיינשלאָפּען

— אַ, דאָס איז רעפּ דער ניגער, דיין שכן. יעדען אָבענד
הויבט ער אָן אַרצושפּילען זיין מוזיק, אַז ער איז אונשוילדיג, און
ער איז בחנם פּעראַורטיילט געוואָרען. אָבער ער וועט זיך באַלד
בערוהיגען, ער וועט באַלד אַיינשלאָפּען.

איך דענק, אז איך וואָלט געדארפט וועקסלען מיין צימער — זאָגט סטאַן.

— אין יעדען צימער וועסטו הערען אנדערע שטימען. דאָס איז נאָך דאָס בעסטע. ער וועט זיך באַלד בערוהיגען. ער שלאָפט איין.

ססאָן האָט זיך צוריק אוועקגעלעגט און איינגעהערט זיך. עס איז ווירקליך געווען ווי דער וועכטער האָט געזאָגט. דער ניגער אויף דער צווייטער זייט וואַנד האָט נאָך אַביסעל געוואָקערט, גע-קלאָנגט, געקלאָנגט, נאָר וואָס אַמאָל איז זיין געוויין שוואַכער גע-וואָרען ווי אַ קינד, וואָס איז שלעפּעריג, פאַלט אויפֿן פנים און וויל איינשלאָפען. ענדליך איז ער אינגאנצען שטיל געוואָרען.

נאָר סטאַן האָט שוין מעהר נישט געקענט איינשלאָפען. ער איז געלעגען מיט אַפענע אויגען און געקוקט אין לעדיגען רוהיגען חלל אַריין פון שטוב, בעלויכטען פון דעם שאַטענדיגען ליכט, וועלכעס איז געפאלען פון באַלקען אַראָב, וואָס מען האָט בכיוון איבערגעלאָזט אויף איבער נאָכט. דאָס גאַנצע שטיבעל איז פּער-כאַפט געווען פון שאַטענס — ער האָט נישט געזעהן די שאַטענס. — ער האָט זיך נישט געפונען אין דעם טויטען קאַמער — זיינע אויגען האָבען עפעס אנדערש געזעהן און זיינע געדאַנקען זענען געווען פּערנומען מיט אנדערע מחשבות.

— פאַרוואָס איז עס געקומען? וואָס איז דאָס געווען אין מיין לעבען אַזעלכעס, וואָס האָט מיך געבראַכט צו פיהרען אין טויטען-הויז אַריין?

— איז עס געווען בלוז נאָר אַ צופאַל דער אַכטער אוי-גוסט? — גיין. אַזעלכע זאַכען זענען נישט קיין צופאַלען. וואָלט עס נישט געווען דער אַכטער אויגוסט — וואָלט עס געקומען אַנ-אנדערש מאָל, אז עס איז געקומען — האָט עס דאָך געמוזט קומען?

ער האָט זיך געוואונדערט, אז אָט דער היכטיגער געדאַנק איז איהם צום ערשטען מאָל היינט געקומען אויפֿן זינען, שוין געפינענדיג זיך אין טויטען-הויז. „פאַרוואָס האָב איך נישט געקלערט וועגען דעם באַלד פון אַנפאַנג? ער האָט ביז איצט גאָרנישט גע-

האָט געקלערט וועגען דעם עצם געשעהעניש, נאָר אַלץ געווען פערנומען מיט די געדאַנקען: ווי אזוי זיך אַרויסצוקריגען פון דעם אומגליק, אין וועלכען ער איז אַריינגעפאַלען. פון דעם אונגליק אַליין האָט ער גאַרנישט געקלערט. „איך האָב נאָר געמאַכט פלענער ווי אזוי זיך צו בעפרייען פון דער נעץ, — אָבער פאַרוואָס בילן איך אַריינגעפאַלען אין דער נעץ? ווי אזוי געפין איך זיך אין דער נעץ — וועגען דעם האָב איך דאָך גאַרנישט געקלערט!“

ער האָט גענומען אַנאַליזירען זיין גאַנץ לעבען. דאָס האָט זיך איהם נישט אַיינגעגעבען. עס זענען נאָר אויפגעשווימען, ווי ערשיינונגען פון אַ דונקלער נאַכט, אָבגעריסענע בילדער פון זיין פערזאָנגעהייט, און ער האָט זיי געלאָזט אַדורכגעהן פערביי זיך, ווי שאַטענס.

ער האָט זיך געזעהען אַלס אַ קליין יונגעל ביי זיינע עלטער-רען אין דער וואָהנונג אויף דער בליערי, ווי אין אַ פערגעסענעם חלום. ער דערמאָהנט זיך, ווי פון דער פינסטערניש אַרויס: עס ברענען ליכט און ליכטער אויפ'ן טיש. עס איז עפעס אַ יום-טוב. שבת אפּשר? יאָ, שבת. דענסטמאַל ווען די יודען טאַרען נישט די ליכט אויסלעשען, ער מעג, דערפאַר ווייל ער איז אַ קליינער. די מוטער בעט זיך ביי איהם: „מאַק'ל“ — רופט זי איהם. ער דער-מאָהנט זיך מיט בעזונדערער פרייד דאָס וואָרט „מאַק'ל“. (גאט מיי-נער, קיינמאַל שוין מעהר נישט געהערט דעם נאָמען) „מאַק'ל, לעש אויס די ליכט“. ער ווייל נישט, סיידען מען זאָל איהם געבען דערפאַר פינף סענט. די מאַמע שווערט זיך, אַז זי וועט איהם מאָרגען געבען די פינף סענט. ער ווייל נישט. מען זאָל איהם גלייך אויסצאָהלען די פינף סענט. די מאַמע ווייל אַיינשלאָפען — זי קען נישט: זי האָט מורא אַיינצושלאָפען, ווען די ליכט ברענען. ענדליך שלאָפט די מאַמע אַיין. ער הערט, ווי זי שנאַרנט, אַ מידע פון אַ גאַנצען טאָג אַרבייט, איז זי אַיינגעשלאָפען. ער — פאַר כּעס, וואָס מען האָט איהם נישט געגעבען די פינף סענט — קריכט אַראָב פון געלעגער, קוקט זיך אַרום אויב קיינער זעהט נישט, נעמט ער און צינדט אונטער דאָס טישטויך. ער זעהט ווי עס ברענט — מאַכט

ער א געוואלד, אז דאָס טישטוך האָט זיך אָנגעכאַפּט פון די ברע-
צענדע ליכט.

— אלעס דערפאַר, וואָס דו האָסט מיר נישט געגעבען די
פינף סענט—

ער וויל זיך דערמאַנען זיין מוטערס געזיכט. עס קומט איהם
שווער אָן: אזוי לאַנג זי מעהר נישט געזעהען — זי איז גע טאָר-
בען, ווען זיי זענען נאָך אלע געווען קליין און אַרעם. געשטאַרבען
פון צרות, פון שווערער אַרבייט. „זי האָט נישט דערלעבט, אז איך
זאָל מיט איהר אַפילו איינמאַל אַרויספאַהרען שפאַצירען אין מיין
אויטאָמאָביל.“

ער דערזעהט, ווי פון וואָס אויסגעקעטען, צוויי דאַרע
אַראַפּפאלענדיגע באַקען. אַ לאַנגע, לאַנגע נאָז. ווי פון חלום געדענקט
ער נאָך די אויגען — שוואַרצע זענען זיי געווען. און טיעף, טיעף
איינגעזונקען אין די אויגענלעכער, אזוי ווי זיי וואָלטען איינגעזונ-
קען צווישען די באַקען-ביינער.

„וואָס האָט זי געהאַט פון איהר לעבען? — זי האָט געלעבט
צו ערציהען קינדער. די קינדער, ווען זיי האָבען נאָר אָנגעהויבען
צו פערדינען די ערשטע פּאָר סענט פון צייטונג-פערקויפען אויף
דער גאַס — האָבען פערלאָזט די היים.“

אייגענטליך, איז ער אויפגעצויגען געוואָרען אָהן עלטערן,
אַליין. אלעס פאַר זיך אַליין. פון ערשטען טאָג אָן, האָט ער פאַר
קיינעם נישט געקלערט, נור וועגען זיך אַליין. דער פּאָטער האָט
געלעבט לענגער. ער האָט זעלטען ווען איהם געזעהען. דערנאָך,
ווען סטאָן איז רייך געוואָרען — פלעגט דער פּאָטער קומען צו
איהם. יעדעס מאָל וועגען עפעס אַנדערש. ער האָט איהם געלד
געגעבען. אַמאָל — אויף אַ געוועלד זיך איינצוואַרדנען, אַגאַדערש
מאָל אויף אַ בויד אין קוני-איילאַנד. עפעס איינמאַל איז ער געקו-
מען און האָט איהם גלאַט געסטראַשעט, אז אויב ער וועט נישט געבען
קיין געלד — וועט ער מאַכען אַ סקאַנדאַל, ער וועט איהם אָנקלאָ-
גען אין געריכט. סטאָן דערמאַנט זיך אין אַ סצענע. עס ווערט
איהם זעהר פיינליך.

— איך האָב איהם קיינמאָל נישט ליעב געהאַט. אַ שיפור געווען. ווער ווייסט, צי מיינע שלעכטע אינסטינקטען האָב איך נישט געירשנ'ט פון איהם? ער איז געקומען פון אַ שלעכט לאַנד, קיינמאָל זיך נישט געקענט אויסלערנען קיין ענגליש, געהאַלטען זיך דאָרט אין דער „איסט-סייד“ מיט זיינע לאַנדס-לייט“.

— פונדעסטוועגען האָב איך איהם בעדאַרפט בעסער צו בעי האַנדלען. עס איז געווען מיין פּאָטער. און וואָס האָט ער בעדאַרפט? — איך האָב דאָך איהם אויסגעהאַלטען שפעטער, געצאָהלט אין אַ אַנשטאַלט חודש-געלד, אַז מען זאָל איהם האַלטען דאָרטען — וואָס האָב איך געקענט בעסער טהון?

— עס איז געווען דערפאַר, וואָס איך האָב מורא געהאַט פאַר אַ סקאַנדאַל, אַז מיינע שונאים זאָלען נישט געוואויר ווערען ווי איך האַלט מיין פּאָטער, אַז מיין פּאָטער זיצט אין די שענקען אויף דער איסט-סייד. דערפאַר האָב איך געשפּילט דעם „דושענ-טעלמען“ — איך האָב איהם דערפאַר געהאַלטען אין אַ אַנש-אַלט פאַר אַלטע לייט. אָבער האָב איך דאָס געטהון פאַר איהם? איך האָב דאָך איהם קיינמאָל נישט בעזוכט, קיינמאָל נישט געזעהען. און ווען מען האָט מיר צוויסען געגעבען פון דעם אַנשטאַלט, אַז ער איז געשטאַרבען — איז דאָס געקומען איבער מיר ווי אַ ער-לייכטערונג; ענדליך פטור געוואָרען! נישט צויליעב דעם געלד, וואָס ער האָט מיר געקאָסט — דאָס זענען געווען סענטען, קלייניגקייטען, נאָר מיינע שונאים וועלען נישט האָבען קיין געלעגענהייט מעהר אָנצוטייטלען אויף מיר, אַז איך בין אַ פרעמדער, אַ זוהן פון אַ עמי-גראַנט און איך וועל קענען זיך ריהמען פאַר מיינע קאָלעגען מיט לייגענס, מיט וועלכע איך וועל בעפּוצען די שאַנד פון מיי שטאַם“.

— ביין, דאָס נישט! איך האָב איהם פיינד געהאַט דערפאַר, וואָס ער איז געווען אַ שפור. ער האָט פּערטרונקען דאָס געלד, וואָס איך האָב איהם געגעבען. און אויף זיין לוויה האָב איך נישט גע-קענט קומען, ווייל איך בין געווען אין טשיקאַגאָ דענסטמאָל פּער-בומען מיט די „אייף-פעלדער“ — פרובט ער זיך אליין פּערענט-פּערען.

— וואָס בין איך שולדיג? געוויס האָב איך זיך ערצויגען אָהן עלטערען. איך בין געווען אליין. פון ערשטען טאָג אָן אליין. קיינער האָט מיר גארנישט געהאַלפּען. קיינעם בין איך נישט קיין דאַנק שולדיג. דאָס איז מיין שטאַרקייט געווען. איך בין נישט געקראַכען אויף יענעמס רוקען, ווי די אַלע „סנאַבען“, וואָס בלאָזען זיך. דאָס וואָס זיי האָבען ערוואַרבען דורך דריי, פיער דורות, דאָס וואָס האָט זיי גענוצטען הונדערטער יאָהרען צו קריגען — האָב איך אליין מיט מיינע נאַקעטע הענד געמוזט אויסאַרבייטען.

דער געדאַנק האָט איהם געגעבען מוט, האָפּנונג און האָט איהם זיכערער געמאַכט אין זיך, ער האָט זיך געוואַלט אָנהאַלטען אין דעם געדאַנק, ווי אַ טרינקענדיגער אין אַ שוור. נאָר באַלד האָט ווער די שוור אַרויסגעצויגען פון זיין האַנד.

עס איז געווען, ווי עס האָט זיך ווער אַריינגעגאַנגעט אינע-
וועניג אין איהם, און מישט איבערעניג אין איהם אויף די לאַנג.
פּערגעסענע קאַרטען פון זיין לעבען, דעקט-אויף די, וועלכע זענען
אַמשוואַכסטען, אויף וועלכע עס זענען אָנגעצייכענט די טונקעלסטע
מאַמענטען, פון וועלכע ער האָט קיינמאַל נישט געוואָלט קלערען
און קיינמאַל נישט געוואָלט געדענקען. דער פּרעמדער, וואָס האָט
זיך אַריינגעגאַנגעט אין איהם, איז נישט קיין פּרעמדער — נאָר ער
אַליין. ער אַליין איז געוואָרען אַ פּרעמדער, וועלכען ער שמייסט מיט
בעשולדיגונגס-ריטער. ער האָט איהם געגעבען אַ דערמאָן אין די
אַקציעס פון „נעפט-פילד“, פון וועלכע ער האָט געמאַכט זיין ערשט
פּערמעגען, די צעהנדריגער, די הונדערטער, וועלכע זיינע אָגענטען
האַבען איינגערעדט, אז „נעפט-פילדער“ וועלען זיי בעזאָרגען מיט
חיונה אויף זייערע אַלטע טעג, וועלען זיי זיין אַ שטיצע אין טעג
פון נויט, צו חתונה מאַכען זייערע טעכטער, צו קויפען קליינע
פאַרמס אויף דער פּראָווינץ — ווען זיי וועלען נישט מעהר קאָנען
אַרבייטען, וועלען זיי אויסהאַלטען אין זייער קראַנקהייט. ער
האַט זיי געזעהן דערנאָך, די איינציגע, וועלכע האָבען בעלאַגערט
זיין פּיראַ צומאַרגענס נאָך דעם טאָג פון גרויסען „קנאַק“. דעם
איטאַליענער, וועלכער איז געשטאַנען מיט אַ פּולע האַנד פאַפּירען
פון „נעפט-פילד“ אַ בלייכער און האָט געשריגען עפעס אונפער-
שטענדליכע ווערטער אויף זיין שפּראַך; די בלייכע, אַלטע פּרוי אין
שוואַרצען, וואָס האָט געציטערט אינגאַנצען, אויסשטרעקענדיג די

מיט אָדערן בעצויגענע בלייכע הענד. זי איז געשטאַנען און האָט גאַרנישט גערעדט, נור האָט באין אופן נישט געוואָלט אַוועקגען פון ביראַ. מען האָט געמוזט בענוצען געוואַלד-מיטלען זי אַרויסצו-קריגען, און דאָן דעם שרייענדיגען יוד, וועלכער האָט געמאַכט מעהר סקאַנדאַלען פאַר אַלע: „גולנים, רויבער, באַנדיטען!" וואָס האָט זיך גענומען אַזש שוואַגען און מען האָט איהם אַרויסגעוואָר-פען. סטאַוונען האָט מען נישט געזעהן—ער האָט זיך אַרויסגעגנבעט דורך דער הינטער-טהיר און איז פערשוואַנדען...

— אָבער וואָס האָב איך געזאָלט טהון? איך האָב דאָך אויך מיין געלד אַריינגעלעגט אין „נעפט-פילד". דער גרונד איז דאָך געווען, און די עקספערטען האָבען דאָך אויף די פעלדער נאַפט געפונען."

— דו האָסט פון דער געזעלשאַפט אַרויסגענומען דרייסיג טויזענד דאָלאַר אַ יאהר געהאַלט, אַלס דירעקטאָר, און דאָס געלד האָסטו אַריינגעלעגט אין ריכטיגע אייל-קוואַלען, נישט אין „געבלאַפּ-טע". דו האָסט געוואוסט, ווען דו האָסט די געזעלשאַפט געגרינדעט אַז די „נעפט-פילדער" איז אַ בלאַף. די פעלדער, וועלכע האָבען געהאַט נאַפט, האָסט דו דורך אַ קאַמפּינאַציע מיט דער טשיקאַגער באַנק אַרויסגענומען פון דער געזעלשאַפט און פערקויפט צו אַ נאַפט-געזעלשאַפט פאַר גוט געלד. פאַר דיין אייגענער געזעלשאַפט וואָס דו האָסט געגרינדעט, האָסט דו איבערגעלאָזט די גרויסע שטרעקע וויטע אַרום די נאַפט-קוואַלען, וועלכע מען האָט נישט געוואָלט קויפּען ביי דיר. און נאָכדעם ווי דו האָסט געוואוסט דער-פון — האָסט דו נאָך געהאַלטען אין איין פערקויפען אַקציעס, פערגרעסערענדיג דאָס קאַפיטאַל וואָס אַנאָל מעהר, און האָסט פער-גרעסערט דיין געהאַלט אַלס דירעקטאָר."

— אָבער אַלע מאַכען דאָך אַזוי, עס איז דאָך געווען אַ ריינע ביזנעס-אונטערזעהמונג, אַ געלויבגענע טראַנזאַקציע. און די אַד-וואָקאַטען האָבען געזאָגט אַז עס איז גאַנץ לעגאַל און קיינער קאָן גאַרנישט האָבען געגען דעם."

— לעגאַל פאַרן געזעץ, אָבער איז עס געווען עהרליך גע-גען די, וואָס דו האָסט זיי איינגעשלייערט דיינע אַקציעס און אַוועק-

גענומען די לעצטע גראַשענס פון זייער אַבשאַרונג?
 „— עס איז דאָך געווען ביזנעס אין דאָס האָט דאָך מיך גע-
 שטעלט אויף די פיס“.

ער האָט זיך דערמאָהנט דעם אַלטען זעליגמאַן פון דער „רעאַל-
 עסטעט-באַנק“. ער זעהט דעם אַלטען — ער שטעהט אַ לעבעדיגער
 פאַר איהם: די שטאַרע האָהר פון זיין ווייס בערדיל בעוועגען זיך
 און די שוואַכע גרויע אויגען בעטען זיך ביי איהם. זיי זענען פייכט
 פון טרעהרען, דער אַלטער וויינט ווי אַ קליין קינד. ער קאָן נישט
 זעהן דעם אַלטען וויינען, ער זעצט איהם אַוועק אין דער שטוהל
 געגענאַיבער איהם און קלינגט אָן, אז מען זאָל דערלאַנגען אַ גלאַז
 וואַסער:

„אַ. דאָס בין איך נישט שולדיג. איך בין געווען אַ וועכ-
 טער איבער דעם געלד, וואָס מען האָט מיר אָנפערטרויט. אַ באַנקיר
 איז אַ קאָסירער. עס איז פרעמדעס געלד, וואָס מען האָט ביי מיר
 איינגעלעגט, און איך טאָר נישט וויסען פון קיין סענטימענטען“.

„— אויפ'ן אַלטען איז מיר געווען אַ רהמנות. אָבער איך האָב
 נישט געקאָנט העלפען. הייזער זענען געפאַלען. זיין גאַנצע גאַס
 הייזער אין ברוקלין זענען גאַרנישט ווערט געווען. קיין דעקונג
 האָט ער ביי אינו נישט געהאַט מעהר. איך האָב נישט געקאָנט
 וואַרטען אַ מינוט — איך האָב איהם געמוזט שליסען זיין רעכנונג.“
 „— און דו האָסט דערנאָך ביי איהם זיין גאַנץ פערמעגען
 צוגענומען פאַר אַ קלייניגקייט, וואָס ער איז פערשולדיגט געווען,
 און איהם דערנאָך אַרויסגעשטעלט פון דער וואוינונג, פון באַנק-
 הויז, וואָס דו האָסט עס אַליין איבערגענומען“.

„— אין דעם טאָג איז עס נישט מעהר ווערט געווען. עס
 איז נאָך געווען אַ איינשטעלונג פון מיין זייט צו בעצאָהלען איהם
 דעם פריי. מען האָט נישט געקאָנט וויסען ווי לאַנג דער קריזיס
 וועט אָנהאַלטען. אודאי איז אַ ביזנעס-מאַן נישט קיין וועווענד
 און אַ באַנק-הויז נישט קיין צדקה-אַנשטאַלט. אזוי ווי מען האָט
 געהאַנדעלט מיט מיר — האָב איך געהאַנדעלט מיט אַנדערע. איך
 בין נישט געווען קיין אויסנאָהם“ — האָט ער זיך געפרובט פאַר
 וועמען דאָס צו פערענטפערען.

— און האָב איך שוין גאַרנישט געטהון קיין גוטס אין מיין לעבען? — איך בין גוט געווען צו מיינע אָנגעשטעלטע. — פֿרוּבט ער צוריק צו טענהן.

— ווייל דו האָסט דורכדעם געדענקט, אז זיי וועלען דיר בעסער דינען. דאָס איז דאָך געווען דיין פֿרינציפּ, — האָט ווער אין איהם געזאָגט — און ווען מען האָט בעדאַרפט, האָסט דו אפילו לייבעס-הנדלעך געמאַכט צו דייע סטענאַגראַפֿיסטקעס, כדי זיי זאָלען לענגער זיצען אין דיין ביוראָ און געטריי דיר דינען. — דאָס איז נישט אמת. די מינא איז מיר געפעלען: זי איז געווען אַ שענע פֿלאַנדיקע. מיר האָבען אייניגע מאָל גוט פֿער-בראַכט. דאָס מעדעל האָט מיך ליעב געהאַט — דערפֿאַר ווייל זי האָט גערעכענט מיט דיר חתונה צו

האַבען!

— גו, אזוי נאַאיוו... בין איך נישט שולדיג. זי האָט זיך דאָך נישט געקאָנט איינברענען, אז איך וועל חתונה האָבען מיט איהר: קיינע האָפֿנונג האָב איך איהר נישט געגעבען. — אָבער דו ביסט געווען מיט איהר אייניגע מאָל צוזאמען. אַרויסגעפֿאַהרען מיט איהר אין אַ אויטאָמאָביל נאָך לאַנג-אייילאַנד און דאָרט איבערגענעכטיגט... זי איז נאָך געווען אַ מיידעל. זי האָט געוויינט אויף דיין האַלד, אז זי האָט דיך ליעב, — נישט דערפֿאַר, וואָס דו ביסט איהר שעף — נאָר זי האָט דיך ליעב געהאַט.

— זי האָט דאָך דאָס זעלבע געוואָלט, וואָס איך. איך האָב איהר גאַרנישט צוגעזאָגט.

— און דערנאָך, ווען ווען דו ביסט אַ שותף געוואָרען מיט דער פֿירמע „זילבערשטיין עט קעניגסבערג“ — זענען אַלע דייע אָנגעשטעלטע אַריינגעקומען דיך גראַטולירען. מינא איז אויך גע-ווען. דו האָסט דאָך מורא געהאַט צו טרעפען זיך מיט איהרע פֿר-י-קען. זי איז פֿלייך געווען און די חבר'טאַרינס האָבען געקוקט אויף איהר, דאָכט זיך מיט רחמנות, אַנדערע האָבען, דאָכט זיך, גע-שמייעקלט. דערנאָך, ווען מינא איז אַוועק מיטאַג עסען, איז זי שוין מעהר נישט צוריקגעקומען. דו האָסט זיך דאָך געשראַקען. צוויי

טעג ביסט דו אַרומגעגאַנגען אַ ציטערנדיגער: האָסט מורא געהאַט, אַז עפעס אַנאָמגליק זאָל נישט האָבען געטראָפּען מיט'ן מיידעל. נישט פאַר דעם אומגליק האָסטו מורא געהאַט—האַסט געציטערט, אַז דאָס מיידעל זאָל דיר קיין צרות נישט אָנטאָהן. און ענדליך, אַז ווער פון דייעו אָנגעשטעלטע האָט דיר געזאָגט, אַז ער האָט געטראָפּען מינאַ'ן ביי מיטאַג עסען, אַז זי אַרבייט אויף אַנאָנדער שטעלע — ביסט דו צופרידען געווען, וואָס דאָס גאַנצע געשעהעניש האָט דיך אַזוי ווייניג מיה און געלד געקאָסט און ביסט אַזוי לייכט פון איהר פטור געוואָרען, נאָך איבערגעלאָזט ביי דיר פאַר אַ וואָך געהאַלט.

— נור דאָס איז נישט אמת. איך האָב געוואָלט דאָס מיידעל גוט בעפרידיגען. איך האָב איהר אַפילו אַ פאַר שענע הונדערט דאָללער געוואָלט געבען, אַז זי זאָל זיך האָבען איינצורייכטען אַ וואוי-נונג, ווען זי וועט חתונה האָבען. וואָס האָב איך געקאָנט טהון, אַז זי איז געווען אַזוי אַמביציעז? איך האָב נישט געוואָלט איהרע געפיהלען בעלידיגען, אָנבאַטען איהר געלד.

— אָבער דאָס מיידעל האָט דיך ליעב געהאַט. און ער דער-מאָהנט זיך יעצט די נאַכט אין „לאָנג-איילאַנד“: — זומער איז עס געווען, אַ וואַרימע נאַכט, זיי זענען צום ערשטען געלעגען אויפ'ן ברעג ים, וואו זיי האָבען זיך געבאַדען. זי האָט אַ שענע פיגור געהאַט אין דעם „באָד-אַנצוג“. דאָס מיידעל האָט מיך ליעב גע-האַט, ווי זי האָט געוויינט אויף מיין האַלס, און דאָן, אין ציימער אין האַטעל — ווי זי האָט געקושט מיינע הענד, ווי זי האָט זיך געפרעהט מיט מיר, אָהן יעדען ווידערשטאַנד האָט זי זיך מיר איבערגעגעבען — און זי איז דאָך נאָך אַ מיידעל געווען...

— אפשר וואָלט איך בעדאַרפט מיט איהר חתונה האָבען — וואָלט מיין לאָגע יעצט אַנדערש אויסגעזעהן?

— אָבער ווער האָט דענסטמאָל געקאָנט קלערען וועגען דעם. דאָמאָלס האָב איך דאָך אַלצדינג געטהון אַריינצוקריגען זיך אין דער פירמע „זילבערשטיין עט קעניגסבערג“. איך האָב דאָך געהאַט די גרויסע קאָמפּינאַציע צו פּעראַייניגען מיין קאַפיטאַל מיט סילוועיס און אַריינצוקריגען דורך דעם די מעהר.

צאה אקציעס פון ס. ק. ב. און אזוי ארום צו ווערען א שותף אין דער קאמערץ-באנק.

— ניין, עס איז נישט געווען בלויז די „קאמערץ-באנק“ — סילווע איז מיר געפעלען. דענסמאל אין דער לאזשע, ווען זי איז געזעסען מיט די ענטפלויזטע הענד, אין דעם בלוי-טונקעלען טיולענעם קלייד —

— דענסמאל אין דער לאזשע, ווען קארדוץ האט געזונגען, בין איך דאך געווען אין דער לאזשע פון די „גרויסמאנס“ דענס-מאל האב איך זיך דאך גאר געשדכנט צו הענריעטע גרויסמאן דערפאר, וואס איך האב געמיינט, אז גרויסמאן וועט מיך מיט אריינגעהמען אין שותפות פון דער „קלאדינג-באנק“, — נור ערשט, ווען איך בין געוואהר געווארען, אז דער אלטער גרויסמאן האט איבערגעגעבען די גאנצע פערזאנלעכע פון דער באנק זיינע צוויי זיהן, און איך וועל נור זיין א דריטע ראד צום וואגען — האב איך געווארפען אן אויג אויף סילווען.

— אבער סילווע קעניגסבערג איז דאך מיר געפעלען! איך געדענק דאך, ווי א גאנצע נאכט האב איך געקלערט וועגען איהר, נאכדעם ווי איך האב זי דערוועהן אין דער לאזשע מיט די ענטפלויזטע הענד!

— דאס האסט דו דענסמאל אין דער נאכט אויסגעקלערט דעם פלאן, די קאמבינאציע מיט דער „קאמערץ-באנק“ — דאס האסט דו דענסמאל שוין אויסגעארבייט דעם פלאן ווי אזוי צו געפעלען דעם אלטען קעניגסבערג.

— ווי א מאלפע האסט דו זיך פערשטעלט. ביסט געקראכען אויף אלע פיער: האסט געזעהן, אז דיינע אלע געלד-טראנזאקציעס זאלען געהן דורך דער „קעניגסבערגער“ פירמע, כדי דער אלטער זאל געוואהר ווערען, ווי רייך דו ביסט. ביסט עקסטרא געווארען א מיטגליד אין דעם צדקה-אנשטאלט פון אויפבויען דאס הויז פאר פערזעסענע מיידלעך, פון וועלכען די אלטע קעניגסבערגערין איז פארויצענדע. און דו האסט דורך א ביזנעס-טריק ארויסגעריגען דעם פלאן פאר דעם הויז כמעט אהן געלד. דער גאנצער אנשטאלט פון די אלטע מיידען איז דורך אגעגאנגען, ווי דער פאראיאהריגער

שני — דאָס האָסט דו די אַלטע געוואָלט געווינען. האָסט געבען.
 בען אַ גרויסע נדבה פאַר דעם שפּיטאַל, פון וועלכען דער אַלטער
 איז פאַרזיצענדער, ביסט געוואָרען אַ מיטגליד פון דעם טעמפלע,
 אין וועלכען דער אַלטער קעניגסבערג דאווענט, כאַטש ביסט קיינ-
 מאָל נישט פרום געווען. אין ווען די קעניגסבערגס האָבען צום
 ערשטען מאָל דיך פערבעטען אויף טייה — האָסט דו זיך פאַר-
 געשטעלט ווי אַ מיאוסע מאַלפע: האָסט פערלייקענט דינע עלטערן
 פאַר זיי. האָסט דערציילט, אַז דו שטאַמסט פון דייטשע יודען, אַז
 שוין דער דריטער דור געפינט איהר זיך אין אַמעריקא. אַז דיין
 זיידע איז געווען אַ רעווערענד, דיין פאָטער — אַ קליינער באַנקיר
 אין וועסט, אַז דו בעדויערסט, וואָס דינע עלטערן זענען אזוי פריה
 געשטאַרבען און צוליב דעם האָסט דו נישט געקענט פערענדיגען
 דעם „קאַלעדזש“, וואָסט געמוזט ארויסרעטען אין מיטען דער
 לעהרע דערפאַר, ווייל דו ביסט געווען דער עלטסטער און דו
 האָסט בעדאַרפט פערנעהמען זיך מיט'ן געשעפט פדי דער משפּחה
 פרוסה צו געבען. דו האָסט געלייקענט, אַז דו טראַגסט אַנאַנדערן
 נאָמען, פדי קליינער זאָל דיך נישט חושד זיין, אַז דו ביסט נישט
 אַ קינד פון אַנ'עמיגראַנט.

— אָבער איך האָב דאָך זי געליבט. איך האָב דאָס אַלעס
 געטהון דערפאַר, וואָס איך האָב סילווען לייעב געהאַט און איך
 האָב זי געוואָלט קריגען. און איך ווייס, אַז אויף קיין אַנדערן וועג
 וואָלט איך זי נישט בעקומען. די קעניגסבערגס זענען געווען דייט-
 שע אַריסטאָקראַטען און זיי וואָלטען זייער טאַכטער נישט געווען
 אַנגעגעבען פאַר אַנ'עמיגראַנטען-זוהן.

— אַ וואָך פאַר דער חתונה האָסט דו נאָך געקלערט וועגען
 אַבלאָזען דעם שדוך דערפאַר, וואָס דער אַלטער קעניגסבערג האָט
 דיר קיין האַפנונג נישט געגעבען וועגען דער „קאַמערץ-באַנק“ און
 עס האָט זיך דיר געדאַכט, אַז די קאַמפינאַציע מיט דעם טשיקאַגער
 גרויס-מאַנופאַקטשורער פון די קליידער וועט דיך גיכער צום ציעל
 ברענגען, און ווען דו האָסט דאָס נישט געטהון, איז עס געווען
 דערפאַר, ווייל דאָרט איז שוין געווען צו שפעט.

— אָבער איך האָב סילווען ליעב געהאַט — האַלט ער זיך פּעסט ביים רעטונגס-שטריק — זי איז מיר געפּעלען.

— זי איז דיר געפּעלען ווייבליך. אָבער דאָס האָט דיר נישט געשטערט, אַז צוויי וואָכען נאָך דער חתונה האָסט דו דיך בעגע-גענט מיט דעם טיידעל פּון כאַר-וואָדעוויל אין „אַטלאַנטיק-סיטי“.

— אָבער אַלע זענען דאָך אַזוי, די גאַנצע וועלט איז דאָך נישט בעסער. אַלע, אַלע פיהרען זיך דאָך אַזוי. בין איך דען געווען אַנאויסנאָה? קיינער האָט נישט, פאַרוואָס צו לעבען. וואָס פאַר אַ גוטס האָב איך געבראַכט אין לעבען, וועמען האָב איך נוצען גע-בראַכט מיט מיין לעבען? פאַרוואָס האָב איך געלעבט?

— איך האָב געלד געזאַמעלט, איך האָב בערויבט, איך האָב בעגולט, אַז איך זאָך קאַנען בעסער, אויסגעלאַסענער לעבען, איך זאָל האָבען מעהר מאַכט, מענשען זאָלען מורא האָבען פאַר מיר.

— אָבער אַלע שטרעבען דאָך צו דעם. אַלע, די גאַנצע וועלט איז דאָך אַזוי.

— האָבען זיי צוליעב וואָס צו לעבען?

און דאָן איז איהם געקומען עפעס אויפ'ן זינען, זיינע אויגען זענען ליכטיגער געוואָרען, אַ גרויסע פּרייד האָט אָנגעפיהלט זיין האַרץ ביז איבער די ברעגעס. ער האָט זיך אויפגעזעצט אויף זיין געלעגער, אויפגעהויבען די הענד און גערעדט הויך, ווי עס וואָלט איהם ווער געהערט:

— גערטרוד, מיין קינד, מיין איינציג, ליעב קינד, מיין פּויגעל, מיין גליק.

און סטאַן האָט דערפיהלט וואַרימע טראַפּענס רינען אויף זיינע הענד. צום ערשטען מאל, צייט ער איז אַ מאַן, האָט ער דערפיהלט דאָס גליק פּון די וואַרימע טראַפּענס. ער האָט אָנגע-הויבען הויך צו וויינען פאַר גליק און פאַר צער. גערטרוד איז געווען דער אינוועל, אויף וועלכען דער טרינקענדער האָט זיך גע-ראַטעוועט.

— ווער וועט וואַגען צו צווייפּלען אין מייןע אמת'ע גע-פיהלען צו מיין קינד? געגען דער גאַנצער וועלט בין איך געווען

פאלש און גענארעריש. — מיין קינד האָב איך ליעב מיט אמת'ער ליעבע. קיינער קאָן נישט צווייפלען אין דעם.

— פאַר איהר האָב איך דאָס אלעס געטהון, פאַר איהר האָב איך געשטרעבט און געזאָמעלט — דאָס איז געווען מיין ציעל אין לעבען, פרי זי גליקליך צו מאַכען.

אַבער פאַלד איז געקומען אַ גרויסער אמת און האָט זיך איהם געשטעלט אין די אויגען:

„ — און דאָס קינד, וואָס דו האָסט אַזוי ליעב געהאַט, דיין קינד, דיין איינציג קינד — האָסט דו פערדעקט מיט אַזאַ שאַנד! עס האָט זיך איהם אויפגעדעקט זיין גאַנצע לאַגע, אין וועלכער ער געפֿינט זיך און אין וועלכער ער האָט אַריינגעבראַכט זיין משפּחה. — מיין קינד האָב איך געגעבען אַ פּאַטער — אַ פערברעכער, אַ מערדער, וואָס איז פּעראורטיילט אויפֿן „עלעקטריק-שער.“

„ — גאָט, גאָט, וואָס האָב איך געטהון!“

ערשט איצט האָט ער דערוועהן די גאַנצע מוראדיגע טראַג-געדיע פון זיין לאַגע. דאָס שרעקליכע, וואָס איז געשעהן, און ער איז אַפּהענדיג געבליבען:

„ — מיין קינד וועט זיין געצייכענט דאָס גאַנצע לעבען, מיין איינציג קינד, פאַר וועלכען איך האָב געלעבט, מיין פרייד, מיין גליק, מיין איינציגע ליעבע, האָב איך געשטראַפט מיט אַ שרעקליכער שטראַף אויפֿן גאַנצען לעבען. איך האָב מ׳ אַ פייערדיגען אייזען אויסגעפריהט אויף איהר שטערן קינ׳ס צייכען: איהר פּאַטער איז אַ מערדער! אַ מערדערס אַ טאַכטער!

„ — און דאָס האָב איך געטהון, יאַגענדיק זיך נאָך גליק.

ער האָט זיך אַ מינוט פאַרגעשטעלט, ווי ער לעבט ערגיין-וואו אין אַ פּערוואַרפען ווינקעל אויפֿן לאַנד. ער איז אַ פאַרמער, ער איז אַ קרעמער, ער איז אַ לוינ-אַרבייטער. ער וואוינט מיט זיין קינד, מיט אַ פּרוי, וואָס ער ליעבט, אין אַ אַרים, קליין שטיבעל. ער האָט זאָרגען, טאַג-טעגליכע זאָרגען צו פּערשאַפען זיי ברויט יעדען טאַג, שיך אַנצוטוהן — ווי יעדער איינער דאָרט, דרויסען.

„ — גאָט, פאַרוואָס איז עס מיר נישט בעשערט געווען, דאָס אַרימע ביסעל גליק, וואָס דו האָסט צוגעטיילט צו יעדען דיין בע-

שעפעניש אויף דער אַרימער ערד, צו פרעהען זיך מיט זיין קינד?
פאַרוואָס איז מיר דאָס געקומען?"

"— און וואָס פאַר אַ שוואַרצען פלעק האָב איך אָנגעהוּן
אויף מיין קינד, אויף איהר גאַנץ לעבען."

ער איז שטיי געבליבען. זיינע אויגען זענען גרויס געוואָרען
און ווילד, זיין האַרץ האָט אויפגעהערט צו קלאַפען. זיינע גלירער
זיך צו בעוועגען. און איבערזעניג אין איהם האָט ווער גערעדט מיט
אַ קלאַרער, זיכערער שטימע, צו וועלכער ער האָט זיך צוגעהערט:
"— שטאַרבען, שטאַרבען אין ווערען פּערגעסען."

דאָן האָט ער זיך דאָס איבערגעלעגט אן דער שטיי, אָהן
ווערטער, אויף אַ קלאַרען ביזנעס-וועג, ווי ער איז געוואוינט געווען
געשעפטען זיך איבערצולעגען:

"— אז איך וועל לעבען — וועל איך זיי יעדען טאָג דער-
מאָהנען אָן מיר, שטאַרבען — וועל איך ווערען פּערגעסען."

אַ ציטער, ווי אַ עלעקטרישער שטראָם, איז אַדורכגעגאַנגען
דורך זיין קערפּער.

ער האָט אָנגעלעהנט זיין קאָפּ אויף ביידע הענד און איז
געבליבען אזוי אַ גאַנצע נאַכט.

דער „ווארדען“ פון דער גרויסער ניו-יאָרקער שטאָדט פון פאַרברעכענס, „סינג סינג“, איז דאָמאַלסט געווען אַ בעוואַוסטער „רע-פאַרמער“, וועלכער האָט איינגעפיהרט פיעל נייע מענטשליכע מע-טאָדען אין באַגעהן זיך מיט די פּעראַרטיילטע. ער האָט געהאַט אַ טעאַריע, אַז פּערברעכען איז נישט קיין זינד, נור אַ קראַנקהייט אַזעלכע, און אין די אונגלִקלעכע באַדאַרף מען זיך נישט נוקם זיין, נור זיי אויסהיילען פון זייער קראַנקהייט. די תּפּיסה איז דער מאַראַלישער שפּיטאַל פאַר דער פּערברעכערישער קראַנקהייט, פון וועלכען די קראַנקע בעדאַרפען נאָך אַ געוויסער צייט אַרויס-געהן געזונטע. ער האָט זיך בענומען זעהר מענטשליך צו די פּער-ברעכער: איינגעאַרדענט פאַר זיי פון צייט צו צייט פאַרשטעלונגען, צוגעלאָזט אָפּט צו זיי זייערע פאַמיליען, אַפילו ערלויבט זיי אַהיים צו געהן אויף געוויסע צייטען, — און אַנדערע רעפּאַרמען. ער האָט זיך אויך בענומען זעהר מענטשליך צו די, פאַר וועלכע עס איז שוין קיין רפואה ניטשאַ, און זיי זיינען פּעראַרטיילט געוואָרען צום טויט. ער האָט זיי געלאָזט געניסען, אין די לעצטע טעג פון זייער לעבען, פון אַלע פּרייהייטען, געזאַרגט, אַז זייער עסען זאָל זיי גוט שמעקען, איבע הויפט עס זאָל זיי גאַרנישט אויספּעה-לען. מען האָט זיי אַרויסגעפיהרט אויף דער פּריי, פּדי זיי זאָלען זיך פּערגעסען אָן זייער מזל. נור וואָס בעסער מען האָט בעהאַנדעלט די צום טויט פּעראַרטיילטע, אַלץ טיפּער האָבען זיי געפּיהלט דעם צער פון טויט. עס איז אויסגעקומען, ווי מען וואָלט פון זיי חוץ

מאכען. די גוטע באהאנדלונג פון די וועלכער האָט זיי דערמאָנט אָן דער האָפּנונגסלאָזער לאַגע, אין וועלכער זיי געפינען זיך. איבער דעם טויער פון „טויטען-הויז“ איז געשטאַנען אויפ-געשריבען דאַנטעס וואָרט פון גהינם: „יעדע האָפּנונג איז איבער-געבליבען הינטער מיר“. און דוקא אין טויטען-הויז איז געווען אַזוי איינגעריכטעט, אַז אַלצדינג זאָל געהרען די האָפּנונג פון דעם האָפּ-גונגסלאָזען... די ליכט דורך די פענסטער, דער גאַרטען פאַר די פענסטער, די פרייע פענעגונג, די מענשליכע בעהאַנדלונג, די גוטע שפייזען, מיט וועלכע מען האָט זיי געקאָרמעט. עס וואָלט געווען, ווי מען וואָלט זיך מיט זיי גערייצט: „די וועלט האָט אַזוי פיעל גוטעס צו פערטיילען, און דו מוזט פון איהר אוועקגעהן.“

סטאַן איז אויפגעוועקט געוואָרען פון די סנאָפּעס זון, וואָס האָבען זיך אַריינגעגאַסען אין זיין פענסטער. ער איז אויפגעוועקט געוואָרען פון אַ פריידיגען לאַכען, וואָס ער האָט געהערט פון דרויסען. אַז ער איז צוגעקומען צום פענסטער, האָט ער דערזעהן, אַז דאָס „טויטען-הויז“ איז אַרומגערינגעלט מיט לעבען. עס איז געווען אַ הערליכער הערבסט-טאָג, פון די לעצטע טעג פון „אינדיען-זומער“. די פאַר ביימער, וואָס זיינען געשטאַנען אין דעם גאַרטען, האָבען נאָך פערמאָגט גענויג גאַנדענע און בלוט-רויטע בלעטער אויף זיך, כאָטש זייער בעסטע בליהונג זייער שעהנסטע גאַלד און זייער האַרציגע רויטקייט זיינען שוין געלעגען פאַר'חושך'טע אַרום זיי און זיך געצאָפּעלט אין זייער בלוט... איבער דעם גאַרטען זיינען גע-ווען פערשפרייט עטליכע אַרעסטאַנטען אין געשטריפטע קליידער און האָבען אויסגעראָבען פון דער ערד די לעצטע קאַרטאָפּלעס, צוזאַמענגעקליבען די לעצטע הייפטעלעך קרויט. צווישען די אַרעס-טאַנטען האָבען זיך בעוויזען אויך קינדער. עס האָבען געמוזט זיין היימישע, וואָרים זיי זיינען געוואוינט געווען מיט די אַרעסטאַנטען. זיי האָבען זיך געשיעלט מיט זיי, העלפענדיג די אַרעסטאַנטען צו-זאַמענקלייבען די לעצטע פרוכטען פון דער ערד. אַ מיידעל מיט אַ רויט בענדעל אין די גאַלדענע האָר איז דאָרט געווען. סטאַן איז אַזוי צוגעצויגען געוואָרען צו דעם בייד, אַז עס האָט זיך איהם געשטעלט טרערען אין די אויגען פאַר פרייד.

אָלאַנגע צייט איז ער געשטאַנען ביים פענסטער און בעטראַכט די גליקליכע אַרעסטאַנטען, וועלכע האָבען בענוצט יעדע געלעגענהייט צו באַלאַמיזשען פֿון דער אַרבעט און צו שפּיעלען זיך מיט די קינדער. צו רעדען מיט זיי, צו האָפטשען מיט זיי און צו פרעהען זיך מיט זיי. מ'האַט געזעהן, ווי אויסגעהוינגערט זיי זיינען געווען נאָך אַ ביסעלע מענשליכע פּרייד; צו הערען אַ פּרייע מענשליכע שטימע. אַ גרויס רחמנות האָט סטאַנען אַרומגענומען פֿאַר די אומגליקליכע מענשען.

ער האָט אין גאַנצען געהאַט פּערגעסען אָן זיך, אָן זיין אייגענער זאַגע. דאָס בילד און די זון און דער הערבסט-טאָג און די ביימער, און דער עיקר די ערד, די נאַקעטע, שוואַרצע ערד, וואָס איז נאָך דאָ און דאָרט בעדעקט מיט גרינס, וואָס ער האָט קיינמאָל נישט געזעהן, קיינמאָל נישט געקענט, קיינמאָל נישט געפונען פֿאַר נויטיג צו בעטראַכטען, נור ערשט, אַזוי שפּעט — האָט איהם איצט אָנגע-פירט מיט אַזוי פּיעל פּרייד, האָפּנונג און מוטה, אַז ער האָט אָן אַלעס פֿאַרגעסען. עס איז איהם לייכטער געוואָרען אויפֿן האַרצען. אַ גרויסע זאָרג איז אַראָפּגעפאַלען פֿון זיינע פּלייצעס, און ווען דער וועכטער איז אַריינגעקומען און געזרעגט איהם, אויב ער ווישט עפעס, האָט ער גוטמוטיג געענטפּערט:

— אַ גוטען וואָש און אַ שטאַרקען פּרייהשטיק.

— איך זעה, אַז דו ביזט היינט אין אַ בעסערען מוטה, ווי עכטען. דאָס איז גוט.

— עס איז נישטאָ קיין אורזאָך פֿאַרוואָס טרויעריג צו זיין: די זון שיינט.

די זון האָט אַזוי געשיינט, אַז עס האָט זיך סטאַנען גע-דאַכט, אַז ער האָט קיינמאָל נישט געזעהן און האָט קיינמאָל נישט געוואוסט, אַז די זון שיינט. ערשט איצט האָט ער זיך דאָס דערוואוסט. דאָס פּרייע וואָסער אינטער דעם קראַן האָט איהם נאָך מעהר מונטער געמאַכט. און אַז דער וועכטער האָט געשטעלט פֿאַר איהם די הייסע שייכעל מיטן געקעכץ, איז, נישט קוקענדיג אויף דעם נעכטיגען בעשדוס צו שטאַרבען, האָט ער געגעסען מיט גרויס

אפעטיט, וועלכען ער האָט קיינמאָל נישט געהאַט אפיקו אין זיינע
גוטע טעג

אין מיטען עסען איז ווידער געקומען צו איהם דער געראַנג
וועגען דעם טויט-אורטייל, וואָס ליגט ווי אַ שטריק אויף זיין האַלז.
נור נאָך מעהר פון אורטייל האָט איהם איצט געשראַקען זיין איי-
גענער בעשלוס, צו וועלכען ער איז געקומען נעכטען ביינאַכט. ער
האַט אַ מינוט אויפגעהערט צו עסען און טרעהרען האָבען זיך בע-
וויזען אין זיינע אויגען. (זייט די ערשטע נאַכט אין טויטען-הויז
האַט סאַאָן געקראָגען זעהר לייכט די טרעהרען אין די אויגען
אַריין, אַ זאך, וואָס ער האָט זיין גאַנצען לעבען נישט געקענט
בעווייזען).

„גאַט — טראַכט ער זיך — איך בעדאַרף שטאַרבען און איך
עס מיט אַזאַ אַפעטיט“.

„מזו איך שטאַרבען? איז שוין טאַקע נישטאָ קיין אַנדער
אויסוועג פאַר מיר?“ האָט זיך ווידער געפרובט עפעס אין איהם
אויפוועקן.

„יא, יא, עס איז נישטאָ קיין אַנדער אויסוועג“.

אַבער דאָס זענען געווען נור ווערטער. דער מה דאָס האַרץ,
זיין בלוט, זיין מעגליכקייט, זיין גאַנץ לעבען האָט איצט פראַטעס-
טירט, און אַלעס האָט זיך צוואַמענגענומען, אום צוצוקלערען אַנעצה,
ווי אַזוי אָבצוראַטעווען דאָס לעבען.

ער האָט אויפגעהערט צו עסען, כאַטש ער האָט נאָך געפיהלט
דעם אַפעטיט און איז צוגעגאַנגען צום פענסטער, הידער אַרויסגע-
קוקט דרויסען, אין גרינעם גאַרטען אַריין. אין קאַפּ האָבען זיך
איהם געשפיעלט פאַנטאַזיעס, ער האָט זיך פאַרגעשטעלט זיין לעבען,
ווי עס וואָלט אַנדערש געקענט זיין, ווי עס איז געווען. זיין פאַג-
טאַיע האָט איהם פערטראַגען אין אַ ווייטער, אָבגעלעגענער פאַרם,
ערגעץ אין אַ ווייטער פראַווינג, אין סטייט מעין, אין קאַנעטיקוט,
אַדער גאַר אין מיטעל-וועסט. ער וואוינט מיט זיין פאַמיליע אויף
אַנאַקעזען פעלד און בעאַרבייט די ערד. ער שטעהט אַזוי מיט זיין
טאַכטער אויפ'ן פעלד, אין הערבעסט-צייט, אין אַזאַ טאַג ווי היינט

צווישען די גאָלדענע און בלוטיגע בלעטער, אין קלייבט אויף די לעצטע רעשטען פון דער ערד'ס פרוכטען.

„גאָט, דאָס לעבען האָט צו פערטיילען אזוי פיעל גליק, דאָס לעבען איז אזוי רייך אין גליק. עס וואָלגערט זיך דאָך אַרום דאָס גליק איבער דער ערד, און איך האָב נישט געוואוסט, און איך האָב עס געזוכט אויף אַזעלכע פערפלאַנטערטע, געפעהרליכע וועגען. איך האָב געמיינט, אַז עס ליגט נור אין עשירות, און דערגעהן קען מען דערצו דורך גנבה, גולה, דורך מענשליכען אונגליק, דורך דעם מ. בשענס טרעהרען און צרות.“

„פאַר וואָס לערנען זיי נישט די מענשען, וואו עס געפינט זיך דאָס אמת'ע גליק? אַז דאָס אמת'ע גליק איז אזוי גאָהענט, נור אויפצוהויבען עס מיט דער האַנט?“

„צו וואָס זענען דאָ קירכען? צו וואָס זענען דאָ די טעמפל-

לען? פאַר וואָס קלערען דאָס נישט אויף די צייטונגען?“

„און אפשר האָב איך געמוזט קומען דערצו, פדי איך זאָל

דערזעהן, וואו עס געפינט זיך דאָס אמת'ע גליק?“

און דאָן האָט ער זיך געזאָגט דאָס, וואָס יעדער איינער זאָגט זיך, ווען עס איז שוין צו שפעט:

„ווען זיי וואָלטען מיך יעצט אַרויסגעלאָזט, וואָלט איך גע-

וואוסט, ווי אזוי צו לעבען. איך וואָלט געוואוסט.“

און אַט דער געדאַנק האָט איהם געגעבען עפעס אַ שטופ. ער האָט אָנגעהויבען צו רעווידירען דעם בעשלוס, וועלכען ער האָט געפאַסט יענע נאַכט און אָנגעהויבען ענערגיש ווידער צו זוכען אַנאויסגאַנג פֿין דער בעץ:

„און אפשר אָנהויבען נאָך אַמאָל דעם קאַמף פון דאָס ביי ?

איך בין דאָך אונשוילדיג. איך קען דאָך לייכט אויפווייזען די אור-

זאך פון מיינ פערשפעטיגען דעם צוג; אַז איך האָב קיינמאָל די

פריי נישט געקענט, אַז אַלעס, וואָס עס האָט געטראָפען דעם אַכטען

אויגוסט, איז געווען אַ צופאַל, אַז אין אמת'ען האָב איך נישט גע-

וואָלט הרגענען דעם אונגליקליכען אַלטען מאַן. אַ חיה האָט געווייל-

דעוועט אין מיר, אַ חיה פון ליידענשאַפט. ער האָט מיך געטראָפען

אין אַ שלעכטער מינוט. דאָס העכערע געריכט וועט מיר גלויבען.

די געשוואַרענע זיינען געוואָרען מיטגעצויגען אין דער ליידען-שאפט פון דער דיסקוסייע, אין די געריכטס-אונטערהאַנדלונגען, וואָס די פרעסע, גאָס, האָט געפיהרט איבער מיר. אויף וויפיל קע-נען זיי מיך דאָס פּעראַרטיילען? אויף צעהן, אויף פּופּצעהן, אויף צוואַנציג יאהר! איך וועל עס פאַר ליעב אָננעמען. איך וועל קאָ-רעקט און עהרליך אויספיהרען די אַרבייט, וואָס זיי וועלען לייגען אויף מיר. איך וועל טאָן אַלצדינג, איך זאָל קריגען אַ בענגעדי-גונג. זיי וועלען מיך בענגעדיגען אין צעהן, אין פּופּצעהן יאהר אַרום. איך בין נאָך אַ יונגער מענש, איך בין פיזיש שטאַרק. איך וועל עס איבערטראַגען. איך וועל אַרויסקומען, איך וועל זיך נעה-מען צו עהרליכער אַרבייט. אָ, איך וועל וויסען דאָן, ווי אזוי צו לעבען.

באַדד האָט דער אָנגעהויבען צו מאַהלען פאַר איהם די אַנדערע זייט, די שטעלונג פון די אַרומיגע צו איהם דערנאָך. „סטאַן דער פּעראַרטייטער. און מיין פאַמיליע? סילאָע וועט זיך מיט מיר גטן — געוויס וועט זי זיך בעפרייען פון מיר. זי האָט קיינמאָל קיין סענטימענטען נישט געהאַט.“

„לאָז זי זיך גטן מיט מיר. איך וועל זי בעפרייען. אָבער גערטרוד וועט האַלטען מיט מיר. איך ווייס, אין די ערשטע ציי-טען, ווען זי איז נאָך יונג, וועלען זיי פרובירען איינפלאַנצען אין איהר אַ שנאה, אַ האָס צו מיר. אפשר וועלען זיי גאַרנישט דערמאָ-נען מיין נאָמען פאַר איהר? זיי וועלען טאָן אַלצדינג, אום דאָס קינד צו מאַכען פּערגעסען אָן מיין עקזיסטענץ. זיי וועלען מיר פּערשווייגען פאַר איהר. איך בין געשטאַרבען. גוט, גוט. אפשר וועלען זיי איהר איינרעדען, אז קראָז איז איהר פּאַטער, גוט, גוט. דאָס קינד וועט אויפּוואַקסען, עס וועט זיך דערמאָנען אָן מיר. עס וועט זיך דערמאָנען אָן די קינדער-יאָהרען — אפשר וועל איך שוין דאָמאָלט פריי זיין. גערטרוד וועט זיין דערוואַקסען. זי וועט מיך נישט לאָזען אליין. עס איז מיין קינד, מיין בלוט און פלייש.“ „און וואָס געהט מיך אָן די גאַנצע וועלט? זיי אלע אין דרויסען? איך בין בעסער פון זיי. איך האָב דערוועהן דעם גאַנ-צען אָפּגרויט, אין וועלכען זיי ליגען. איך האָב דערוועהן דעם

זומפ, אין וועלכען מיר אלע זינקען, און איך וועל זיך ארויסדראפען פון דעם זומפ. יא, איך וועל בעצאהלען דערפאר מיט צוואנציג יאהר פון מיין בעסטען לעבען. אָבער איך וועל זיך ארויסדראפען פון דעם זומפ. און ווען איך וועל זיך ארויסקריגען, וועל איך זיין אַן אַנדער מענש. איך בין שוין איצט אַן אַנדער מענש. וואָס געהען זיי מיך אָן?״

„אָבער ס׳וועט?“

ער האָט זי געזעהן יעצט אין איהר גאַנצער ווייבליכער פּי-גור. איהרע בלאַנדע האָר, איהר לייב — און זי באַלאַנגט צו אַן אַנדערען, אפשר צו זיין פּיינד, צו קראָזן, און זי וואוינט מיט איהם אין דער זעלבער וואוינונג, אין דער וואוינונג, וואָס ער האָט איינגעריכטעט, וואָס ער האָט מיט אַזוי פּיער ליעבע צוזאַמענגע-קליבען, אַ שטול נאָך אַ שטול. יענער זיצט אין זיין ביבליאָטעק, אונטער דעם שאַטען פון דעם לאַמפּ, וואו ער פּלעגט זיצען. יענער שפּייזט ביי דעם טיש, ביי וועלכען ער פּלעגט שפּייזען. יענער שראַמפּט אין דעם בעט, אין וועלכען... און איך לעב נאָך! לעב ערגעץ-וואו אין אַ לאַך, אין געפּענגעניש, אין אַ פּינסטערען ווערק-שטעל מיט אַנדערע פּערברעכער. און ער, מיין פּיינד, פּערוואַלטעט מיט מיין פּערמעגען, מיט דעם פּערמעגען, וואָס איך האָב מיט מיינע צוויי הענט צוזאַמענגעקליבען.

ער האָט געבויען דעם קאַפּ מיט אונטערטעניגקייט און גענומען אויף זיך זיין גורל.

„אזוי איז עס בעשערט געווען. איך האָב קיינמאָל נישט גע-האַט קיין גליק צו דער פּרוי. זאָל איהר גאָט העלפען.“

ער איז שטיל געוואָרען. עס איז שטיל געוואָרען אין איהם נאָך דעם געדאַנק. אַ בערוהיגונג און אַ שטילקייט האָט בעהערשט זיין גאַנץ וועזען און אַן אונבעוואוסטע פּרייד האָט איהם אַרומ-גענומען.

ער איז צוגעגאַנגען צום טיר און אַריינגערופּען דורך די שטאַכעטען דעם וועכטער:

„מיין פּריינד, איך האָב אַ גרויסע בקשה צום „וואַרדען. איז

עס מעגליך, אז מען זאָל מיר ערלויבען צו אַרבייטען אין גאַרטען, ווי זיי דאָ? — ווייזט ער דורכ'ן פענסטער.

„איך וועל עס בעדאַרפען פאַרלעגען דעם וואַרדען.“

„איך בעט דיך, טהו דאָס“ — האָט סטאַן אָנגעכאַפט דעם וועכטער'ס האַנט מיט געבעט — „איך וואָלט עס אַזוי געוואָלט.“
„גוט, גוט, איך וועל איבעררעדען מיט איהם.“

„איך דאַנק דיר.“

אין אַ פאַר מינוט אַרום איז דער וועכטער צוריקגעקומען און האָט איהם געמאָלדען, אז זיינע אַדוואָקאַטען וואַרטען אויף איהם אין „וואַרדען'ס“ ביוראָ, און ער קען מיט איהם געהן זעהן זיי. אין דער ביוראָ פון „וואַרדען“, הינטער די גראַטעס, האָבען שוין געוואַרט אויף איהם זיין פריינד גאַלדשמיט און דער אַסיס-טענט פון דעם גרויסען אַדוואָקאַט, וואָס האָט איהם פערטהיידיגט. „גו, ווי פיהלסטו זיך, אַלטער יונג?“

„אַ, איך דאַנק אייך. זעהר גוט“ — האָט סטאַן געזאָגט אַ פּרעהליכער.

„דאָס איז אַ גוטער סימן. מיר קענען דיר שוין איבערגעבען, אַז די גאַנצע פרעסע, די גאַנצע שטאַדט איז אויפגעקאַכט איבער דעם אורטייל, און מיר האָבען די בעסטע האַפנונגען. פון איבעראַל זאָגט מען אונז צו שטיצע. דאָס געריכט אַליין וויל דערמיט אַן ענדע מאַכען.“

„אַ, דאַנקען גאָט“ — האָט סטאַן אַרויסגעקערעכצט.

„מיר גרייטען צו דעם מאַטעריאַל פאַר דער אַפּעלאַציע. מיר ווילען זיך מיט דיר אַן עצה האַלטען. אויב דו וועסט איינגעהן דערויף, דער פונקט איז זעהר וויכטיג. און ווען עס וועט אונז געלונגען דעם פונקט צו ברענגען אין דעם ריכטיגען ליכט, איז אונזער נאָך געוואונען. אַזוי זיכער, ווי מיר האָבען איצט טאָג.“
„רעטעט מיך, מיינע...“ — האָט סטאַן נישט פערענדיגט דעם זאָן, און פאַר שאַנדע, וואָס ער איז שוואַך געוואָרען, האָט ער זיך מיט אַ האַנד פערשטעלט די אויגען.

„אַ, זיכער, ווי עס איז דאָ אַ גאָט אין הימעל, דו וועסט לעבען. מיר האָבען בעשטימט אויפצודעקען אַלע קאָרטען, ארויס-“

צוקומען מיט דעם גאנצען אמת, נישט מעהר זיך שפיעלען מיט קיין סענטימענטען. עס האנדעלט זיך דא אום דיין קאפּפּ. וואָס האָט איהר בעשטימט צו טאָן?

הער אויס, די אָנקלאַגע האָט געבויט איהר גאנצען בעשול-דיגונגס-אַקט אויף דעם, וואָס דו האָסט פּערשפּעטיגט דעם צוג און דו האָסט נישט געקענט ערקלערען די אורזאך, פאַר וואָס דו האָסט דיך דעם אַכטען אויגוסט נישט געפונען מיט דיין פאַמיליע צוזאַ-מען, נו, וועלען מיר יעצט אויפדעקען דעם גאנצען אמת. מיר האָבען בעווייזען דערפאַר, אַז מיסעס סטאַן האָבט גאנצע אַבענדען געשיפט זיך אין זיין „קאנאָ-שיפעל“ איבער'ן טייך. מיר האָבען נאָך מעהר קאָמפּראַמיטירענדע בעווייזען, וואָס דו ווייסט נישט, אַז דו האָסט געהאַט אַ גענוגענדע אורזאך, נישט נור בלויז אייפערזיכטיג צו זיין, נור זאָפּירט אָנצוקלאַגען דיין פרוי אויף אַ גט. נישט ווע-לענדיג ארויסרופען אַ סקאַנדאַל אין דעם טאַג פון דיין קינד'ס געבורטס-טאַג, וועלכען קראָז האָט געוואָלט פּראָוואַצירען — צוליעב דעם האָסטו זיך איינגעהאַלטען און ביסט נישט אַרויסגעפאַהרען נאָך „סטעטען הוט“ מיר האָבען בעווייזען — אַז מיסעס סטאַן, וועלכע שפיעלט איצט די ראַלע פון אַ צדקניות, איז געווען פּער-אינטערעסירט, אַז דו זאָלסט נישט אַרויסקומען דעם אַכטען אויגוסט קיין „סטעטען הוט“, ווייל דעמוועלבען אַבענד האָבען זיי שכנים גע-זעהן אין מיטער קראָז'ס שיפעל. דאָס וועט איינמאַל פאַר אַלע מאָל אויפדעקען די קאַרטען. עס וועט ערקלערען דיין גאנצען פּסי-כאָלאָגישען צושטאַנד פון אַכטען אויגוסט. עס וועט ערקלערען אַלע דיין מעשים. דער גאנצער פּראָצעס וועט דורך דעם קריגען אַ גאַנץ אַנדערע ריכטונג. נאָך מעהר, די גאנצע סימפּאטיע פון דער עפענטליכער מיינונג, וועלכע איז יעצט, נאָכ'ן שטרענגען אורטייל פון די געשוואַרענע, זעהר גענויגט צו דיר, וועט ביי דער בעלויכ-טונג מיט איין קלאַפּ איבערגעהן אויף דיין זייט. אזוי קלאַר ווי דער טאַג, דו ביזט אַ פרייער בענשׂ.

סטאַן איז בלייך געוואָרען און האָט געשוויגען.

נו, וואָס זאָגסטו צו דעם?

סטאַן האָט צוערשט אַ לאַנגע וויילע געשוויגען. דערנאָך

האָט ער אָנגעהויבען שאַקלען מיט'ן קאַפּ אויף ניין, אָהן ווערטער.
"וואָס?"

"קיינמאָל נישט אין מיין לעבען... אז איך זאָל אַפילו חיסען
צו געהן אויפ'ן עלעקטרישען טויט-שטול. דאָס איז ערגער ווי דער
טויט" — האָט ער צוגעלעגט פאַר זיך אין דער שטיל.

"אַבער, מענש, דיין לעבען, דיין קאַפּ שטעהט אין געפאָהר.
"קייין איין וואָרט נישט מעהר דערפון, דזשענטעלמען, איך
מוז אייך בעטען" — האָט סטאַן געזאָגט, ציטערענדיג מיט זיין
גאַנצען קערפער.

די אַדוואָקאַטען האָבען זיך אָנגעקוקט פּערוואונדערט און
ערשטוינט.

"אַבער, מענש, מיסעס סטאַן האָט דאָך נישט אַרויסגעוויזען
קייין געפיהל פון רחמנות, פון צוגעהעריגקייט צו דיר. דערמאָן דיר,
ווי זי האָט דיר בעהאַנדעלט דורך דער גאַנצער צייט פון פראָצעס,
דאָס האָט דאָך געהאַט אזא ווירקונג אויף די געשוואָרענע, איבער
איהר, איבער איהר הענגסטו דאָך!"

"דזשענטעלמען, אז איהר וועט נישט שווייגען, ביי גאָט, אז
איך פּערלאָז אייך". דאָן האָט ער געזאָגט אין דער שטיל, ווי פאַר
זיך: "אַ פּעראורטיילטער האָט אויך אַ האַרץ".
די אַדוואָקאַטען האָבען שוין געשוויגען.

"ווען איהר האָט נישט צוגעקלערט עפעס בעסערס, איז פּער-
פאלען, דאָן מוז איך שטאַרבען".

"אויב אזוי, בלייבט גאָר נישט איבער, נור צו לאָזען פאלען
די אַפּעלאַציע און אַריינצוגעבען אַ פעטיציע צום גובערנאַטאָר פאַר
אַ בעגנעדיגונג. מיר זעהען נישט קיין אַנדער פונקט, אויף וועלכען
מען קען שטיצען די אַפּעלאַציע".

"איך וועל נישט אונטערשרייבען קיין פעטיציע פאַר בעגנע-
דיגונג" — האָט סטאַן געזאָגט אין דער שטיל, פאַר זיך, מיט אַ
פעסטע שטימע פון אַ זיכערען בעשלוס.

— "דאָן מוז עס דיין פאַמיליע טאָן פאַר דיר, אויב דו ביזט
זיכער, אז זיי וועלען עס טאָן" — האָט גאָלדשמידט געזאָגט מיט

א סארקאסטישען שמייכעל, וועלכער איז ערשינען אויף זיינע קורץ-געשאַרענע ענגלישע וואַנסעלעך.

סטאַן האָט איהם אָנגעקוקט, זיין גאַנצער בליק איז געוואָ-רען קאָנצענטרירט אויף גאָלדשמידט'ס קורץ-געשוירענע ענגלישע וואַנסעלעך, ווי ער וואָלט געזוכט דעם סארקאסטישען שמייכעל, וועלכער האָט נאָר וואָס אויפגעלויכטען און אויסגעלאָשען געוואָרען אין זיי. זיינע אויגען זענען גרעסער געוואָרען און זיין גאַנצער פנים איז בעדעפט געוואָרען. דאָן האָט ער געזאָגט, וויעדער אין דער שטיף, פאַר זיך, מיט אַ זיכערען טאָן, ווי ער איז געוואוינט געווען אין „ביוזנעס“, ווען ער איז געקומען צו אַ בעשלוס :

„אזוי וועט עס טאקע בלייבען, מיין פאמיליע וועט בעשטימען צי איך זאָל לעבען, אָדער איך זאָל שטארבען. אזוי העלף מיר גאָט.“

גאָלדשמידט — גישט סטאַן — איז בלייך געוואָרען, און אָנגעקוקט סטאַנ'ען מיט שרעק.

„קוק גישט אויף מיר, ווי איך וואָלט משוגע געוואָרען. איך בין גישט משוגע, בלייבט געזונד, מיינע פריינד. פיער דאָג פאַר אַלעס, אזוי בלייבט עס.“

ער האָט זיי געגעבען די האַנד, און איז צוריקגעגאַנגען אין טויטען-הויז אַריין.

די ערלויבניש אויף צו ארבייטען אין גארטען פאר דעם
 „טויטען-הויז“ האָט סטאַן נישט געקריגען. „טויטע מענשען אַר-
 בייטען נישט“ — ער האָט נור געהאַט די מעגליכקייט צו בעטראַכ-
 טען די פרייד, וואָס דאָס לעבען האָט אזוי ביליג צו פערטיילען
 (וואָס ער האָט ענטדעקט אזוי קורץ פאַר זיין גרוב) דורך דעם
 פענסטער. קיינע נייע איבערלעבענישען זאָלען נישט אָבציהען די
 אויפמערזאמקייט פון דער חרטה איבער זיינע פּערגאַנגענע זינד,
 דורך די לעצטע פאַר טעג פון זיין לעבען, וואָס די גערעכטיגקייט
 האָט איהם צו דעם צוועק געשאנקען — ער האָט צייט געהאַט דורך
 זעכט וואַכעדיגע און דורך טעג, לאַנגזאַם ביז משוגעת קריכענ-
 דיגע, צום הונדערטסטען מאל איבערצוטראַכטען זיין בעשלוס, צו
 וועלכען ער איז געקומען, אָז זיין פאַמיליע זאָל בעשטימען זיין אור-
 טייל. און וואָס מעהר ער האָט געקלערט דערפון, וואָס מעהר ער
 האָט זיך געגריבעלט אין דעם געדאַנק — האָט ער איינגעזעהן,
 ווי גערעכט און ווי ריכטיג ער איז, ער האָט דורך דעם בעשלוס
 געוואָלט געבען אַ טעם זיין לעבען, אַ בערעכטיגונג פאַר אלע זיינע
 עולות, וואָס ער איז בעגאַנגען. „פאַר מיין פאַמיליע האָב איך גע-
 לעבט, פאַר מיין איינציג קינד, וואָס איך האָב לייעב, און פאַר דער
 פרוי, וואָס איך האָב לייעב (יא, איך האָב זי לייעב, איך האָב זי
 לייעב געהאַט און האָב זי נאָך לייעב ביון היינטיגען טאָג, נאָך אלעם,
 וואָס עס איז געשעהען). זיי האָב איך בעקליירט מיט שאַנד אויפן
 באַנצען לעבען. מיין איינציג קינד, וואָס איך האָב לייעב, און מיין

פרוי, וואָס איך האָב לייעב. ווארום וויפיעל זי וועט זיך נישט ווע-
לען בעפרייען פון מיר — מיין נאָמען וועט הענגען אויף איהר
לייב, ווי אַ אייזערנע קייט — „סטאונס ווייב“. „סטאונס אלמנה“ —
ער האָט געציטערט ביי דעם וואָרט. דורך דעם, זאָלען זיי אַליין
בעשיידען — צי זיי ווילען, אָז איך זאָל איינמאָל פאַר אַלע מאָל
אויסגעמעקט ווערען פון דער ערד, פּערגעסען ווערען פון זייער
האַרזאָנט אויף שטענדיג — אָדער, איך זאָל לעבען בלייבען ער-
גיין-וואו אין דער פינסטערניש און זיי זאָלען דאָך האָבען אַ שייכות
מיט מיר. זיי האָב איך בע'עול'ט — זיי זאָלען משפט'ן.

ער האָט מיט דעם געדאַנק איינגעשטילט זיין קאָכעדיגע
בלוט, וואָס האָט פּראָטעסטירט געגען טויט, זיינע וואַכענדיגע גע-
פיהלען, וואָס האָבען זיך גאַרנישט געוואַלט צופאַסען צום טויט;
זיינע קוואַלענדיגע געדאַנקען, וועלכע האָבען בגנבה, ווי הינטען
אַרום, אָהן זיין וויסען, געבונטעוועט זיך געגען זיין בעשלוס און
געהאַלטען אין איין אויסאַרבייטען פלענער, ווי אַזוי זיך צו בע-
פרייען פון טויט.

דער געדאַנק האָט זיך פּערוואַנדעלט ביי איהם אין אַ לוסט-
געפיהל, און דאָס לוסט-געפיהל האָט אים געגעבען פח צו קעמפען
געגען זיין לעבענס-חשק און אים בייצוקומען. האַ, האַ, האַ —
האָט ער געדאַכט — מיין גורל ליגט אין די הענד פון מיין פרוי
— פון דער פרוי, וואָס איך האָב לייעב. זי וועט ענטשיידען אויב
איך זאָל לעבען אָדער שטאַרבען. און זיס וועט מיר זיין צו שטאַר-
בען פאַר איהר — דערפאַר ווייל איך האָב זי לייעב...

ער האָט זיך געקוויקט מיט דעם געפיהל ביינאַכט אויף זיין
געלעגער, אין דאָס געפיהל האָט אים געשטאַרקט דורך די פיינ-
ליכע טעג, אָז ער זאָל נישט שוואַך ווערען.

און נאָך עפעס: דאָס געפיהל האָט אין איהם, טיעף אין איהם
אַ האַפנונג בענייט. — מיין פאַמיליע וועט מיך נישט לאָזען שטאַר-
בען. נישט נאָר מיין קינד, נאָר די פרוי, וועלכע איך האָב אַזוי
לייעב און זי האָט מיך פיינד, וועט מיך אויך נישט לאָזען שטאַר-
בען. די האַפנונג איז פּערוואַנדעלט געוואָרען אין אַ אמונה, וועל-

כע האָט אויסגעפילט זיין לעער האַרץ און האָט בעפרוכפערט זיינע טעג מיט האַפנונג.

ערשטוינט זענען געבליבען די אַדוואַקאַטען, ערשטוינט זע-
נען געבליבען זיינע פריינד — אַלע, וואָס האָבען סטאַונדען געקענט
בזו איצט — איבער דעם מאַדנעם בעשלוס, וואָס ער האָט אָנגע-
נומען. און די וועלט האָט געזעהען מיט בעוואונדערונג (זיינע
פריינד מיט פערצווייפלונג), ווי עס ווערט אַדורכגעלאָזט די צייט
פון דערלאנגען אַפּעלאַציע און עס ווערט גאַרנישט געטון. דער
גאַנצער מאַטעריאַל, וואָס זיי האָבען געזאַמעלט, די גאַנצע אָנ-
שטרענונג זייערע צו ראַטעווען זיין לעבען — געהט פּערלוירען
מיט גאַרנישט.

עס האָט נישט געהאַלפּען די טענות פון זיינע אַדוואַקאַטען,
די וואַרנונג פון זיינע פריינד, אַז ער שפּיעלט אַ שלעכטע שפּיעל,
אַז זיין קאַפּ איז אין מויל פון אַ טיגער — סטאַון איז געבליבען
פעסט ביי זיין בעשלוס. עס האָט אפּירט נישט געהאַלפּען דאָס בע-
שטעהען שוין פון די אַדוואַקאַטען צו לאָזען פאַלען דעם פּונקט
וועגען דער פּרוי'ס אונגעטרייקייט און צו זוכען אַנאַנדערען רע-
טונגס-פּונקט פאַר דער אַפּעלאַציע — סטאַון איז געבליבען פּער-
עקשניט ביי זיין בעשלוס. — געגען קיינעם בין איך נישט שולדיג,
נאָר געגען מײן פאַמיליע — זיי זאָלען ענטשיידען: איך זאָל לע-
בען אָדער איך זאָל שטאַרבען.

דורך דער צייט, וואָס סטאַון זיצט אין טויטען הויז האָט
ער געהאַט די געלעגענהייט זיך צו בעקענען מיט די איינוואוינער
— זיינע שכנים. ביים וואַשען אין דערפריה, ביים עסען, ביים
שפּאַציר-גאַנג, ביים געבעט און ביי פּיעל אַנדערע געלעגענהייטען.
אזוי ווי ער — האָבען זיי אַלע געגלויבט, אַז זיי וועלען נישט געהן
אויפן „עלעקטריק-טשער“, אַ נס וועט געשעהן און זיי וועלן בלייבען
לעבען. נאָר מיט דעם חילוק, וואָס זיי, זיינע חברים פון טויט, זע-
נען געווען זיכער, אַז זייערע פאַמיליען וועלען זיי נישט לאָזען
שטאַרבען. זיי האָבען געוואוסט, אַז זייערע ווייבער, זייערע מו-
טערס, די פאַטערס זייערע — ליגען ביי דער טהיר פון גובערנאַמאַר,
שלאָגען אָב די טהירען פון אַלע, וואָס האָבען אַ איינפּרוס. זיי זע-

נען געווען זיכער, אז די טרעהרען פון זייערע אייגענע וועלען זיי ראטעווען, סטאָן אָבער האָט די זיכערקייט נישט געהאַט. איינער נאָר איז געווען אין דער ועלבער לאַגע, וואָס ער. און דאָס איז גע-ווען — זיין שכן, דער ניגער, רעפּ, וועלכען ער האָט געהערט יע-דען פּאַרנאָכט וויינען דורך דער וואַנד פון זיין קאַמער.

ער איז נאָך געווען פּמעט אַ יונגעל. דער ניגער האָט גע-האַלטען אין איין טענה'ן, אז ער איז נאָך נישט אַלט קיין אַכצעהן יאָהר, דורכדעם טאָר מען איהם נישט זעצען אויפ'ן „עלעקטריק-טשער". אין די פּאַפּירען איז ער אָבער געשטאַנען פּערשריבען עלטער און דאָס געריכט האָט געפונען, אז ער איז שוין גענוג אַלט צו קענען שטאַרבען. ער איז געווען פּערמישט אין אַ איבער-פּאַל איבער אַ וויסער מיידעל, וועלכע ער האָט אַראָבגעשלעפּט אין אַ קעלער און דאָרט פּערגעוואַלדיגט און דערשטיקט. אז מען האָט איהם געכאַפּט, האָט איהם דער צורייצטער עולם געוואַלט לינסען. די פּאַליציי האָט איהם מיט גרויס מיה אָבגעראַטעוועט פון צעוילדעוועטען המון. צוליבע דעם, אז עס איז געקומען צום געריכט פאַר די געשוואוירענע — האָט מען זיך נישט זעהר פּיעל מיה געגעבען אויסצוגעמינען, אויב דאָס וויסע מיידעל איז טאַקי געווען אזוי אונשוילדיג, ווי דער אָנקלאַגער האָט זי פּאַרגעשטעלט.

נישט ווי דער ניגער האָט געזאָגט, אז זי האָט איהם גע'פּשופט אין ביי איהם צוגענומען דאָס גאַנצע געלד, וואָס ער האָט פּערינט און געזאַנגען איז זי מיט אַנדערע. קיין געלד האָט ער נישט געהאַט אויף אַ אייגענעם אַדוואָקאַט, און דער אַדוואָקאַט, וואָס די שטאַדט האָט איהם געגעבען, איז געזאַנגען אויף „פּראַקטיק" און עס האָט זעהר ווינציג איהם געאַהרט, אויב די מלוכה וועט אַרעמער ווערען מיט אַ ניגער אָדער נישט. קיינעם האָט ער נישט געהאַט פון זיי-ניגע. געקומען איז ער פון דעם דרום, און ער ווייסט נישט אויב זיינע עלטערען לעבען נאָך, אָדער זיי זענען שוין געשטאַרבען. די פּאַפּירען, וואָס מ'האַט געשיקט אין זיין געבורטס-שטאַדט אויסצוגע-פּינען זיין ריכטיגע עלטער, זענען נאָך נישט צוריקגעקומען — און דער ניגער האָט זיך געהאַלטען דורכדעם אין איירעדען, אז מען וועט איהם, צוליבע זיין מינדעריעהריגקייט, נישט טויטען.

מיט איהם האָט זיך סטאַן בעפריינדעט מעהר, ווי מיט די אנדערע זיינע מיטשטארבענדע. עס איז געווען אפשר דערפאר, וואָס דער אַריסטאָקראַטישער וויצע-פרעזידענט פון דער קאָמערץ-באַנק האָט זיך געפיהלט אַזוי איינזאַם און אַליין, ווי דער פער-לאָזטער נייגער. פונקט אַזוי ווי דער נייגער — האָט ער אויך קיי-נעם נישט, ווער עס זאָל זיך אָננעהמען פאַר איהם. און ווען סטאַן האָט זיך נאָר געטראַפּען מיט איהם, האָט ער פערפיהרט מיט איהם אַ געשפרעך:

— נו, רעפּ, זענען שוין אָנגעקומען די פאַפירען פון אַט-

לאַנאַ?

— נאָך נישט, באַס (דער נייגער האָט גערופּען סטאַן'ען באַס, אַזוי ווי ער וואָלט איהם געווען גערופּען אויף דער פריי). נאָר זיי וועלען געוויס אָנקומען. אין אַטלאַנאַ שטעהט אַלעס פער-שריבען.

— געזיס וועלען זיי אָנקומען, רעפּ. זיי זענען שוין אָנגע-קומען. נאָר זיי בעהאַלטען זיי אויף דער לעצטער מינוט. אין דער לעצטער מינוט, אַז זיי וועלען דיך געהן פיהרען צום עלעקטריק-טשער — וועט אָנקומען די בעגנעדיגונג פון גובערנאַטאָר. — יא, דו האָסט רעכט. אַלע זאָגען אַזוי. דער „וואַרדען“ זאָגט אויך אַזוי. נאָר שווער צו וואַרטען. גאָט ווייס — שווער צו לעבען אַזוי אין ספק. עס עגבערט אין קאַפּ בייטאָג און ביינאַכט, ווי צאָהן-וועהטאָג.

— פערפאַלען, אַ געזעץ אַזעלכעס, — טרייסט איהם סטאַן.

— אַ שלעכטער געזעץ, — זאָגט דער נייגער.

— יא, אַ שלעכטער געזעץ.

— און מיט דיר ווי האָלט עס, באַס?

— איך ווייס נישט, רעפּ.

— נו, פאַר דיר בין איך זיכער. דו וועסט נישט געהן אויפן

עלעקטריק-טשער.

— פאַרוואָס מיינסט דו אַזוי?

— דיין מאַמע וועט דיך נישט לאָזען טויטען.

— מיין מאַמע לעבט נישט מעהר.

— איז עס דיין ווייב. זי איז אודאי אַ שענע, יונגע פרוי. אַז זי וועט זיך שטעלען פאַר דעם גובערנאַטאָר אין אָנהויבען צו וויינען, וועט ער באַלד אינטערשרייבען דעם „פאַרדאָן“. מען זאָגט, אַז דער גובערנאַטאָר קען נישט איבערטראַגען קיין ווייבער-טרעהרען. ווען איך וואָלט געהאַט אַ פרוי, וואָס זאָל וויינען פאַר מיינעטוועגען פאַר דעם גובערנאַטאָר — בין איך זיכער, אַז איך וואָלט אויך גע- לעבט.

— און דו מיינסט, רעפ. אַז עס לוינט זיך?— פּרעגט סטאַן.
— איך וועל דיר זאָגען, „באַט“. לוינען לוינט זיך נישט, נאָר דער חילוק אַז דער: אַז דו לעבסט — האָסט דו אַ „שאַנס“ אין אַז דו ביסט טויט—האַסט דו שוין קיין „שאַנס“ נישט. דאָס איז דער פּונקט.

— יאָ, דו האָסט רעכט, רעפ. זיי אין גוטען מוט.

— דאַנק, באַט זיי אויך אין גוטען מוט.

און זיי גיבען זיך די הענד אין צושיידען זיך.

בייטאָג איז דער ניגער שטענדיג געווען אין גוטען מיט. אָפּטמאָל הערט איהם אפילו סטאַן זינגען ניגער-לידער דורך דער וואַנד. ביים עסען איז ער פּרע ליך און מאַכט וויצען מיט „ביג-בען“, אַז זיי וועלען בעדאַרפען פאַר איהם אַ ספּעציעלען מאַטאָר פון אַ הינדערט פּערד-קראַפט אַריינצולאָזען אין איהם דעם עלעק-טרישען שטראָם. נאָר קוים קומט פאַרנאכט, די זון הויבט זיך אָן זעצען אין צווישען די נאַקעטע צווייגען פון די בוימער, וואָס שטע- הען אַן דרויסען, הויבט זיך אָן צו וועבען אַ טונקעלעס געוועב — הערט זיך רעפ'ס געוויין, ער וויינט, ווי אַ קינד וואָלט זיך גע- קל גיט פאַר וועמען, ווי ער וואָלט געלעגען אין דער מוטערס שוים און געזשאלעוועט זיך, נישט דעריבער, וואָס עס פעהלט איהם עפעס, נאָר פאַר פּערגעניגען-וועגען, גלאַט אַזוי, דערפאַר, וואָס ער האָט אַ מוטער זיך צו קלאָגען פאַר איהר.

— איך בין נישט שולדיג—קלאָגט ער דורך דער וואַנד, דער ניגער—זיי ווייסען אלע, אַז זי האָט מיך געכשוּפ'ט, דאָס גאַנצע געלד האָט זי אויסגענארט פון מיר אין געגאַנגען איז זי מיט דעם קרומען איטאַליענער. מיט איהם איז זי געגאַנגען אין די „וואַדע“

וויילס, אין די טאנץ-האלעס און מיט מיר אין די הינטער-הויפטן, כדי דאָס געלד ביי מיר אויסצוגארען.—אזוי האָט ער געפורטשעט פאַר זיך אַ לאַנגע צייט, וואָס אַמאָל שטילער, ביז ער איז איינגע-שלאָפען און עס האָט זיך דערהערט זיין שנאָרכען.

נאָך וועמען סטאָן האָט מקנא געווען—איו עס געווען „בינ-בען“. „בינ-בען“, אַ הויכער, ברייטבייניגער, אַרויסער גוי, אזוי הויך ווי אַ געביידע. ער איז געווען אַ אָנפיהרער פון אַ באַנדע, וואָס האָבען געמאַכט דרייטע איבערפאַלען אין געוועלכער אין מיטען העלען טאָג. אַריינגעפאַלען איז ער איבער אַ פרוי, וועלכע ער האָט ליעב געהאַט, מיט וועמענס מאַן ער האָט צוזאַמען געאַרבייט. זי האָט איהם אָנגערעדט, אַז ער זאָל הרגענען איהר מאַן, און אַז ער האָט עס אויסגעפיהרט, האָט זי איהם, ווי דליה שמשווען, איבערגעגעבען אין די הענד פון די פּאָליציי, ווען ער האָט זיך געהאַט בעהאַלטען ביי איהרס אַ שוועסטער. דערפאַר, וואָס די פרוי האָט אַרויסגעגעבען די גאַנצע באַנדע רויבערס און האָט ביים פער-הער געהאַלפען זיי צו פערשיטען—איז זי אָפגעקומען מיט אַ פער-העלטניסמעטיג קליינער שטראָף און „בינ-בען“ איז געוואָרען גע-שיקט אין „טויטען-הויז“. נאָך נישט קוקענדיג דערויף, וואָס ער פערלירט זיין לעבען אויפ'ן מזבח פון ליבע צו אַנאַנדערער פרוי—האָט זיין אייגענע פרוי וועלטען איינגעלעגט אָפצוראַטעווען איהר מאַן פון טויט. זי, מיט אַלע איהרע קינדערלעך, וועלכע מען זאָגט, אַז זיי האָבען בעטראַפען אַ זיבען שטיק, זענען יעדען פאַרטאָג אַרויסגעפאַרען נאָך אַלבאַני, אָפגעהיטען דעם גובערנאַטאָר, ווי זי האָט איהם נאָך געקענט געפיינען און געפאַלען צו זיינע פיס. זי מיט אַלע זיבען קינדער האָבען אָנגעכאַפט איהם ביים ראַק און ער האָט זיך נישט געקענט פון זיי בעפרייען, סיידען מען האָט זיי געמוזט אַוועקנעמען מיט געוואָלד. זי פלעגט ליגען תמיד אין קיך פון גובערנאַטאָר, געוויינט און געבעטען זיך פאַר דעם גובערנאַטאָרס פרוי, אַז זי זאָל ווירקען אויף איהר מאַן. געבעטען זיינע דינסטען, זיינע קינדער, אַז זיי זאָלען רחמנות האָבען אויף דעם פאַטער פון איהרע קינדער און מען זאָל איהם, איהר מאַן, ראַטעווען פון טויט. און אַז דעם גובערנאַטאָרס ווייב, ביי וועלכער זי האָט געבעטען

רחמנות, האָט איהר אויסגערעדט, פאַרוואָס זי האָט נישט אויף אַזוי פיעל זעלבסט-רעספעקט און שעמט זיך נישט צו בעטען פאַר אַ מאַן, וואָס האָט זי אָפגענואַרט מיט אַנאַנדער פרוי—האָט זי דערויף אָפגעגענטפערט דעם גובערנאַטאָר'ס פרוי: אַז, ווען זי, דעם גובערנאַטאָר'ס פרוי, וואָלט זיך געפונען אויף איהר אָרט—וואָלט זי אויך דאָס זעלבע געטהון, "אַס זי".

דאָס איז געקומען אין די צייטונגען. די גאַנצע שטאָרט האָט געלאַכט און די עפענטליכע מיינונג איז געוואָרען אויפּמערקזאַם אויף איהר.

די פרוי פלעגט קומען זעהר אַפט נאָך „סינג-סינג“ און אַלעס אַדורכזעצן און קריגען די ערדויבניש צו זעהען זיך מיט איהר פעראורטיילטען מאַן. זי פלעגט קישען זיינע הענד, טרייסטען איהם און געשוואוירען איהם, אַז פריהער וועט זי שטאַרבען איידער ער און ער זאָל גאַרנישט קיין מורא האָבען—זי וועט איהם אָבראַטע-ווען פון טויט.

„בינבען“ האָט זי אפילו אין „טויטען-הויז“ נישט בעסער בעהאַנדעלט, ווי אויף דער פרוי. ווען זי פלעגט אין זיין געגענט-וואָרט שעלטען און זידען זיין געליעבט קעבס-ווייב, צוליעב וועלכער ער איז אַריינגעפאלען — פלעגט זי דער מאַן גוט מכבד זיין דורך די גראַטעס, און די פרוי איז מיט אַ געשוואַלען אויג, וואָס דער מאַן האָט איהר געמאַכט, געלאָפען פון „סינג-סינג“ צום גוי. בערנאַטאָר נאָך אַלבאַני, צו פאלען צו זיינע פיס, אָבצוראַטעווען דעם מאַן פון טויט.

די געטריישאפט פון דעם ווייב צו איהר האַרצלעזען מאַן, וואָס די צייטונגען האָבען, פאַר סענסאַציע וועגען, נישט נאָר מיט געטיילט, נאָר נאָך צוטראַגען אין טעלעראַלעך — האָט געמאַכט אַזא ריהרענדען איינדרוק אויף די לעזער, אַז עס האָבען זיך אָנגעהויבען צו הערען שטימען אין בריף צו די רעדאַקציעס און דער-נאָך אין לייט-אַרטיקלען, אַז מען זאָל דעם מאַן שענקען דאָס לעבען צוליב דער פרויס וועגען. און איינער אַ פאַפולערער מאַראַל. שריפטשטעלער איז אַרויס אין איינעם פון זיינע טעגליכע מאַראַל-אַרטיקלען אין אַ פערשפרייטער צייטונג מיט אַן אַפעל צום גובער-

ג'צאָר, און די כרעהרען כון די צדיקים וואָסען אָב די זינד כון די רשעים" — און זיין אייגענע פרוי, וואָס ער האָט מעהר פאַר אַלע-מען בע'עו'לט, פאַר וועלכער ער איז מעהר שולדיג ווי פאַר דער „שטאַדט" — און זי בעט צווי ריהרענד פאַר זיין לעבען — איז דאָס דער בעסטער בעווייז, און עס איז עפעס גוטעס אין דעם מאָן, וואָס איז פעהרויהלען פאַר אונזערע אויגען. אין דעם זכות בעדאַרף מען איהם שענקען דאָס לעבען. דער אַפּעל האָט געמאַכט און איינדרוק, און דער גובערנאַטאָר איז בעשיט געוואָרען מיט בינעס צו שענקען דעם מערדער דאָס לעבען, און די כרוי און דער מער דער אַליין זענען געוואָרען די פּאַפּולערסטע פאַר אין דערן שטאָדל...

און דאָס איז אַלעס געווען בעוואוכט אין „סינג-סינג". אי כוויטען-הויז איז מען געווען זיכער, און כוף-כוף-וועט די פרו אַפּראַטעווען „בינ-בענען" פון טויט און מען האָט איהם שוין אָנגע-הויבען גאנץ אַנדערש בעהאַנדלען. ער איז שוין געוואָרען פעררע. כענט צו די לעבעדיגע...

נישט ווילענדיג האָט סטאַן געמאַכט אַ פּערגלייך צווישען זיך און „בינ-בען", צווישען זיין אייגענער פאַמיליע און דער פאַ-מיליע פון „בינ-בען"...

ער האָט זיך געפרעגט; אין וועמען ליגט די שולד — אין מיר צי אין איהר? און ער האָט זיך אַליין געענטפּערט:
— עס איז די שולד כון אונזער לעבען!

דאָס „טויטען-הויז“, ווי יעדע אַנדערע מענשליכע געזעל-
שאַפט, האָט געהאַט זיינע „אַריסטאָקראַטען“ און זיין „פעבל“. די
„אַריסטאָקראַטען“ פון „טויטען-הויז“ זענען בעשטאַנען פון דעם
בעריהמטען מערדער בעני — אַ פיהרער פון אַ געפעהרליכער באַנ-
דע, וועלכע האָט זיך בעריהמט געמאַכט איבער דער שטאַדט מיט
איהרע דרייַסטע איבערפאַלען. זיצענדיג שוין אין „טויטען-הויז“
האָט ער נאָך גישט אָנגעוואָרען זיין מאַגעטישען איינפלוס איבער
דער באַנדע, וואָס ער האָט איבערגעלאָזט אויף דער פריי. זיי האָ-
בען זיך נוקם געווען אין אַלע, וועלכע זענען שולדיג געווען אין
דעם אַריינפאַל פון זייער פיהרער, און זיין אַרעסט האָט שוין גע-
קאָסט אַ פּאָר לעבענס. דער גאַנצער „בעני“ איז געווען אַ אינגעל
פון אייביגע צוואנציג יאָהר. אַ גידעריגער און אַ צאַרטער — אויס-
געזעהן ווי אַ סוכאַטניק. ער האָט מיט אַ אויסערגעווענהליכער
גלייכגילטיגקייט אָבגעוואַרט זיין יום-הדין. ער האָט פּמעט מיט קיינעם
נישט גערעדט. נישט צוליעב איינזאַמקייט, נאָר צוליעב שטאַלצקייט.
אַ חוץ מיט סידני שטיין, דעם אַרגאַניזאַטאָר פון די באַנקען-אַבער-
פאַלען. סידני שטיין איז געווען אַ אינטעליגענטער יונגערמאַן, וואָס
איז אויסגעקומען פון אַ פיינער פאַמיליע. סידני אַליין איז נישט
בעגאַנגען קיין מאָרד, ער איז עס געווען דער אַרגאַניזאַטאָר. סידני
איז שוין נישט געווען אַזוי רוחיג, ווי בעני, און האָט אָנגעהויבען
פאַרן מייט זיך צו אינטערעסירען מיט רעליגיע, צוליעב וואָס בעני
האָט געמאַכט פון איהם געלעכטער. צו זיי האָט זיך געקלעבט

„בינ-בען, און זיי אלע דריי האָבען געבילדעט, אוי-צו-זאָגען, דעם אַריסטאָקראַטישען שטאַנד אין דעם „טויטען-הויז“.

דאָגעגען איז דער ניגער „רעפ“ געווען פּעררעכענט פאַר דעם נידריגסטען פּון די נידריגע. צווישען איהם און די „אַריסטאָ-קראַטען“ איז נאָך אפילו געשטאַנען דער איטאַליענער „טאַני“, וועלכער איז געווען פּעראורטיילט פאַר אַ שרעקליכען לוסט-מאַרד אויף קליינע קינדער, וואָס ער האָט פּערנאַרט אין אַ קעלער. מיט דעם איטאַליענער האָבען זיי נאָך ווען עס איז געוועקסעלט אַ וואָרט. „רעפּס“ שרעקליכע זינד איז געווען — די פאַרב פּון זיין הויט. זיי האָבען זיך געפּיהלט שוין בעלידיגט, וואָס דער „שוואַרצער הונד“ וואוינט מיט זיי צוזאַמען אין איין הויז און וועט די זכיה האָבען צו זיצען אויף דער זעלבער „שטוהל“ צום טויט, וואָס זיי. — דענקסט דו נישט, אַז מען בעדאַרף פאַר ניגערס האָבען אַ בעזונג דערע טויטען-שטוהל?”

— „ווען ברענען זיי פּון דיין לייב די שוואַרצע נשמה אויס?“ — וואַרפט איהם ווער צו פּון די „אַריסטאָקראַטען“, הען ער טרעפט רעפּס, אַדער:

— דו ביזט נאָך דאָ מיט אונז? און איך האָב געמיינט, אַז זיי האָבען דיך די נאַכט שוין געשיקט אין גיהנום פּון די „שוואַר“ צע הינד“.

דורכדעם קאָן מען זיך פאַרשטעלען די איבערראַשונג, וואָס האָט אַרויסגערויפּען אין „טויטען-הויז“, אַז די אַריסטאָקראַטען האָבען דערזעהן, אַז דער „באַנקיר“ (ווי זיי האָבען גערופּען סטאַונען) האָט פּון אלע קאַנדידאַטען אויפּן טויט — אויסגעזוכט דוקא דעם שוואַרצען ניגער פאַר אַ קאַמעראַד און מיט איהם אַליין פּון אלע האָט ער זיך געחבר'ט. די אַנדערע זיינע קאָלעגען האָט סטאַן פּמעט ווי נישט בעמערקט. פּון דערווייטענס זיך נאָר ווען עס איז געגריסט מיט זיי, אָבער זעהר זעלטען געוועקסעלט אַ וואָרט מיט זיי. מיט דעם ניגער האָט ער פּערבראַכט די גאַנצע צייט אויפּן שפּאַציר, געזעסען מיט איהם ביים עסען און אין געבעט-הויז ביים געבעט.

— סנאָביש — האָבען די צווייטע געוואונקען.

— א מאניער אועלכע.

עס איז שוין געוואָרען געזאָגט, אז דער בשותפות'דיגער גורל, וואָס עס האָבען געטיילט דער וויצע-פרעזידענט און דער נייגער, האָט דעם ערשטען צוגעצויגען צו דעם פערלאָזטען שוואַר-צען יונגעל, עס איז אָבער נישט בלויז געווען די עלענדקייט פֿון דעם נייגער (וואָס האָט איהם געמוזט דערמאָהנען אין זיין אייגענער איינזאָמקייט), וואָס סטאוני'ען האָט אזוי געצויגען צו איהם — עס איז געווען אַ געפיהל, וועלכעס סטאון האָט קיינמאָל נישט געקעצט און האָט זיך בעוווּזען ביי איהם צום ערשטען מאל אין „טויטען-הויז“ טאָקי צו דעם שוואַרצען פערלאָזטען נייגער. סטאון איז גע-ווען פּעראַינטערסירט מיט דעם גורל פֿון „רעפֿן“, אז מען קען זאָ-גען, אז אָפּטמאָל האָט ער פּערגעסען אין זיך און געקלערט וועגען דעם נייגער. — גאָט מיינער — האָט ער זיך געזאָגט — ער האָט דאָך נאָך גאָר נישט געלעבט. מיר אַלע האָבען כאָטש גענאָסען פֿון לעבען, קענען געלערנט די זיסקייט און די ביטערקייט — אָבער ער האָט דאָך נאָך גאַרנישט פּערוזכט — פאַרוואָס שיקען זיי איהם אַוועק פֿון דער וועלט?

מען קאָן זאָגען, אז צום ערשטען מאל האָט סטאון נישט געקלערט וועגען זיך, נאָר אָבגעגעבען זיך אין די געדאַנקען מיט דעם גורל פֿון אַנ'אנדערן, פֿון אַוילד-פרעמוען. ער האָט אַפּאַר מאל געפרובט רעדען וועגען „רעפֿן“ מיט'ן „וואַרדען“:

— „וואַרדען, קאָן מען טאָקי גאַרנישט טהון אָבצוראַטעווען דאָס יונגעל פֿון אזאַ פּריהציטיגען טויט? — ער איז דאָך נאָך אַ קינד.

דער „וואַרדען“ האָט איהם אָנגעקוקט:

— מיך וואונדערט זעהר, וואָס אין דער לאַגע, וואָס דו גע-פינסט זיך, האָסטו נאָך צייט צו קלערען וועגען אַנדערע?

— איך הייס נישט. מיר דאַכט זיך, אז איך בין מעהר פּער-אינטערעסירט אין דעם יונגעל, ווי אין מיר.

— איך וואונדער זיך.

— דאָס בעסטע, וואָס איך האָב געהאַט צו נעמען פֿון לעבען, האָב איך גענומען. אָבער ער — איז דאָך נאָך אַ קינד. ער

האָט דאָך נאָך קיין פרוי נישט ריכטיג געקענט.
 און דאָס זענען געווען נישט בלויז קיין ווערטער. זיין אייגע-
 נער גורל האָט זיך אָבגערוקט פון איהם. צי דערפאר, וואָס ער
 איז געווען זיכער, אָז מיט איהם וועט עפעס געשעהען, וואָס וועט
 איהם ראַטעווען פון טויט (ווי יעדער פּעראַרטיילטער גלויבט, אָז
 אַנס וועט געשעהען אין דער לעצטער מינוט) — זיינע געדאַנקען
 זענען געווען פּערנומען מיט'ן יונגעל, ער האָט געקלערט, ווי אזוי
 צו געפינען אַ מעגליכקייט איהם אָבצוראַוועטען פון טויט. און איי-
 מאָל, אזוי ליגענדיג ביינאַכט, איז איהם איינגעפאַלען אַ ווילדער
 געדאַנק: „איך וועל זיך ווענדען מיט אַ פעטיציע צום גובערנאַטאָר
 וועגען „רעפּין“. איך — אַ פּערברעכער, אַליין אַ טויט-פּעראַוואַרטייל-
 טער, — וועל מיך ווענדען מיט אַנאַפעל צום גובערנאַטאָר — נישט
 וועגען מיר, נאָר וועגען דעם יונגעל. דאָס קאָן אַמאָל ריהרען דעם
 גובערנאַטאָר'ס האַרץ, ווען ער איז אַ מענש, און דאָס קאָן איהם אַמאָל
 אָבראַטעווען פון טויט.“

באַר אָבער האָט זיך אין האַרץ, טיעף אין די פּערבאַרגעני-
 שען, אָבגערופען אַנאַיונסטיגקייט, וואָס וואַכט איבער דעם מענשען
 אין מאַמענטען פון געפּאָהר.
 — מיט דעם טריט וועסטו צונעהמען פון דיר די לעצטע
 מעגליכקייט, דעם לעצטען שאַנס.

אַ ציטער איז אַדורכגעגאַנגען דורך איהם.
 — נאָך אַ פעטיציע, וועסט דו נישט מעהר קאָנען אָנגעבען
 אַ ביטע אויף דיין אייגען לעגען, ווען דו וועסט עס בעדאַרפען.
 — אָבער איך גיב דאָך סיי-ווי-סיי נישט אָב, איך האָב זיך
 דאָך אָבגעזאָגט אונטער צושרייבען מיין אייגענע פעטיציע?
 — דערפאַר וואָס דו דענקסט, אָז דיין ווייב, דיין פאַמיליע
 וועט אָבגעבען פאַר דיר. דו ווילסט צוזאַמען מיט דיין לעבען צו-
 ריקגעווינען דיין פאַמיליע. וואָס וועסטו טהון אין דער לעצטער
 מינוט, ווען דיין פאַמיליע וועט זיך אָבזאָגען צו בעטען פאַר דיין
 לעבען?
 — דאָן וויל איך נישט לעבען. האָב איך נישט קיין רעכט
 צו לעבען — האָט ער כמעט הויך אויסגעשריען אין זיך.

— דאָס זענען נאָר ווערטער, דו האָסט נישט אויפגעגעבען די האָפנונג צו לעבען, און ווען נישט דיין פאמיליע, וועסטו אַליין אָפגעבען אַ פעטיציע, פעהאַק נישט די טהיר פין דיין קבר... אַ גאַנצע נאכט האָט סטאַן געקעמפט מיט זיך. אין דער פריה האָט ער זיך געטראָפּען מיט „רעפּין“ ביים וואַשען. ער האָט דערזען דעם יונגען, שטאַרקען, בראַנזענעם קערפער פון דעם יונגען ניגער אונטער דעם קראַן וואַסער: דאָס וואַסער איז געפלאַסען איבער זיין הויט און איז אָפגעשפרונגען, ווי עס וואַלט גערוען איבער שטאַהל. נישט ווילענדיג האָט סטאַן געקלערט וועגען דעם, אַז אין אַ פאַר טיג אַרום, אפשר שוין מאַרגען (ווער ווייסט?) וועט דער קערפער אינעווייניג זיין פערברענט אויף קויל פון עלעקט טרישען שטראָם, וועלכען מען וועט אַריינלאָזען אין איהם, און ער וועט זיך צעפאַלען ווי אַש אין דער ערד.

— ווי אזוי קאָנען זיי דאָס? מיט וואָס פאַר אַ רעכט? דאָס האָט ענטשידען.

ער האָט נישט קיין וואַרט אויסגערעדט, נישט צום יונגען און נישט צו קיינעם. נאָכ'ן פריהשטיק האָט ער זיך געהייסען פיהרען צום „וואַרדען“.

— איך וויל אַנשרייבען אַ פעטיציע צום גובערנאַטאָר.

אין דער פעטיציע האָט ער געשריבען צווישען אַנדערעס: „...איך, סטאַן, אַמאָל דער וויצע-פרעזידענט פון דער קאָ- מערץ-באַנק“, היינט — דער פּעראורטיילטער צום טויט, וואַרטענדיג אויף מײן גורל אין „טויטען-הויז“, בעט דיין גנאדע—נישט פאַר מיר—נאָר פאַר אַ לײדענדען, ווי איך בין, וואָס איז בעסער פאַר מיר און האָט מעהר רעכט צו ערוואַרטען דיין חסד, דערפאַר, וואָס ער איז יונגער פאַר מיר, אַ קינד, — און ער האָט נישט ווער עס זאָל בעטען פאַר איהם“.

סטאַן איז געבליבען וואַרטען ביי דעם וואַרט, זיין בלוט אין איהם האָט געזאָגט:

בין איך דען נישט אַליין אזוי — אַ קינד? און איך האָב דאָך אויך נישט, ווער עס זאָל בעטען פאַר מיר?
— ניין, איך האָב נישט קיין רעכט מיך אזוי אַנצורופען.

און ער האָט גענומען די פעדער און צוגעשריבען:
 "פאַר מיר בעט איך נישט און איך וועל נישט בעמען קיין
 „פאַרדאָן". נאָר פאַר דעם יונגעל „רעפּ", זאָל זיך גאָט אָברופען
 אין דיין האַרץ".

ער האָט אונטערגעשריבען די פעטיציע און דערלאָנגט דעם
 „וואַרדען" איבערצושיקען דעם גובערנאָטאַר.
 נאָך דעם, ווי ער האָט אָפּגעטהון דעם אַקט — האָט זיך
 ווער גערייצט מיט איהם אינעוועניג אין איהם:
 — דעם יונגעל וועט עס נישט העלפען און דיר האָסט דו
 קאַליע געמאַכט.

— זאָל זיין אַזוי — האָט ער יענעם אָפּגעענטפערט.
 — עס וועט מאַכען אַ שלעכטען אינדריק אויפ'ן גובערנאָטאַר,
 סטאַן וויל שפּילען דעם „מענשען-פּריינד" — האָט זיך די שטימע
 אַלץ גערייצט מיט איהם.
 — זאָל זיין אַזוי.

— דער גובערנאָטאַר וועט מיינען, אז דאָס איז געווען אַ
 פאַרשפּיל פאַר דיין אייגענער ביטע, דו האָסט עס געטהון אויף דער
 עצה פון דייע קלאַגע אַדוואָקאַטען: דאָס קאָן אַפילו קאַליע מאַכען
 דיין ווייב'ס פעטיציע, ווען זי וועט אָנגעבען — האָט זיך די שטימע
 נישט אויפגעהערט צו רייצען מיט איהם:

סטאַן האָט עס מעהר נישט געקאָנט אויסהאַלטען.
 — גאָט העלף מיר, אַזוי ווי איך האָב עס געמיינט! — האָט
 ער אויסגערופען.

ער איז רוהיג געוואָרען.
 און שפעטער איז ער אָבער עפעס גליקליך געווען. ער האָט
 געהאַט דאָס זעלבע געפיהל אַזוי ווי אַמאָל, ווען עס האָט זיך איהם
 איינגעגעבען אַ גוטען קאָנטראַקט אָפּצושליסען...

עס איז אַדורכגעגאַנגען אַ פאַר טעג; עס איז אַדורכגעגאַנגען
 אַ וואָך און קיין תשובה פון גובערנאָטאַר איז נישט געקומען. סטאַן
 האָט אויסגעוואַרט מיט אונגעדולד. עס איז איהם שוין מעהר יעצט
 אָנגעגאַנגען די באַנגעדיגונג פאַר דעם יונגעל ווי זיין אייבעע.

אין דער רעטונג פון דעם יונגעל האָט ער געזעהן זיין אייגענע רעטונג. אַ סימן האָט ער זיך אָבגעמאַכט: וועט עס העלפֿען — איז עס אַ גוטער סימן, — אז נישט...

נור וואָס „אז נישט“ האָט ער מורא געהאַט צו דערקלערען. יעדען פרייהמאַרגען, אז ער האָט געטראָפֿען דעם נעגער ביים האַטשען, האָט ער איהם געפרעגט:

— נו, וואָס הערט מען „קיד“?

— נאָך נישטאָ קיין ענטפֿער פון גיבערנאַטאַר.

— איך בין זיכער, אז עס וועט קומען, — זאָגט סטאַן

אַ פֿרעהליכער.

— פֿאַרוואָס ביזט דו אזוי זיכער? זאָג מיר „באַס“, גאָט זאָל

דיך בענשען. — זאָג מיר „באַס“ — האָט זיך דער ניגער ביי איהם געבעטען.

— רעפ, איך בין זיכער, אזוי ווי דו זעהסט דעם טאַג-שיין,

עס וועט קומען אין דער לעצטער מינוט, ווען זיי וועלען דיך שוין פֿיהרען צום שטוהל.

— דו ווייסט עפעס „באַס“ און ווילסט מיר נישט זאָגען, —

אַ, אין גאַט'ס נאָמען, זאָג מיר „באַס“, האָסט עפעס געהערט? דער „וואַרדען“ האָט דיר געזאָגט? — אַ, דו ווייסט, — ביי גאָט, זאָג מיר, אָדער איך שטאַרב — האָט איהם דער ניגער אָנגעכאַפט ביי דער האַנד.

— איך קאָן נישט זאָגען, רעפ. נור זיי אין גוטען מוט. דיין

לעבען איז גערעטעט קלאָר ווי דער טאַג, און ווען אפילו וועסט שוין זיצען אויפֿן שטוהל — האָב קיין אַנגסט. דיין לעבען איז דיינס.

— דו ווייסט עפעס, דו ווייסט! דו ווייסט עפעס „באַס“, אין

גאַטעס נאָמען! — איז דער ניגער געפֿאַלען צו זיינע פֿיס.

— איך קאָן דיר נישט זאָגען. נור זיי זיכער, רעפ.

— וואָרט שוין בעסער געווען, ווען עס וואָלט שוין געווען

פֿערביי. איך האָב נישט מעהר קיין פֿח. אַ, פֿערשאַלטען! — האָבען זיך ביים ניגער פֿערגלייט די אויגען און די ווייסאַפֿלען, וואָס

זענען געווען בעצויגען מיט רויטע בלוט־שנירען, האָבען זיך פאַר-
 דרעהט מיט די באַלעמס אַרויס פון די אויגען־לעכער.
 — „רעפ“, זיי זיכער — אַזוי ווי ס'איז דאָ אַ גאַט אין
 הימעל.

— אַ דאַנק דיר „באַס“, דו ביסט אַ לייבליכער ברודער
 אין מעהר נאָך. דאַנק דיר „באַס“ — האָט דער ניגער נישט אָפגע-
 לאָזט זיין האַנד.

אַמאָל נאָך מיטאַג, ווען מען האָט סטאַנאָנען אַרויסגעפיהרט
 צום שפּאַציר, האָט שוין הינטער די שטאַכעטען פון זיין אייגענער
 קאַמער געוואַרט אויף איהם „רעפ“.

— „באַס“, „באַס“, קום נאָר אהער — האָט „רעפ“ גערופען
 פון זיין קאַמער אַרויס, ווען סטאַנאָן איז פאַרבלייגעגאַנגען.
 סטאַנאָן איז צוגעגאַנגען צו איהם.

— „באַס“, זיי האָבען מיך געפרעגט אויב איך וויל נישט
 דעם פריסטער זעהען? וואָס מיינט דאָס? — האָט דער ניגער
 געפרעגט מיט אַ הייזעריגער שטימע, אַזוי ווי זי וואָלט נישט
 געקומען פון זיין קעהל, נאָר פון אַ הוילען אינעווייניג אַרויס.
 — דאָס איז גאַרנישט. איך האָב דאָך דיר געזאָגט, דער
 „פאַרדאָן“ וועט ערשט קומען, ווען דו וועסט זיצען אויף דער
 שטוהל.

— פאַרוואָס? — ווערט דער נעגער בלייך.

— עס איז אַזוי דאָס געזעץ.

— אַ פאַרשאַלטען געזעץ פון גאַט.

— שעלט נישט „רעפ“. איך האָב דאָך דיר געזאָגט, אַז

דו ביסט גערעטעט.

— ביסטו נאָר זיכער „באַס“?

— זיכער, אַזוי ווי עס איז טאַג.

— גענאַרסט מיך נישט „באַס“ — ניין, ניין.

— „רעפ“, דו ביסט גערעטעט.

— אַ דאַנק דיר „באַס“.

דעם אָווענד האָט סטאַן מעהר נישט געהערט דעם ניגער
וויינען דורך דער וואַנד. דערפאַר האָט ער איהם געהערט בעטען,
הויך בעטען, נאַכזאָגענדיג וועמען וואָרט נאָך וואָרט. דערנאָך האָט
ער איהם געהרט זינגען קירכען-לידער, נאַכזינגענדיג וואָרט ביי
וואָרט. דערנאָך איז שטיל געוואָרען. נור שטעלער, אין דער נאַכט
אַרײַן, האָט זיך דאָס זינגען איבערגעהורט. צי צוליב דער שטיל-
קייט פון דער נאַכט אָדער צוליב אַנאַנדער סיבה—האָט זיך דאָס
זינגען דערהערט נישט נור שארפער, נור עס איז געווען ווייטאַג-
דיגער. סטאַן איז נישט געשלאָסען אַ גאַנצע נאַכט. ער האָט אויפ-
גענומען אין זיין נשמה יעדען רוש, וואָס האָט זיך געהערט פון
דער צווייטער זייט וואַנד.

סטאַן האָט קיינמאל נישט געקליעט וועגען דעם פראָבלעם
פון גאָט. גאָט איז געווען ביי איהם, ווי ביי אלע אַנדערע זיינס
גלייכען מענשען—אַ זאך, וואָס עס איז דאָ, ווען מען בעדאַרף עס, ווען
מען בעדאַרף עס נישט—איז עס נישט דאָ... געבנטן האָט ער אויך קיינ-
מאַל נישט, אַ הויך אין זיין קינדווייט, געצוואַנגענערהייט אָדער פאַר בע-
צוהלט. ער האָט קיינמאַל נישט געפיהלט דאָס בעדערפעניש צו
בעטען, כאָטש ער האָט בעלאנגט. צייט ער האָט זיך משרך געווען
מיט די קעניגסכעמערס, אַלס אַ וויכטיגער מיטגליד אין דעם טעמפלע,
פון וועלכען זיין שווער איז „פּרעידענט“, און זעהר זיך פערדינט
געמאַכט פאַר דעם ראַבינער, עס איז איהם גוט געגאַנגען און ער
האָט נישט געפיהלט דאָס בעדערפעניש צו בעטען. צייט ער געפינט
זיך אין דעם אומגליק, זוכט ער אַ וועג צו גאָט ער זאָל בעטען
און ווייסט נישט ווי צווי צוזאָממען דערצו, זיין האַרץ האָט נישט
געפונען קיין תפילה אויסצודריקען זיין געבעט. די פאַר איינצעלנע
העברעאישע ווערטער, וועלכע ער האָט געדענקט פון דאַווען, האָבען
זיך געוואַלדערט אין זיין זפרון, ווי אונגליכע שמאַטעס, ער האָט
זיי נישט פערשטאנען און נאַכגעזאָגט זיי ווי אַ טאַליסמאַן. זיי האָ-
בען נישט געשטימט דעם דורשט פון זיין בעזענדורשטיגער נשמה.
ערשט יעצט, דערהערענדיג דאָס האַרצרייסענדע געזאַנג פון דעם
זינגער דורך דער וואַנד—האָט ער פערשטאנען וועגען וואָס עס האַנדעלט
זיך און זיין האַרץ האָט זיך אויפגעעפּענט. ער האָט זיך אַראָפּגע-

לעגט אויף דער ערד און זיין פנים איינגערקאָבען אין דער פּאָד-
לאַגע און מיטגעבעטען :

— גאָט, ראַטעווע דאָס יונגעל! גאָט, ראַטעווע דאָס יונ-
געל! — האָט ער געברומט פאַר זיך, איבערחורנדיג דעם זאָך
אַהן אַ שיעור מאָל.

און אַ וואונדער: די איינפאַכע ווערטער האָבען געשטילט דעם
דורשט פון זיין נשמה און ער האָט זיי געטרונקען, ווי אַ פּערקלש-
טער דורשטיגער.

ער ווייסט נישט ווי לאַנג ער איז געלעגען אַזוי אויף דער
ערד. ער איז געלעגען ביז אויף דער צווייטער זייט וואַנד איז
שטיל געוואָרען. דערנאָך האָט ער זיך אויפגעהויבען און אָנגעהוי-
בען זיך צו דרעהען איבער זיין קאַמער אַהין און צוריק, ביז זיין
קערפער איז בעפאַלען אַ מידקייט און ער האָט זיך געוואָרפען אויף
זיין בעט.

צומאָרגענס, אויפ'ן צווייטען טאָג, ביים וואַשען זיך, האָט ער
שוין דערהערט די גייעס:

דעם גיבערנאַטאָרס „פאַרדאָן“ איז נישט געקומען.

— עס האָט זיי גענומען נור אַכצען סעקינדען, — האָט
איינער געזאָגט.

— אַ גוטער עלעקטריקער — האָט אַנ'אנדערער צוגעזאָגט.

— דער יונגעל האָט געשמייכעלט די גאַנצע צייט. ווען זיי
האַבען איהם שוין דאָס קאַפעל אָנגעטהון אויפ'ן קאָפּ — האָט ער
באָך געגלויבט, אַז דער „פאַרדאָן“ קומט, — האָט ווער דערצעהלט.
סטאָן, כאַטש דערפיהלענדיג דאָס, וואָס איז געשעהן, שוין
פון פריהער, איז בלייב געוואָרען. זיין האַרץ איז שטיל געבליבען
און ער האָט געציטערט מיט די ליפען:

— ווי אַזוי געהמען זיי זיך דאָס רעכט, וואָס בעלאַנגט צו

האָט :

עס איז געווען, ווי די וועלט אין דרויסען האָט פּערגעסען אָן איהם. זייט סטאון האָט קאָטעגאָריש אָפּגעזאָגט אונטערזושרייבען די אָפּעלאַציע און אויך אָנצושרייבען אַ פעטיציע צום גובערנאָטאַר וועגען אַ פּאַרדאָן, זיינען די אַדוואָקאָטען אָפּגעפּאַלען פּון איהם. זיין פּריינד גאָלדשמידט איז נאָך געווען ביי איהם אייניגע מאָל און האָט אים געוואָרענט איבער דעם געפּעהרלעכען שפּיל מיט זיין לעבען, מיט זיין פּערלאָזען זיך אויף זיין פּרויט באַרמהערציגקייט. אָבער ער האָט גאָרנישט געפּועל'ט. סטאון איז האַרטנעקיג געבלי- בען ביי זיין בעשלוס, אַז זיין פּאַמיליע האָט דאָס איינציגע רעכט צו בעשטימען, צי ער זאָל בלייבען לעבען, אָדער ער זאָל שטאַר- בען. געזעהן, אַז ער קאָן גאָרנישט מאַכען מיט סטאון'ען, איז ער אויך אָבגעפּאַלען און מעהר זיך נישט בעוויזען.

סטאון האָט נישט געוואוינט, אויב דרויסען ווערט עפעס גע- טאָן פאַר אים, אָדער נישט; אויב אימיצער זעהט זיך מיט זיין פּרוי און בעמיהט זיך צו ווירקען אויף איהר, אָדער מען האָט טאַקע גאָר אין גאַנצען פּערגעסען אָן איהם. מען קען נישט זאָגען, אַז עס איז איהם גאַנץ גלייך געווען. צוערשט, איידער ער האָט איבערגעלעבט דעם ניגער, רעפּס"ט טויט, איז ער געווען מעהר גלייכגילטיג צו דער פּראַגע (זיין אָפּגעשלאָסען פּון דער וועלט פאַר אַזאַ לאַנגע צייט, אונטער אַזעלכע בעדינגונגען, ווי שווערע תּפּיסה, איז דאָס זעלבע ווי דער טויט, און אפשר נאָך ערגער, האָט ער זיך גע- זאָגט), יעצט אָבער, נאָך דעם ניגער'ס טויט, האָט זיך אַרויסגע-

מיזען, אז די גלייכגילטיגקייט צו זיין גורל האָט נישט געשטאַמט דערפון, וואָס עס איז איצט איהם נישט אָנגעגאַנגען זיין לעבען, גור דאָס טיעף אין האַרץ האָט ער געגלויבט, אז ער וועט נישט שטאַרבען. טיעף אין האַרץ איז ער געווען איבערצייגט, אז מען וועט איהם נישט לאָזען טויטען. יעצט, נאָכ'ן טויט פון דעם ניגער, האָט איהם אַרומגעכאַפט אַ מוראדיגע שרעק: פונקט אזוי ווי דעם ניגער, וועט מען איהם שלעפען צום „עלעקטריק-טשער“. ער האָט איצט ריכטיג בעגריפען די גאַנצע גרויזאַמקייט, וואָס עס שטעהט איהם פאַר, אָפגעמעקט צו ווערען פון די לעבעדיגע אייף אייביג, אויף אייביג. און זיין גאַנץ בלוט, זיין גאַנצע ענערגיע, זיין לעבענס-שטראָם האָט זיך ווידער געוועקט און פראָטעסטירט געגען דעם, און געזוכט אַרעטינג.

אַבער אַנאַנדער קראַפט איז אויפגעשטאַנען אין איהם, וואָס איז שוין געווען שטאַרקער פון זיין לעבענס-בעגעהר — די קראַפט פון אינערליכער גערעכטיגקייט האָט בעהערשט זיין גאַנצען וועזען. — הייסט עס, אז עס מוז זיין אזוי... אזוי איז געווען דער גורל, וואָס האָט געפיהרט צו דעם, און איך מוז זיך אונטערוואַרפען.

די אַלע געפיהלען זענען נישט געווען ביי איהם קלאַר. זיי האָבען געאַרבייט אין געהיים, אונטער פערשעלעטע שלייערס, אָהן דעם ווילען, אָהן דעם וויסען, אָהן דער מיטבעצייגלינג פון סאַאי-נען אַליין. וואָרום זייט דעם ניגער „רעפ'ס“ טויט, איז געקומען איבער איהם אַרעזיגנאַציע, וואָס האָט איהם אינגאַנצען בעהערשט. ער האָט דערזעהן דעם פח פון בעשערטען גורל, געגען וועלכען עס איז אונמעגליך צו קעמפען, און ער האָט זיך אונטער איהם אונטערגעוואַרפען מיט אונטערטעניגקייט.

געגען דעם בלינדען פח פון בעשערטקייט האָט זיין איבער-ליכער לעבענס-בעגעהר געזוכט אַ שוץ אין אַ קראַפט, וואָס סטאַין האָט ביו איצט נישט פערשטאַנען און נישט געגלויבט אין איהר עקזיסטענץ — אין גאָט.

זייט „רעפ'ס“ טויט האָט דאָס פראַבלעם פון גאָט זעהר בע-שעפטיגט סטאַינ'ס געדאַנק, ווער בעשטימט דעם גורל פון מען-אָען? — האָט ער זיך געפרעגט — „גאָט!“ — האָט ער זיך געמוזט

ענטפערען: „וואָס איז גאָט? וואו איז גאָט?“ דער מוח, וואָס איז געוואוינט געווען אָפצוועגען זאָכען, וועלכע זענען בנמצא, אָבען נישט געקענט בעגרייפֿען גאָט.

דער יונגער ראַבינער, וועלכער איז אַרויכגעקומען יעדען שבת נאָך סינג סינג, און האָט בעגלייט די יודישע צום טויט-פֿער-אורטיילטע אויף זייער לעצטען וועג, אָנגעטהון אין אַטלית מיט אַביכעל אין דער האַנט, איז נישט אימשטאַנד געווען אין די ווע-גען פֿון סטאַנאָס מאַרץ, וואו די נישטערקייט האָט אויסגעשטיינערט, צו פֿערוייהען דעם וואונדער-גראָז, וואָס הייסט „גאָט“. נישט מיט מאַראַל-פֿרעדיגען, נישט אפילו מיט שטראַף און בעלונג און אויף יעדער וועלט, איז ער געווען אימשטאַנד סטאַנאָען געהנטער צו ברענגען צו גאָט.

נור דאָס, וואָס דער מוח האָט נישט פֿערשלאָנען, האָט דאָס האַרץ אָנגעהויבען צו פֿיהלען. אין האַרצען זענען שוין לאַנג גע-וואַקסען (און איצט האָבען זיך פֿונאַנדערגעפֿליהט) אזעלכע געפֿיהלען, וואָס סטאַן האָט קיינמאָל נישט געקענט און וואָס האָבען איהם אין זיין יעצטיגער פֿערצווייפֿעלטער לאַגע געבראַכט טרייסט אין רוה. זיי האָבען איהם זיכער געמאַכט אין זיך, זיי האָבען איהם אונטער-געהאַלטען ווי מיט אייזערנע שטאַנגען. סטאַן איז געווען איבער-צייגט, אַז דאָס, וואָס ער טהוט, איז גוט, אַזוי בעדאַרף עס זיין. דאָס האָט איהם רוהיג געמאַכט, נישט נור אויף איצט, נור אויך אויף שפֿעטער. דאָס האָט איהם געגעבען די רוהיגקייט, צוליעב וועלכער ער האָט זיך געקענט האַלטען. אַ מען-ש דאַרף טהון, וואָס עס איז ריכטיג. דאָס איבעריגע וועט שוין קומען פֿון זיך אַליין. וועלען זיי מיך לאַזען שטאַרבען—מכתּמא בעדאַרף דאָס אַזוי זיין. איז עס בעכער פֿאַר מיר און בעסער פֿאַר זיי דרויסן. דאָרט אין דרויסען, ווייסען זיי בעסער, וואָס זיי זאָלען טהון. געוויס האַ-בען זיי זיך עס גוט איבערלעגט און אויסגעפֿונען, אַז עס איז בע-סער, אַז איך זאָל שטאַרבען!

נישט נור אויף דער פֿרוי, נור אפילו אויף זיין שונא, אויף מיסטער קראָז, האָט ער נישט מעהר געפֿיהלט קיין שונא, און גע-האַט צוטרויען צו איהם. דער געדאַנק, וועלכער האָט איהם שטענ-

דיג אזוי געפייניגט, אז נאך זיין טויט וועט סילווע חתונה האבען מיט קראָזין, און ער וועט פערנעהמען זיין אָרט, זיין וואוינונג, זיין פאמיליע און די שטעלונג אין זיין באַנק — אפילו דער געדאַנק האָט איהם אויך נישט געקענט מעהר אַרויסברענגען פון גלייכגע-וויכט. „נן, וואָס איז, וואָס? זיי האָבען זיך ליעב. איך וועל שוין נישט זיין, און אייב איך האָב נאָך א געפיהל צו איהר, דאַרף איך צופריעדען זיין. געוויס בין איך צופריעדען דערפון.“

„ער וועט ווערען דער פאָטער פון דיין קינד!“ — האָט ווער אינעוועניג אין איהם געפרובט זיך פונטעווען. נור סטאַן האָט שוין מייסטעריש בעהערשט זיינע געפיהלען.

„ער האָט דאָס קינד שטענדיג ליעב געהאַט. ער וועט זיין אַנטער פאָטער פאר'ן קינד.“

„דיין נאָמען וועט קיינמאל נישט דערמאָנט ווערען פאר'ן קינד.“

„איז בעסער אזוי. זי וועט זיין גליקליכער דערמיט.“

און אַ וואונדער: ער איז גאַרנישט מעהר אויפגעבראַכט גע-וואָרען, נישט מעהר אַרויסגעקומען פון זיין גלייכגעוויכט איבער די געדאַנקען. פערקעהרט — עפעס אַ בעהאַלטענע הנאה האָט געזעטיגט אַנאָונפערשטענדיכען געפיהל איבער די געדאַנקען. ער האָט ליעב געקריגען זיך זעלבסט אַ הנאה צו טהון מיט די געדאַנקען, אין וועלכע ער האָט געזעהען קלאָר און דייטליך, ווי זיין שונא הערשט אין זיין הויז, ווערט דער מאַן פון זיין פרוי, דער פאָטער פון זיין קינד, דער באַלעבאָס פון זיין געשעפט, און ער, סטאַן, וואו איז ער? ער איז נישטאָ, ער איז אַפגעווישט, אַפגעמעקט פון דער ערד. אַ בינטעל ביינער פוילען ערגעץ אין דער ערד.

„אזוי בעדאַרף עס זיין און אזוי מוז עס זיין.“

גאַרנישט האָט ער שוין געהאַט מעהר אין זיין לעבען. אַפ-געזאַגט זיך פון זיין פרוי, פון זיין קינד, פון זיין היים, אפילו פון זיין לעבען. עס האָט זיך איהם געדאַכט, אז ער שטעהט אַ באַקעטער איינער אַליין אין דער וועלט. עס האָט ווער אויסגעטאַן פון איהם זיינע קליידער און ער שטעהט אזוי ווי די מוטער האָט איהם געבוירען. גאַרנישט פערמאָנט ער מעהר, אפילו נישט דעם מאָרגענדיגען טאָג. די טרערען האָבען זיך איהם געאַסען פון די גויגען, דע-

קענדיג וועגען דעם, און ער האָט זיך אַליין געוואָגט:
 „גאָט, ווי נאָקעט און אָרעם איך בין.“
 און אַ וואונדער: סטאַן איז נישט טרויעריג געוואָרען דערי-
 בער. פּערקעהרט, אַ גרויסע פּרייד האָט איהם אַרומגענומען, און
 ער האָט געפיהלט ווי אַ דאַנק אויסצוגיין גאָט דערפאַר:
 „גאָט, איך בין נאָקעט און אָרעם, זיי געלויבט.“
 אין דעם, ווי ער שטעהט אַזוי, דאַכט זיך איהם, אַז ער איז
 ערשט געבוירען געוואָרען. די מוטער האָט איהם ערשט געבראַכט
 אויף דער וועלט; ער זעהט זיין מוטער'ס פנים. ער זעהט זי אַזוי
 בעשיינפערליך, אַזוי ווי זי וואָלט דאָ געקומען פון איינעם פון די
 טונקעלע ווינקעלעך פון קאַמער. זי איז אויך נאָקעט. „האָט איהר
 ווער אויסגעטהאַן די קליידער און זיי אַוועקגיבונגען?“ ער זעהט
 איהר געזיכט, איהר געל. פאַרמעט פנים. עס איז שוין איצט נישט,
 קיין פנים. עס איז אַ סקעלעט, איבערגעצויגען מיט אַ געלער הויט
 נור איהרע אויגען זיינען גרויס און פינקעלדיג און שוואַרץ, און
 זיי זיצען טיעף, טיעף אין די אויגען-לעכער, ווי זיי וואָלטען דאָרט
 געפאַנגען געווען. איהר גאַמבע איז איינגעשרומפּען און איהר מויל
 איז פּערקרימט, אַזוי ווי זי וואָלט געווען געוויינט. איהר האַלז איז
 איינגעשרומפּען — אַ בינטעל מיט בלויע איינגעשרומפּענע אַדערען,
 און איהרע בריסטען זיינען איינגעשרומפּענע, לאַנגע, אַראָשהענגענדי-
 גע טאַרבעס. ער געדענקט, אַז ער האָט שוין אַמאָל אַזוי געזעהן
 זיין מוטער, ווען ער איז אַ קינד געווען. און איהם דאַכט זיך, אַז
 ער איז צוריק אַ קינד געוואָרען. ער איז קליין געוואָרען, און
 פּלוצים פיהלט סטאַן אין האַרצען אַ גרויסע פּרייד —
 ער פּרעהט זיך, וואָס ער האָט אַ מוטער. „די מוטער וועט מיר
 קיינער קיינמאָל נישט קענען אַוועקנעהמען“ — רופט זיך אָפּ אי-
 איהם אַ נישטערער געפיהל. „איך בין דאָך פון איהר געבאַרען גע-
 וואָרען און צו איהר געה איך צוריק“... און איהם דאַכט זיך, אַז
 ער געהט צוריק, צוריק, ער איז שוין גאָר, גאָר אַ קליין קינד, און — ער
 לעגט אַוועק זיין קאָפּ אויף דער מוטער'ס ברוסט, און ווערט אַנטשלאָפּען.
 אַזוי איז ער געשלאָפּען די רעשט נאַכט, אַנלעהענענדיג זיין
 קאָפּ אויף... דעם שפיץ בעט.

צומאָרגענס האָט מען איהם געזיהרט אין „וואַרדענס“ ביראָ.
 דאָרט האָט געוואַרט אויף איהם זיין אַדוואָקאַט גאַלדשמידט.
 — איך דאַנק דיר, וואָס דו ביסט געקומען מיך זעהן, —
 האָט סטאַן מיט פרייד געזאָגט.
 — איך בין דיר געקומען זאָגען, אז מיסיס סטאַן טהוט
 אַלצדינג צו ראטעווען דיין לעבען. זי איז געווען אין אַלפאַנגי. זי
 האָט זיך געזעהן מיט'ן געבערבאַטאָר און מיר האָבען פּמעט די
 פּערשפּרעכונג פון דיין באַגנעדיגונג...
 סטאַן האָט זיך געגעבען אַ וואַקעל פאַר שוואַכקייט, בלייך
 געוואָרען און אויסגעשטרעקט די הענט צו זיין אַדוואָקאַט.
 — איז עס אמת! טילווע — אָ, גאָט! און ער האָט זיין
 פנים פּערשטעלט אין זיינע הענד.
 — נאָר דו ווייסט דאָך דעם פּערשאַלטענעם מנהג, — זיי
 ווארטען ביז דער לעצטער מינוט, דורך דעם —
 סטאַן האָט איהם גישט געלאָזט אויסעדען.
 — איך ווייס.
 דאן האָט ער איהם געקוקט לאַנג אין פאַרשענדיג אין די
 אויגען אַריין.
 — ביזט מיר געקומען איינגעבען שלאָף-געטראַנק. איך האָב
 עס דעם אנדערען טאָג געטהון מיט א פריינד מיינעם, דעם ניגער
 „רעפּ“.
 גאַלדשמידט איז אויך בלייך געוואָרען.

— וואָס פֿאַלט דיר איין. אַ סטאַן, פּערליר נישט דעם מוט.
 — קיינמאָל נישט. איך דאַנק די געלעגענהייט, וואָס האָט
 מיך געבראַכט איבערצורעכען דאָס, וואָס איך האָב איבערגעלעבט,
 און צו וויסען יעצט דאָס, וואָס איך ווייס.
 — וואָס מיינסטו ?

— עס איז אַ איבערליכע זאַך און מיט ווערטער וועסטו עס
 נישט אַרויסברענגען. נאָר איין זאַך וויל איך דיר זאָגען, גאַלד-
 שמידט: מיר האָבען נישט געלעבט גוט. דאָס, וואָס עס איז גע-
 שעהען, האָט געמוזט געשעהען. דאָרט, אין דרויסען, לעבט איהר
 נישט גוט, אַנטלויף, גאַלדשמידט. עס ראַט דיר אַ גוטער פּריינד,
 וואָס דאָס דאָזיגע לעבען האָט איהם געבראַכט צו דעם שטאַנד, וואָס
 דו זעהסט איהם. אַנטלויף, גאַלדשמידט. געה אויף אַ פאַרם — טהו
 עפעס אַנדערש, נאָר אַנטלויף. אַ, ווען איך וואָלט איצט געהאַט די
 געלעגענהייט אָנצוהייבען אויפּסניי — וואָלט איך געוואוסט, וואָס
 איך האָב צו טהון.

— אָבער דו וועסט אָנהויבען, אַלטער פּריינד, דו וועסט אָנ-
 הויבען. דיין לעבען איז גערעטעט. דיין ווייב, מיטער סטאַן, טהוט
 אַלצדינג דיך צו ראַטעווען.

— שפיל דיך נישט מיט מיר, איך בעט דיך. זאָג מיר דעם

אמת.

— איך זאָג דיר דעם אמת.

— און פאַרוואָס איז זי מיך נישט געקומען זעהן?

— וואָס ווילסט דו? אין דעם צושטאַנד, אין וועלכען דו גע-
 פינסט זיך און זי אויך, — זי איז דאָך נאָר אַ פּרוי.

— איך פּערשטעה. הער אויס, גאַלדשמידט, זאָג איהר, איך
 בעט דיך, אין מיין נאָמען, זאָג איהר, איך האָב גאַרנישט געגען
 איהר. דאָס, וואָס ס'איז געקומען, האָט געמוזט קומען — איך האָב
 גענוג צייט געהאַט איבערצוקלערען דאָרט, דרינען, דורך די לאַנגע
 נעכט — עס איז געקומען, ווייל עס האָט געמוזט קומען. דאָס לע-
 בען איז געווען אַזעלכעס, וואָס האָט געפיהרט צו דעם. עס איז
 נישט איהר שולד. ביי גאָט — נישט איהר שולד. עס האָט געמוזט
 אזוי זיין, איך האָב גאַרנישט געגען איהר. פּערויכער איהר, איך

בעט דין, אז איך האָב נישט ערוואַרט פון איהר, אז זי זאָל בע-
טען פאַר מיר דעם גובערנאַטאָר. איך בין עס נישט ווערט. האָט
זי געבעטען פאַר מיין לעבען — איז עס אַ געשאַנק פון איהר.
האָט זי נישט געבעטען — איז בעסער אזוי פאַר אונז אַלע. און
איהם זאָג אויך, יאָ, איהם אויך, ביי גאָט איהם אויך, דו הערסט,
גאָלדשמידט, איך בעט דין, זאָג קראָוין, אז איך האָב גאָר נישט
געגען איהם און איך דענק, אז ער איז דער ריכטיגער מאַן פאַר
איהר, ווען עס וועט אויסקומען, דו פערשטעהסט. עס וועט זיין,
פאַרן קינד בעסער. דאָס קינד קען איהם, און איך ווייס, אז ער
וועט זיין גוט צום קינד. דאָס איז אַלעס, וואָס איך האָב געוואָלט
זאָגען. דאַנקען גאָט!

— אַ, סטאַן, אָבער דו ביזט אַך גערעטעט, איך פערזיכער
דיך, אז דו ביזט גערעטעט. אז, אפילו זיי וועלען דין געהען
צום שטוהל — האָב קיין אַנגסט. דו קענסט דאָך זייער פערשאַל-
טענעם מנהג.

— איך קען, איך ווייס. דאַנק — דאַנק, גאָלדשמידט, פאַרן
גוטען וואָרט.

און דורך די שטאַכעטען האָט ער איהם די האַנד דערלאַנגט.
— סטאַן, איך בעט דין, גלויב מיר! — האָט גאָלדשמידט
אויסגעשריען.

— איך ווייס, — איך ווייס. „גוד-ביי“, גאָלדשמידט. געדענק
מיינע לעצטע ווערטער — אנטלויף, אזוי לאַנג ווי עס איז נאָך
דאָ צייט.

און די גוטע פריינד האָבען זיך צושיידט.
נאָר סטאַן, נאָך אומקוקענדיג זיך, האָט דערזעהן גאָלד-
שמידטן שטעהן, ווישענדיג זיך די אויגען.
נאָכן געשפרעך מיט גאָלדשמידטן האָט דער „וואַרדען“
געפרעגט סטאַן/ען:

— ווילסט דו נישט זעהן דעם ראַבינער?
— איך דענק, אז נישט „וואַרדען“. איך בין פערטיג, —
האָט סטאַן אָבגעעוּטפערט שמיכלענדיג.
נאָך אין דעם זעלבען אָווענד איז דער ראַבינער געקומען

צו איהם מיט אַ סידור אין האַנד און ביי איהם געפרעגט מיט
אַ רחמנות-פנים:

— האָסט דו מיר גאַרנישט וואָס צו זאָגען, סטאַן?

— איך בין פערטיג.

— קאָן איך גאַרנישט טהון פאַר דיר, סטאַן?

— יאָ, זאָג מיר, איך בעט דיך, — איז סטאַנדיג אַינגע-
פאַלען, ווייזענדיג אויפ'ן בוך, וואָס דער ראַבינער האָט געהאַלטען
אין דער האַנד — איז דאָס אַ געבעט בוך, אין וועלכען אַלע יו-
דישע פרומע פרויען בעטען?

— יאָ, דאָס איז אַ געבעט-בוך, אין וועלכען אַלע יודען
דאוונען.

— מיט מיר אויף, איך בעט דיך, די תפלה, וועלכע אַלטע
יודישע פרויען בעטען פאַר זייערע קינדער.

דער ראַבינער האָט איהם אויפגעמישט.

— איך דאַנק דיר, און איצט לאָז מיך אליין. מאַרגען אין
דער פריה וועל איך דיך אפשר בעדאַרפען.

— איך וועל שטעהן ביי דיין זייט און נישט אַבטרעטען פון
דיר, ביז צו דער לעצטער מינוט.

— איך דאַנק דיר, ראַבינער.

אַז סטאַן איז געבליבען אליין, האָט ער אויפגעפענט דאָס
בוך, דאָרט וואו דער ראַבינער האָט איהם געהאַט אויפגעמישט, און
אוועקגעלעגט זיין קאָפּ דערויף.

אַז ער האָט צוגעמאַכט די אויגען, האָט זיך צו איהם ווידער
בעוויזען די אַלטע איינגעשרומפטע פרוי. זי איז געקומען אַרויסצו-
קריכען פון דעם פּערהוילטען ווינקעל, ווי נעכטען, אַ נאַקעטע, און
ער איז צוריק ווידער אַ קליין קינד געוואָרען און האָט איינגעשלאָ-
מערט אין איהרע ברוסטען אַ גאַנצע נאַכט, ביז מען איז געקומען
איהם וועקען צום טויט. די אַלטע, נאַקעטע פרוי, האָט שוין ניט
אַבגעטרעטען פון איהם ביז צו דער לעצטער מינוט, זי איז מיט-
געגאַנגען הינטער איהם. און ווען מען האָט איהם אויפ'ן שטוהל

אָוועקגעזעצט, האָט זי זיך געשטעלט הינטער איהם און גענומען זיין קאָפּ אין איהרע ברוסטען אַרײַן, און אַזוי איז ער אײַנגעשלאָן. פּען אין זײַן אײַביגען שלאָף...

צומאָרגענס אין דערפריה האָבען די צײַטונגען אויספיהרליך בעשריבען סטאַנ'ס טױט. אַלע האָבען נישט פּערפּעהלט מיטצױ- טײלען, אַז סטאַן איז געאַנגען צום „עלעקטריק-טשער“ מיט פּעט- טע טריט, האַלטענדיג אין דער האַנד דעם ראַפּינער'ס ביכעל און קוקענדיג ערגעץ וױט מיט די אויגען. אַלע האָבען געריימט זײ מעגליכקײט אין זײַן האַלטען זיך.

— ער איז גשאַרבען, ווי אַ דזשענטעלמען — האָבען די צײַטונגען געשריבען וועגען איהם. באַלד האָט מען איהם פּערגעסען.

נאָר נאָך אײַן מאָל האָט מען סטאַנ'ס נאָמען דערמאָהנט צווישען לעבעדיגע, און דאָס איז געווען אין אַ צײַט אַרום, אין צוזאַמענהאַנג מיט די נײַעס, וואָס די צײַטונגען האָבען געבראַכט וועגען דער אַלמנה פּון דעם טױטען מערדער סטאַן: אַז די אַלמנה האָט נאָכאַמאָל חתונה געהאַט פאַר מיטער קראָן. בײַ דער געלעגענהײט האָבען די צײַטונגען נאָכאַמאָל בעשרײ- בען סטאַנ'ס טראַגעדיע אויספיהרליך, דעפּאַר וױל עס איז גע- ווען אַ אינטערעסאַנטער לעזע-שטאָף. דאַן איז סטאַנ'ס נאָמען פּערגעסען געוואָרען אויף אַלע אײַביקײטען.